

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav hospodářských a sociálních dějin

Diplomová práce

David Řeřicha

Kořeny a vývojové trendy hnutí Skinheads v 80. a 90. letech 20. století

Roots and Development of the Skinhead Movement in the 1980s and 1990s

Praha 2011

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. et JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce PhDr. et JUDr. Jakubu Rákosníkovi, Ph.D. za jeho pomoc při vzniku této práce. Bez jeho konzultací by to nebylo možné.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 25. 7. 2011

Anotace

Tato práce se zaměřuje na problematiku subkultury skinheads v tehdejším Československu a sleduje kořeny a vývojové trendy, kterými se vyvíjela, zejména v souvislosti se společenskými změnami po roce 1989. Pokouší se objasnit profilaci jednotlivých proudů, charakterizovat její sociální a kulturní pozice. V neposlední řadě se zabývá vztahy a chápáním této subkultury většinovou společností.

This work focuses on the issue of the skinhead subculture in the former Czechoslovakia and monitors roots and developments, which are developed, especially in relation to social changes after 1989. Attempts to clarify the profiles of individual streams, characterized by its social and cultural positions. Finally, it deals with relationships and understandings of the subculture majority.

Obsah:

Úvod	7
1. Vymezení pojmů	9
2. Hnutí Skinheads a jeho kořeny	16
2.1 Mods.....	16
2.2 Rude Boys.....	18
2.3 Skinheads.....	19
2.4 Útlum hnutí 1970–1977.....	21
3. Punková vlna a návrat Skinheads	24
3.1 Oi! Skins.....	24
3.2 Tradicionálové (Trojan skins / Trad skins / Traditional skinheads).....	25
3.3 White Power Skins.....	26
3.4 Ian Stuart Donaldson a Skrewdriver.....	26
3.5 RAC – Rock against Communism.....	27
3.6 Šíření hnutí do světa.....	27
3.7 S.H.A.R.P. (SkinHeads Against Racial Prejudice).....	28
3.8 Red Skins.....	30
3.9 R.A.S.H.....	30
4. Počátky hnutí v tehdejší Československu (1986/7–1989)	32
5. Skupina Orlík a její popularizace	35
6. Bouřlivé roky (1990–1992)	40
6.1 Rasové nepokoje.....	41
6.2 1991–1992.....	42
7. Typologie Skinheads	46
7.1 Kališníci.....	46
7.1.2 Organizace vzniklé z tzv. „kališnických“ skinheads.....	47

7.2 Sudetoněmecká liga	49
7.3 Vývoj S.H.A.R.P. na českém území	50
8. Politické spolky, organizace, strany	52
8.1 Populisticko-nacionalistická pravice.....	53
8.2 Otevřeně fašistické organizace	54
8.3 České pobočky mezinárodních neonacistických organizací	57
9. Rasové útoky a vraždy	62
10. Politicky motivované vraždy	68
11. Přelomový rok 1996	74
11.1 Kauza Propast	75
11.2 Antifa.....	79
12. Hudba a subkulturní život	81
12.1 Hudební formace a jejich charakteristika	81
12.2 Sonda do textů neonacisticky zaměřených kapel.....	84
12.3 Reflexe hudebních kořenů	88
12.4 Fanziny	89
13. Symbolika a móda	91
13.1 Symbolika.....	91
13.2 Móda.....	95
14. Prolínání subkultury do fotbalového prostředí.....	99
15. Obraz subkultury ve společnosti a médiích.....	104
15.1 Subkultura a společnost.....	104
15.2 Subkultura a média.....	107
Závěr	109

Seznam literatury 113

Seznam zkratek 111

Úvod

Cílem tohoto textu je představit subkulturu skinheads, charakterizovat její kořeny a popsat vývojové trendy v českém prostředí. Důvodem pro sepsání takto zaměřené práce byl obecně nedostatek informací o této subkultuře, které navíc byly a jsou často zkreslené a chybné. Z toho plynou neznalost a předsudky, a tím vlastně nepochopení celé problematiky. Pro její pochopení je nutné charakterizovat kořeny a vývoj subkultury ve světě, odkud do tehdejšího Československa přišla. Ač je skinheadské hnutí spíše kulturním fenoménem, nežli politickým, nelze pominout fakt, že má v některých případech i politické aspekty. Proto je nezbytné, vymezit pojmy, s tím související. Časové vymezení této práce je určeno postupným vyprofilováním subkultury a jejích odnoží, které byly pro ni zásadní. Avšak pro lepší pochopení mají některé kapitoly časový přesah.

Chceme-li charakterizovat kořeny a vývoj skinheadské subkultury na našem území, je nutné položit si tyto otázky:

Z jakého prostředí se rekrutovali první skinheads a čím se inspirovali?

Jakou roli v šíření subkultury a její orientaci hrálo fotbalové prostředí?

Jaký vliv na dynamiku vývoje subkultury měla změna politického režimu po roce 1989?

Jak subkulturu vnímala většinová společnost a jaké změny probíhaly v mediálním obraze skinheads a proč?

Práce má dvě linie, a sice první, která představuje subkulturu jako kulturní fenomén, zatímco druhá se zabývá politickými rovinami, které subkulturu ovlivnily. Obě linie se navzájem prolínají. První kapitoly práce obsahují historický exkurs ke kořenům subkultury v místě jejího vzniku (Velká Británie), její kulturu a vývoj, kterými prošla a její rozšíření do světa. Následující kapitoly ilustrují vznik a dynamický rozvoj subkultury a její profilaci po listopadu 1989 v tehdejší Československu. Část práce je věnována kulturnímu prostředí, zázemí a aktivitám, jež jsou pro skinheadskou subkulturu typické. Další kapitoly charakterizují politické aktivity jednotlivých frakcí či odnoží subkultury a s tím související případná trestná činnost jednotlivců či skupin jejich příznivců. Závěr práce patří pohledu na vnímání a postoje většinové společnosti a změny mediálního obrazu subkultury.

Jako úvod do studia problematiky subkultur, jsem čerpal především z publikace *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, která je na českém trhu odborné

literatury do značné míry ojedinělá.¹ Vyšla v roce 2010 a jejím autorem je Josef Smolík, který působí na katedře politologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a dlouhodobě se věnuje problematice fotbalového chuligánství, pravicového extremismu a právě tématu subkultur. I další publikace, z nichž jsem čerpal, pochází z této katedry.² Také je nutno upozornit na studie, věnující se jevům, se subkulturou souvisejí (extremismus, symbolika).³ Dalším použitým pramenem byla tištěná i internetová periodika fanzinového typu a sbírky dobových materiálů jednotlivých příznivců subkultury či skupin. Dále jsem využil údaje oficiálních i nestátních organizací a dobových oficiálních československých periodik. Celkem neúspěšně jsem bádal v Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra, v souvislosti s propagací fašismu v tehdejší Československu.⁴ Zkratky jednotlivých skupin, politických uskupení atp. jsou vysvětleny přímo v textu, v poznámkovém aparátu, případně v seznamu zkratk.

¹ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010.

² Mareš M., Smolík J., Suchánek M. – Fotbaloví chuligáni. Evropská dimenze subkultury. Brno 2004. Bastl Martin: S.H.A.R.P. Skinheadi proti rasovým předsudkům. Středoevropské politické studie, Brno 2001, vol. III, no. 3, pp. 17–24.

³ Chmelík J.: Extremismus a jeho sociologické a právní aspekty. Praha 2001.

⁴ A 36 inv. j. 715 (Analýza problematiky boje bezpečnostních orgánů s projevy propagace fašismu a kultu násilí mezi mládeží)

1. Vymezení pojmů

Chceme-li se zabývat subkulturou skinheads a jejími vývojovými trendy, narazíme na řadu termínů, které je třeba vymežit.

Termín subkultura charakterizuje specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství.¹ Subkultura se vymezuje vůči kultuře odklonem od převládajících myšlenkových, kulturních a politických hodnot. Svou povahou či kritickým postojem může dospět až do pozice kontrakultury. Některé subkultury mládeže mají tendenci k vědomému uzavírání se a k vymezení hranic, které plní funkci vlastního udržení a sebeobrany dané subkultury. Bez znalostí symbolů, morálních hodnot, způsobu života a především řeči, lze jen obtížně porozumět subkulturám mládeže.² Je nutné poznamenat, že výzkumy subkultur se netýkaly pouze mládeže, ale i skupin deviantních a nevztahujících se výhradně k této věkové kategorii. Jednalo se především o subkultury bezdomovců, vězňů, prostitutek a pasáků, hazardních hráčů, etnických subkultur atp.³ Vše co se vymykalo normám většinové společnosti, bylo označeno jako subkultura, bez připuštění možnosti či dokonce oprávněnosti existence jakýchkoli alternativních struktur.⁴ Subkultury mládeže bývají nezdědka popisovány jako jisté pole působnosti některých extremistických ideologií, které na jednu stranu ohrožují vnitřní bezpečnost, přestože na druhé straně na bázi subkultur mládeže často vznikají jednotlivé neziskové organizace, diskusní skupiny, zájmové organizace, případně i politické strany. Nelze obecně konstatovat, že skinheads jsou pravicově extremistickou subkulturou, stejně tak jako některé subkultury nelze označit za levicově extremistické, jelikož „existují v těchto subkulturách i zcela opačně vyhranění jedinci

¹ Specifický účes či oděv posiluje unikátnost a pocit výjimečnosti ve vztahu ke kultuře většinové společnosti na straně jedné a na straně druhé dodává pocit příslušnosti ke specifické subkulturě. Oděv (naprosto specifický dle subkultury mládeže) je také prostředkem komunikace mezi vrstevníky. Hudba vyjadřuje pocity a názory účastníků koncertů. Její specifická prezentace je zvláštním sociálním prostředím pro seznamování, sbližování, stejně tak jako pro pocity úzkosti, nejistoty, agrese, protestu, vzdoru. Společný jazyk (slang) – ovládají všichni příslušníci subkultury, popisují jím zkušenosti a situace, slang upevňuje i skupinové normy, určuje hodnotovou orientaci. Příslušníci určité subkultury mládeže vzájemně komunikují především pomocí internetových stránek, chatů, mobilních telefonů, letáků, plakátů, magazinů atp., což může v případě akce mobilizovat větší počet příznivců subkultury mládeže v poměrně krátkém časovém období. Smolík J.: Extremismus subkultur mládeže? Rexter 01/2006.

² Chmelík J.: Extremismus a jeho sociologické a právní aspekty. Praha 2001, s. 36.

³ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky, Praha 2010, s. 37.

⁴ Munková G.: Sociální deviace, přehled sociálních teorií. Praha 2001, s. 110.

(Nazi-punks, Red-skinheads).¹ Subkultura poskytuje svým členům emoční, materiální a sociální podporu. Příslušnost k subkultuře je založena na identifikaci s daným prostředím. Přístup do tohoto prostředí dále rozvíjí proces přejímání norem dané subkultury. V každé subkultuře mládeže lze vysledovat několik typů příznivců. Vedle aktivních příznivců jednotlivých subkultur mládeže, kteří např. pořádají koncerty, protestní akce, vydávají fanziny či hudební nosiče, existuje zde i širší část pasivních příznivců, kteří se na existenci subkultury podílejí minimálně, ale stále pro ně konkrétní subkultura hraje podstatnou roli.² Významným pojmem, který je spojen se subkulturou, je scéna. Scéna je moderní městská forma společenského styku, ve které mají účastníci stejný zájem na trávení volného času nebo se zaměřují na stejný životní styl, ale nemusí se vzájemně znát. Podstatné je pouze místo a čas střetávání.³ Počátky výzkumu subkultur lze spatřovat již ve 20. letech 20. století, kdy skupina sociologů a kriminologů v Chicagu založila kartotéku pouličních gangů mládeže a deviantních skupin (profesionálních zločinců, pašeráků, neúspěšným outsiderům, životním ztroskotancům, kriminálním živlům), které studovala biografickými metodami a skládala jednotlivé znaky charakteristické pro jednotlivé subkultury. Chicagská škola tak utvořila klíč k používání termínu subkultura a vytvořila teoretický rámec pro jeho užívání, které později převzalo birminghamské centrum pro současná kulturní studia (Birmingham Centre for Contemporary Cultural Studies, CCCS). Birmingham Centre for Contemporary Cultural Studies se stalo na dlouhou dobu uznávaným centrem studia subkultur mládeže.⁴ Přístup k subkulturám mládeže lze označit za multidisciplinární, jelikož na subkultury mládeže lze nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Subkulturami mládeže se zabývají sociologie, sociální pedagogika, psychologie (především sociální psychologie), sociální práce kulturní antropologie, politologie, kriminologie atd.⁵

Dalším zásadním pojmem pro náš výzkum je pojem vlastenectví. Jde o společensko-politický postoj vycházející z emotivního kladného a podpůrného postoje jednotlivců či skupin k vlasti. Vlastenectví nevyklučuje úctu k jiným národům a respektování jejich zájmů. Láska k vlasti zahrnuje postoje jako: hrdost na její úspěchy a kulturu, touhu uchovat její charakter a základ kultury a identifikaci s jinými členy

¹ Mazel M.: Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v České republice, Brno 1998, s. 117–277.

² Vaněk M.: Byl to jenom rock'n'roll? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989. Praha 2010, s. 49.

³ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 37.

⁴ Podrobněji: Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 58–87.

⁵ Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v české republice. Brno 1998, s. 23.

národa.¹ Vlastenectví může přecházet do rasismu. Mezi příslušníky mnoha krajně pravicových skupin jsou rasistické, xenofobní, a antisemitské postoje obvykle shrnovány pod zástupný termín „vlastenectví“. Především jde o pravicově- populistické, případně neofašistické skupiny, které pojem vlastenectví spojen s národní historií, kterou si často přizpůsobují k zájmům své politické doktríny.²

Někdy je od pojmu vlastenectví odlišován nacionalismus. Je to moderní kolektivní ideologie, která vznikla v 18. století a rozvinula se především v století následujícím. Definice tohoto pojmu je komplikovaná, protože se za dobu své existence proměňoval. V nacionalismu jsou národy definovány na základě různých kritérií, podle nichž se rozlišují skupiny, které rysy národa vykazují a které ne, a jak se od sebe liší.³ Tato kritéria byla často zneužívána pro politické účely, jež s kategorií národa neměly nic společného. Mezi nejčastější charakteristiky národa patří společný jazyk, kultura, dějiny a území, které jeho členové trvale obývají, a někdy také náboženství. Silné vědomí vlastní národní identity hrálo významnou roli při konstituování moderních evropských národních států, ale i v národně osvobozeneckých revolucích v mimoevropských zemích.⁴ Moderní nacionalismus se šířil v souvislosti s formováním národního uvědomění a snahami o národní nezávislost. Později byly některé aspekty nacionalismu využity k formování a obhajobě řady totalitních či diktátorských ideologií a doktrín.⁵

V souvislosti se subkulturou skinheads je často zmiňován rasismus. Jde o teorii a ideologii hierarchizující sociální skupiny podle rasového klíče. Rasismus jako politická ideologie se snaží legitimizovat společenské nerovnosti na základě biologických (rasových) rozdílů mezi lidmi.⁶ Jeho moderní forma vznikla v době romantismu jako reakce na osvícenské teorie o občanské rovnosti. Rasismus lze charakterizovat jako nepřátelský postoj vůči příslušníkům jiné rasy nebo etnika lidově považovaného za rasu, který může nabýt fanatických podob a může přerůst v ideologii a systematický teror.⁷ Rasismus je postaven na několika základních principech. Mezi tyto principy patří: předsudky, frustrace a rasová diskriminace. Všechny teorie dávající podnět k rasismu vycházejí z představy, že lidstvo bylo původně rozděleno na nižší a vyšší rasy, přičemž

¹ Rajman L.: Slovník cizích slov. Praha, 1966, s. 277.

² Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 84.

³ Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2001, s. 187.

⁴ Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 287.

⁵ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 41. Geist B.: Sociologický slovník. Praha 1992, s. 244.

⁶ Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2001, s. 168. Giddens A.: Sociologie, Praha 1999, s. 389.

⁷ Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 280. Miller D., Colemanová J.: Blackwelova encyklopedie politického myšlení. Brno 2002.

rasy vyšší jsou jakožto nositelé civilizace a pokroku rasami tvůrčími (určenými k vládnutí).¹

Fašismus je ideologie politického hnutí vedeného B. Mussolinim v Itálii po I. světové válce. Byl založen na negaci existujícího politického systému v Itálii a vycházel z nacionalismu nebo rasismu. Odmítá politickou kulturu vycházející z liberálních tradic. Stát (národ) chápe jako nejvyšší hodnotu.² Fašismus vznikl v okruhu nacionalistických odpůrců liberalismu i tradičního socialismu, nespokojených se zisky Itálie z války po boku vítězné Dohody. Mezi příčiny, proč se fašismus dostal k moci, patří nejen ekonomická krize ale, i vliv bolševické revoluce v Rusku, která vedla k obavám středních a vyšších vrstev v celé Evropě z rozšíření sociální revoluce. Proto tyto vrstvy, ze strachu z komunismu, ochotně podpořily fašistickou politiku, která se programově, právě vůči komunismu ostře vyhradovala.³ Dnes bývá fašismus často vnímán v podstatně širším významu slova, než jak byl chápán ve dvacátých a třicátých letech v Evropě. Tento termín může označovat klasický italský fašismus, německý nacismus, ale také jakoukoli jinou diktaturu s pravicovými prvky.⁴ Neofašismus je označení pro ideologii a politická hnutí navazující po druhé světové válce na ideologii původního fašismu. Jedná se o ideologii stojící na myšlenkách nacionalismu, šovinismu, antikomunismu a antidemokratismu. Hlavním cílem neofašistů je silný, zdravý a nezávislý národ.⁵ Proto vystupují jak proti imigraci, tak proti nadnárodním politickým a politickým organizacím. Dále se ostře vyhradují proti drogám a homosexualitě. Jejich rétorika je xenofóbní a rasistická. V politickém spektru většinou zaujímají neofašistická hnutí pozici krajní pravice. Někteří politologové používají termín „neofašismus“ pro označení všech ultrapravicových skupin, včetně neonacistů. Řada aktivit se navíc překrývá a část příznivců krajní pravice se podílí na neonacistických, neofašistických a populistických akcích.⁶

¹ Frištenská H.: Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace. In: Šišková, T. (ed): Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha 1998, s. 13.

² Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 127. Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2001, s. 82. Miller D., Colemanová J.: Blackwelova encyklopedie politického myšlení, Praha 2002, s. 109.

³ Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno, 1998, s. 27.

⁴ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 67.

⁵ Šišková T. (ed.): Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha 1998, s. 13-16.

⁶ Geist B.: Sociologický slovník. Praha 1992, s. 252. Srv. Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 127.

Nacismus, nebo také nacionální socialismus je německá forma fašismu po I. světové válce a přímá fašistická diktatura v Německu v letech 1933–1945. Tato ideologie byla založena na rasismu (právo nadřazeného německého národa na dobytí životního prostoru), antisemitismu (židovský národ jako primární nepřítel) a anti-marxisticky definovaného socialismu (sociálně spravedlivé národní společenství namísto třídně rozdělené společnosti).¹ Nacionální socialismus vznikl po I. světové válce v Německu (strana NSDAP, vůdce A. Hitler) a od roku 1933 se stal státní ideologií diktátorského režimu velkoněmecké tzv. třetí říše, usilující o uskutečnění nacionálního socialismu ozbrojenou agresí, která vedla k rozpoutání druhé světové války.² Neonacismus je politická ideologie vycházející z nacismu, ale také se někdy dovolává italského fašismu či jihoafrického apartheidu. Ideologie, která vznikla po II. světové válce. Neonacisté vycházejí z teze o nadřazenosti bílé rasy a ostře se vymezují nejen proti imigrantům, Romům, Židům a jiným etnickým menšinám, ale i proti, liberálům, komunistům a homosexuálům. Stát viní z multikulturalismu a liberálního levičáctví.³ Neonacismus je v mnoha případech podobný ideologii neofašismu, ale není totožný. Shoda spočívá ve stejné adoraci autoritářství, rasismu a agresivního antikomunismu, rozpory pak existují v chápání role nacionalismu a revolučnosti. Zatímco, neonacisté požadují revoluci a nacionalismus odmítají ve prospěch panarijského rasismu, neofašisté pak akceptují politický konzervatismus a preferují nacionalismus.⁴ Na tomto místě je třeba upozornit na fakt, že významná část neonacistů se mnohem spíše definuje na základě své subkulturní příslušnosti než politického názoru, termín „neonacismus“ pro ně nic neznamená a v podobných kategoriích vůbec neuvažují.⁵

Xenofobie znamená doslovně přeloženo „strach z neznámého“. Obecně se termín používá k označení mezilidské nesnášenlivosti a předsudků vůči lidem z jiné země, či při nedostatku úcty k jejich tradicím a odlišné kultuře. Mezi lidmi panuje povědomí o

¹ Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2001, s. 168. Giddens A.: Sociologie. Praha 1999, s. 389.

Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 280.

² Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno, 1998, s. 23.

³ Bohdáněk M., Bringt F. (ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009, s. 161.

⁴ Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2007, s. 161. Miller D., Colemanová J.: Blackwelova encyklopedie politického myšlení. Praha 2002, s. 337.

⁵ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 78-79.

tom, že xenofobie je oficiálně nekorektní, ale v soukromém životě se většina lidí větších či menších projevů xenofobie nestraní.¹

Antisemitismus je rasistické smýšlení vůči Židům jako představitelům židovského náboženství judaismu, etnické skupině nebo rase. Antisemitismus může mít různé formy, od osobní nenávisti až k institucionalizované násilné perzekuci. Krajním příkladem antisemitismu je otevřeně nepřátelská nacistická ideologie Adolfa Hitlera, která vedla k holocaustu.² Antisemitismus představuje základní mobilizační prvek pro neonacistické a do značné míry i pro neofašistické skupiny. Ve skupinách, kde převažuje činnost subkulturního charakteru, je antisemitismus významným definičním prvkem, ale v organizacích, které se snaží o standardní politickou činnost, obvykle využívají témata antisemitismu jen velmi obezřetně.³

Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům jak, jsou definovány v českém ústavním pořádku.⁴ Extremistické postoje mohou přejít v aktivity, které působí, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě zákona č. 153/1994 Sb., dle § 5 písm a).⁵ Extremismus subkultury skinheads, podle Zprávy o problematice extremismu na území ČR, je dělen na pravicový (inspirovaný a používající nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem) a levicový (motivovaný především záští

¹ Geist B.: Sociologický slovník. Praha 1992, s. 560. Frištenská H.: Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace. In: Šišková T. (ed): Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha 1998, s. 13.

² Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha 2007, s. 23. Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Praha 2004, s. 337.

³ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 50.

⁴ Mezi tyto principy patří: úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy), svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy), nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy), svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy), volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy), ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy), svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod). Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce. VŠB – TU Ostrava 2007.

⁵ Strmiska M.: Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích. In: Fiala P.: (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno 1998, s. 26.

sociální, třídní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem).¹ Pod pojmem kriminality s extremistickým podtextem se ve zprávě míní ty formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny. Alternativně lze v řadě případů používat i pojmu kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, přičemž specifickým typem zařaditelným do této kategorie kriminality jsou také útoky proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná apriorní nenávistí vůči němu.²

Antifašismus je politický program, který může být (logicky až na výjimky, které tvoří fašistické doktríny) realizován ve spojení s jakoukoliv politickou ideologií. Termín se objevil v Itálii ve 20. letech minulého století jako označení sil odporujících nástupu italského fašismu a postupně se rozšířil, přičemž výraznější dopad získal v oblastech s historickou zkušeností s fašismem.³

¹ MV ČR: Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2000. In: Ministerstvo vnitra, <http://www.mv.cz/extremis/2000/index.html>

² V praxi se může jednat především o následující trestné činy: obecné ohrožení, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, hanobení národa, rasy a přesvědčení, podněcování k národnostní a rasové nenávisti, výtržnictví, vražda, ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, vydírání, omezování svobody vyznání, porušování domovní svobody, porušování svobody sdružování a shromažďování, poškozování cizí věci, genocida, Viz: <http://www.mvcr.cz/extremis/2002/index.html>, http://www.mvcr.cz/dokumenty/bezp_si03/extrem03.doc.

³ Bastl M.: Antifašistická akce: od subverze k vigilantismu? Rexter 02/ 2010.

2. Hnutí Skinheads a jeho kořeny

2.1 Mods

Chceme-li vystopovat kořeny, musíme se vrátit do konce první poloviny 60. let 20. století, kdy se na britské scéně objevují „mods“. Dělnická mládež, která převážně vyrůstala na sídlištích anglických měst, hledala vlastní identitu. Nejenže byli mladí, byli to mladí z nízké společenské třídy. Zkušenost v partě či gangu v nich posilovala potřebu někam patřit, někam se včlenit.¹

V té době vznikla, v londýnské čtvrti Soho, subkultura mods, která se brzy rozšířila do mnoha britských měst. Její příslušníci se snažili přehnanou péčí o svůj zevnějšek, drahým oblečením a módními doplňky alespoň vizuálně změnit svůj společenský status a zpočátku ironizovat střední třídu.² Mods, mladí muži, reprezentující pracující třídu, byli fascinováni na míru šitými obleky italského střihu. Důraz vždy kladli na eleganci a úhlednost. Jejich programem, mimo nákup elegantního oblečení, úprava vlasů, návštěva klubů, poslech hudby (moderního jazzu), apod. Jejich víkendový život byl spojen s konzumací alkoholu, hudbou, tancem, ženami a násilím. Jedním ze symbolů této subkultury se staly skútry italských značek Vespa a Lambretta. Tyto skútry byly často upraveny a ozdobeny doplňky.³ Na skútry byla zaměřena i pozornost britských médií, kdykoli byla popisována tato subkultura. Mods se pochopitelně vymezovali i proti hlavnímu hudebnímu proudu a oblíbili si černou hudbu, která se do Británie dostávala jak s jamajskými imigranty, tak v produkci amerických vydavatelství zaměřených na R'n'B a soul (značky Motown či Tamla). Dýdžejové, ve městech na severu Anglie, hráli zapadlé nahrávky rychlého amerického melodického soulu, jemuž se podle míst, kde večírky dosahovaly největší intenzity a obliby, začalo přezdívat Northern Soul.

¹ Jak vzpomíná Pete Townshend (ze skupiny Who), sám poznal „jaký je to pocit, být mezi dvěma miliony mods, neuvěřitelný pocit byl součástí něčeho většího, týkalo se to všech, všichni vypadali stejně, chovali se stejně a všichni chtěli být stejní. Byl to první přesun, co jsem kdy viděl v dějinách mládeže, k jednotnosti, k jednotě myšlení, směrů a motivů. Každý mladý, ať ošklivý a k ničemu, pokud měl správný sestřih vlasů a správné oblečení a správnou motorku – byl mod.“ Miroslav V.: Byl to jenom rock'n'roll? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989. Praha 2010, s. 100–101.

² Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 128.

³ „... přestříkány, pochromovány a vybaveny specifickým příslušenstvím podle vlastníka skútru. (lisčí ohony, maskoty, parohy, zrcátka atp.)“ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 128.

Na těchto akcích byly často v oblibě amfetaminy. Urychlovací drogy pomáhaly tanečnickům udržet energii pro zběsilé tance připomínající pozdější breakdance.¹

Dexedrinem nabuzení mods neměli daleko k násilí; utkávaly se často mezi sebou jednotlivé party, avšak za své úhlavní nepřátele považovali „rockery“, kteří vyznávali rock'n'roll, nosili delší vlasy, šátky, kožené bundy a holdovali hlučným motorkám.² V letech 1963–1964 tisk zveličil několik hospodských rvaček mezi mods a rockers. Dodal tím mods ještě více násilnické image. Média většinou informovala o setkání a nepokojích mladých rebelů na jižním pobřeží Anglie a střety mezi mods a rockers v Margate či Brightonu („Battle of Brighton“ v roce 1964 s mnoha výtržnostmi.) Násilné střety probíhaly nejenom ve vztahu k rockers, ale i mezi jednotlivými partami mods. Navíc tato situace vedla ke střetům s policií.³

V průběhu 60. let se dostaly všechny britské subkultury do stínu hippies a ani mods nebyli výjimkou. Ti, kteří se s tímto vývojem nechtěli smířit, začali více zohledňovat své dělnické kořeny. Říkali si Hard Mods nebo Gang Mods, nosili džíny a vysoké dělnické boty. Vlasy se zkrátily a saka začala ustupovat košilím a tričkům. K nepokojům proti válce ve Vietnamu, se mods stavěli lhostejně a hippies pro ně byly zhýčkané děti střední třídy. Ve volném čase se nadále bavili jízdou na skútrech, pitím piva a fotbalem, který se stal ještě populárnějším, když Anglie se stala mistrem světa v roce 1966. Nejvíce byli viditelní na stadiónech klubů Tottenham, West Ham a Chelsea a doprovázeli své kluby po celé zemi. Tyto výjezdy však začali doplňovat násilnými střety s policií a příznivci protivníka.⁴ V té době si jich také začínají všimnout média. Do nočních klubů a tančíren však na rozdíl od denního oblečení chodili pouze v drahých a perfektně střižených oblecích. Hard Mods byli ovlivněni i nekonvenčním a drsným životním stylem některých přistěhovaleckých subkultur, především rude boys.⁵

¹ Teddy Boys, Mods a ti ostatní...15. 8. 2008 Mf Dnes.

² Hebdige, D.: Subculture: The Meaning of Style. London and New York 1997, s. 35.

³ V Clanton-On-Sea v Essexu se o Velikonocích roku 1964 střetlo několik set jezdců na skútrech s motocyklovým gangem Rokerů. Obě skupiny inzultovaly kolemjdoucí, zastavovaly dopravu, ničily veřejný majetek. Policie zatkla na 100 narušitelů veřejného pořádku. Časopis Times označil tuto mládež za „chuligány, kteří nechovají žádný respekt k osobám a majetku ostatních lidí.“ Podle vyjádření labouristy Freda Willeyho šlo o mládež, která neměla co dělat. „Přicházeli ze sídlišť příliš vzdálených nějakým možností společenského vyžití.“ Vaněk M.: Byl to jenom rock'n'roll? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989. Praha, Academia 2010, s.100-101.

⁴ Marsh P., Fox K., Carnibella G., McCann J. and Marsh, J.: Football Violence in Europe. Oxford, 1996.

⁵ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 128.

2.2 Rude Boys

Bylo to právě v době, kdy v Anglii vznikají první rozsáhlejší enklávy přistěhovalců z bývalých britských držav v karibské oblasti.¹ Rude boys byla subkultura, která se promítala v uličních organizacích gangového typu. Byli charakterističtí svým oblečením, nespoutanými koncepcemi či neúctou k autoritám. Tato subkultura z Jamajky si sebou přinesla také vlastní hudbu – ska.² Tito mladí lidé byli pro svou drzost nazýváni „rude boys“ (drzí chlápíci). V oblečení preferovali styl amerických gangsterů z třicátých let (např. Al Capone). Mods byli touto společností fascinováni.³ Šílenství kolem ska se koncem 50. a počátkem 60. let rozšířilo až do Londýna (nejdříve do „jamajské“ čtvrti Brixton a později dále), kde členové rostoucí komunity a zvědaví Britové začali plnit „hebeens“ (špinavé nepovolené sklepní lokály) a tančírny společnosti Sound System. Tady kouřili marihuanu – ganju, pili ležák – Long Live, a poslouchali nahrávky dovezené z Jamajky nebo hostující muzikanty. V Británii se ska brzy začalo říkat „Bluebeat“ podle stejnojmenné značky firmy „Melodisc Records“, která vydávala interprety jako např. Laurela Aitkena, Desmonda Dekkera.⁴

¹ Singl „Rude Boy“ vydali Wailers v červnu 1965, v němž vyjadřovali hořký a bezútěšný životní pocit adolescentů z ghetta. V roce 1962 se Jamajka stává nezávislou na Velké Británii. Optimismus z nezávislosti ale rychle mizí, protože většina obyvatel žije i nadále v chudobě. Nespokojenost mezi mládeží ze slumu dosahovala v té době horečnatého vrcholu. Pro policii byli všichni z „French Townu“ a okolí jen rváči a výtržníci. V reakci na to, se všechny děti se rozhodly tuto roli přijmout. Poslední zbytky nějakého řádu v této oblasti padly, když hordy mladých chuligánů začaly přepadávat obchody a řidiče autobusů, přerézávat elektrické vedení, narušovat sportovní utkání a veřejné ceremonie nebo pod rouškou noci podnikat nájezdy do bohatších čtvrtí. Střední a vyšší vrstvy volaly po přísných opatřeních proti všem mladým kriminálkům a jejich komplicům. Nechtěly slyšet, že jsou třeba prostředky na zlepšení postavení lidí z ghett. Přitom bylo jasné nebezpečí, že chlapci z ghetta, kteří nejsou vyučeni, nedostanou práci a změní se ve zloděje a dívky v prostitutky. První singl Wailers, „Simmer Down“ nabádal jamajské výtržníky, aby brzdili svůj temperament a snažili se zamezit válkám gangů a pouličnímu řádění, které v té době dosáhlo rozměrů epidemie. Naneštěstí z této písmě a z dalších („Rude Boy“ a „Jail House“) si vzali pouliční rváči paradoxně za svůj vzor. Singl „Rude Boy“ vydali Wailers v červnu 1965, pouze několik týdnů před tím, než na Jamajku zavítal bojovník za lidská práva, reverend Martin Luther King. Zatímco se džunglí slumů přelévala jedna vlna násilí za druhou, dr. King přijal klíče od města z rukou bohatých studentek a Wailers vyjadřovali hořký a bezútěšný životní pocit adolescentů z ghetta. Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, www.i-zhubnu.cz

² V 50. letech minulého století přestal jamajské skupiny uspokojovat „rhythm and blues“ dovážený z USA, tak k tomu začali přimíchávat jazz, blues, karibskou hudbu (mento, kalypso) a prvky původní africké kultury kreolského obyvatelstva – tak vzniklo ska. Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, www.i-zhubnu.cz

³ „Vídali jsme je postávat na rozích v Brixtonu oblečené v jejich dlouhých, černých kabátech, s krátkými kalhotami, ze kterých koukaly bílé ponožky v černých polobotkách. Dívali se na svět černými panoramatickými brýlemi pod tralaláčky nebo špičatými krempami klobouků. Jejich chladný opovrhlivý postoj k cizincům, jejich styl a sounáležitost v tančárnách vzbuzovaly respekt a byli obdivováni jejich bílými součastníky.“ Vokno 18/1990, History of skinheads, s. 88.

⁴ Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, www.i-zhubnu.cz

2.3 Skinheads

Na první pohled neslučitelné kulturní okruhy, jamajští imigranti a bílá dělnická mládež, tak zrodili subkulturu, která posléze přetrvala desetiletí – skinheads. Bylo to nepolitické hnutí; jednalo se o dobový sociální protest dělnické mládeže z průmyslových aglomerací. První skupiny se začaly objevovat v Londýně (především v East Endu, který je pokládán za rodiště skinheads), Liverpoolu, Birminghamu, Brixtonu a dalších městech. Ranní skinheads, se původně nazývali boot boys, název skinheads se vžil až v 1969.¹ Kromě typického zjevu, převzatého od mods, se vyznačovali hrdostí na svůj dělnický původ, patriotismem, puritánstvím. Distancovali se od hippies, drog a intelektualismu. Mezi oblíbené koníčky patřil fotbal, box a pivo.² Oblečení se změnilo po vzoru módy dělnických předměstí. Krátké sestříhy, těžké pracovní boty³, ohrnuté džíny s kšandami, košile Ben Sherman, Fred Perry, mikiny Lonsdale a bundy Harrington.⁴

¹ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 128.

² Podrobněji: Yinger, J. M.: Contraculture and Subculture. In Arnold, D. O. (ed.): The Sociology of Subcultures. Santa Barbara, University of California, 1970.

³ Proto název Boot Boys. Šlo o boty značky Dr. Martens. V roce 1945 vynalezl tyto boty Claus Martens, německý lékař, který po lyžařském úrazu potřeboval pohodlnou obuv pro zraněnou nohu. Byly oblíbené jako ortopedická obuv. Dne 1. dubna 1960 je začala licenčně vyrábět anglická firma Griggs and Co. 1. dubna 1960 tato firma vyrobila první 1460 – čtrnáctšedesátky, dodnes zdaleka nejpopulárnější a nejprodávanější typ. Angličtí skinheads, si je oblíbili, když odhalili potencial této boty při střetu s protivníkem a o renesanci martensek se postarali punkeři o dekádu později. Martensky vytvořily v Anglii subkulturu pevně spjatou s dělnickou třídou ale i rockovou hudbou a nedají na ně dopustit takoví velikáni jako Paul McCartney, Elton John, Madonna, Rolling Stones, Bee Gees, Jethro Tull, Depeche Mode, Red Hot Chilli Peppers... Smolík J. – Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 131.

⁴ Ben Sherman pocházel z Kanady a v šedesátých letech byl velmi úspěšným textilním výrobcem. Později prodal celou svoji firmu do Irsku, kde se dodnes vyrábí proslulé oblečení – především proslulé košile, jež se dělají z pevného a příjemného materiálu. Fred Perry byl jedním z nejlepších britských tenistů v padesátých letech a dokonce vyhrál i Wimbledon. Vzhledem k tomu, že tenis byl v té době v Británii výsadou pouze vyšších vrstev, nebyl Perry pro svůj dělnický původ svými soupeři příliš akceptován. Když skončil kariéru tenisty, založil si firmu, která začala vyrábět špičkové věci nejen pro hráče tenisu. Fred Perry má především proslulé logo „vavřínový věnec vítězství“ a je to jedna z mála značek, která dělá konkurenci Benettonu. Na počest Fred Perryho stojí v UK bronzová socha.

Lonsdale – značka získala svůj název po Hughovi Cecilu Lowtherovi, pátém hraběti z Lonsdale, který organizoval zápasy v boxu v roce 1909 a byl prezidentem Britského národního sportovního klubu. Každý boxer, který se stal šampionem a třikrát úspěšně obhájil svůj titul, získal cenu „Lonsdaleův pás“. Kolem roku 1960 navštívil hraběte Lonsdalea bývalý boxer, Bernard Hart, a požádal ho o povolení použít jeho jméno pro značku oblečení, určeného pro boxery. Oblečení značky Lonsdale nosili známí boxeři jako například Muhammad Ali, Mike Tyson nebo Lennox Lewis. V roce 1979 začal nosit tričko Lonsdale člen britské mod kapely The Jam, Paul Weller, a díky němu přestalo být nošení této značky výsadou sportovců. Lonsdale vyrábí sportovní vybavení pro fotbalové týmy: Sunderland, Birmingham City, Brentford, Swindon Town, Millwall a Blackburn Rovers. Převážně v Německu a Holandsku (samozřejmě i jinde) si značku Lonsdale oblíbili příznivci krajní pravice. Aby se firma distancovala od rasově motivovaných násilností, rozjela kampaň s názvem Lonsdale Loves All Colours (Lonsdale miluje všechny barvy).

Harrington – od této značky jsou asi nejznámější jejich bundy Summer and Winter Harrington Jackets přezdívané také „ska“ bundy. V šedesátých letech běžel v UK televizní seriál Peyton Place, ve kterém

Móda hrála v subkultuře významnou roli.¹ Oblíbenou hudbou bylo ska a reggae. Tato hudba je často označována jako skinhead reggae nebo early reggae. Mezi hvězdy tohoto žánru patří například Laurel Aitken, Max Romeo, Skatalites, Desmond Dekker. Posledně jmenovaný se stal jakýmsi neoficiálním kmotrem skinheads, nové subkultury, která vznikla mezi lety 1967–1969.² Jamajská hudba podstoupila změnu, rytmy rocksteady byly vytlačeny prudšími a agresivnějšími rytmy reggae. Klasické reggae (roots reggae) je oproti skinhead reggae je pomalejší a texty jsou orientované spíše na náboženskou tematiku. To jsou důvody, pro které Roots reggae nemá mezi skinheady takovou oblibu jako early reggae – ranné reggae. Většina těchto v Anglii produkováných desek byla vydávána u nakladatelství Trojan Records, které od počátku léta roku 1968 značně dominovalo na rychle rostoucím reggae trhu a vydávalo singly na svém mateřském labelu i u množství dceřiných společností.³ Etnické složení prvních skinheadů také neodpovídalo dnešním představám – značnou část skinheadů totiž tvořili černoši. Přesto se od počátku v tomto hnutí zrcadlily typické obavy dělnické mládeže, které později dostaly jasnou politickou formu. Především tu byl strach z nezaměstnanosti. Do Velké Británie začali přicházet bývalí poddaní anglické koruny z kolonií, kteří často nabízeli svou pracovní sílu levněji než domácí.⁴ Mezi mladými skinheady, kteří patřili k sociální skupině, která se mohla přílivem přistěhovalců cítit ohrožená, se cítili ohrožení. To mělo za následek nárůst rasistických tendencí¹ a mezi do

hlavní postava Rodney Harrington nosil tyto bundy a tím je proslavil. Samotná výroba těchto legendárních bund však začala již v roce 1937.

Zdroj: Skins.blog.cz – slovníček pojmů, cit. z <http://skins.blog.cz/0911/slovnicek-pojmu>, k 1. 6. 2011.

¹ „Délka vlasů se postupně zkracovala a brzy se tento střih stal vzorem pro všechny seberespektující kluky. K tomu začaly být moderní košile Ben Sherman Oxfordweave, zatímco jeansy se začaly nosit ohrnuté. Zanedlouho byly záložky u kalhot užívány pro zdůraznění obuvi, přičemž nejoblíbenější byly ty, s okovanou špicí - byly vhodné pro boj- třeba třeshnově červené boots (vínové) nebo italské kožené boty. Mezitím se na módní scéně stala obuv dr. Martens airwair scénou vyžadovanou nutností, současně s nošením kšand a „junglegreens“ (vojenské kalhoty – zeleň á la džungle), a tehdy se poprvé termín skinhead začal používat jako označení i mimo hnutí. Jak se hnutí celonárodně rozšiřovalo, stávala se skins móda stále více elegantní a vyparáděnou. Zahrnovala kalhoty Levi’s stappress, pulovry bez rukávů (vestičky), tónované obleky (vyráběné z trojbarevného mohérového materiálu), bundy harrington, plstěné klobouky, crombie nebo třičtvrteční kabáty z ovčí kůže, střevíce, uhlazená pohodlná saka a boty Gibson. „Number One Crop“ s břitvou seřízlou pěšinkou se stával mezi lidmi stále více populárním účesem. Skinheadgirls, které se nechtěly nechat zahambit svými protějšky, vyvinuly svůj vlastní vzhled, vyhraný feathercut účes, nosily monkey boots (opičí boty), tónované sáčka a sukně. Během jara roku 1970, se ve scéně vytvářel stále vytříbenější a propracovanější styl. Frčely košile Ben Sherman s krátkým rukávem, kostkovaným nebo pyžamově pruhovaným vzorem, ačkoli podobný design od konkurenčních továren Brutus a Jaytex byl také považovaný za přijatelný. S příchodem léta se začaly objevovat jeanové a manžestrové bundy Levi.“ [www.TrojanSkinsLegionPrague – Trojan Skinhead Reggae Set – Box Text](http://www.TrojanSkinsLegionPrague-TrojanSkinheadReggaeSet-BoxText).

² Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005 [www. i-zhubnu.cz](http://www.i-zhubnu.cz)

³ [www.TrojanSkinsLegionPrague – Trojan Skinhead Reggae Set – Box Text](http://www.TrojanSkinsLegionPrague-TrojanSkinheadReggaeSet-BoxText).

⁴ Hebdige, D.: Subculture: The Meaning of Style. London and New York, 1997.

¹ K rasovým útokům docházelo i před vznikem hnutí skinheads. „20. srpna 1958 v londýnské čtvrti Notting Hill, nejprve skupinka mladíků slovně napadla jamajského muže, jenž se v metru hádal se svou

té doby apolitickými skinheady, se začala čířit nová „zábava“ – tzv. Paki-bashing, neboli „mlácení Pákistánců“, kteří představovali nejrozšířenější skupinu imigrantů. Zatím však nelze hovořit o klasickém rasismu jako ideologii bílé nadřazenosti, protože těchto napadání se totiž účastnili rovným dílem bílí i černí skinheadi.²

2.4 Útlum hnutí 1970–1977

Počátkem 70. let nastal útlum, protože většina jejich příslušníků subkulturu opustila, kvůli dospění a vstupu do rodinného života, přičemž ale neexistoval dorost. Také zde byl problém věkový, kdy staří skinheads hleděli na případný dorost s despektem a tak neexistovala kontinuita, která je pro existenci subkultury zásadní.³ Dalším důvodem bylo přiklánění ska a reggae kapel k rastafariánství⁴, z čehož byli skinheadi rozčarovaní, nemohli najít identitu se sociálním a náboženským zaměřením reggae.¹

ženou. Ta se proti rasistickým poznámkám ohradila. Následující den si na ni stejná parta počíhala. Začala po ženě házet kameny a lahve, kdosi ji přetáhl železnou tyčí přes záda. Policie zasáhla a Majbritt Morrisonová, tak se žena jmenovala, zachránila život. Jenže incident strhl další vlnu: ještě týž večer na čtyři sta násilníků, vesměs oháknutých ve stylu teddy boys, řičelo ulicemi a útočilo na přistěhovalce a jejich domy. Nepokoje skončily 5. září 1958 velkým zatýkáním a exemplárními tresty, které zájem o subkulturu teddy boys zchladily. Již o rok později se ve čtvrti Notting Hill začal na konci srpna z piety pořádat (dnes proslulý) multikulturní karneval.“ Teddy Boys, Mods a ti ostatní..15. 8. 2008 Mf Dnes

² Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění. A-kontra 4/2005, s. 17.

³ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s.133.

⁴ Rastafariánská víra vychází z judaismu, ale má křesťánské znaky a vychází z kultury egyptské. Bibli rastů je tzv. „Holy Piby“ (bible černého člověka), která byla sestavena v letech 1913-17. Katolické církvi nejvíce vytýkají, že její stoupenci v době, kdy překládali bibli, záměrně překroutili některé pasáže, čímž údajně přizpůsobili Písmo bílým na úkor černých. Vatikán také považují za hnízdo korupce. Také poukazují na historické křesťánské hříchy, jako např. křížové výpravy, inkvizici, odpustky. Rastové bojují proti Babylonu. Tím míní svět, ve kterém se daří lži, korupci, hříchu, nenávisti, kde moc bohatství a osobní prestiž jsou stavěny nad lásku, čest a hodnotu života. Vypálením Babylonu však nemíní fyzickou likvidaci světa, nýbrž jeho léčení... Jejich kultura je velmi spjata s Afrikou, kterou považují za svůj domov i přes několikaleté fyzické odloučení. Není pravdou, že rastové tvrdí, že jejich víra je protibělošská, a že považují bílé za ďábla a jejich cílem je uvrhnout bílé do zkázy! Marihuanu používají pouze jako rituální a meditační látku, která slouží pro komunikaci s Jahem a sjednocuje lid. Božský původ „Gangy“ stvrzují citací bible (žalm 104:14) „I přiměl trávu růst pro dobytek a bylinu pro potřebu člověka, aby mohl dále získávat potravu ze země.“ Podle mýtu je konopí první rostlina, která vyrostla na Šalamounově hrobě a je tedy považována za božský dar jeho prostřednictvím. Ještě bych se měl zmínit o některých znacích života rasty. První je stravování. V nejpřísnějším pojetí nesmí konzumovat maso, korýše, měkkýše, nešupinaté ryby, mořské dravce, hlemýžďe, tabák, alkohol, ale také koření a sůl. Nelze však říci, že to je bez výjimek. V zásadě jde o to, neužívat nic, co tělu či mysli pouze škodí. Především jde o přístup a smýšlení každého jednotlivce k životu, než o dodržování zásad. Zvláštní pravidlo se týká vlasů a vousů. Zde opět citují bibli, a sice Leviticus 21:5 – „Nesměj si stříhat vlasy, holit vousy, ni řezat do masa živého.“ (Proto si dlouhé vlasy splétají do dreadlocků). Řeřicha D.: Po stopách karibského soundu, 2004, www. i-zhubnu.cz

¹ Později se začalo Ska zpomalovat, přidávaly se rockové prvky, a tak vzniklo rocksteady. Když se zásadně vyzdvihla africká složka této hudby, přidalo se silné mystické citění rastafariánů a do textu začala

Koncem roku 1969 se u skinheads změnil účes, vlasy povyroستly na 5 cm, avšak musely být vždy pečlivě upraveny a s pěšinkou na straně. S tím také souvisela krátkodobá synonymní změna názvu na suedeheads.² Oblečení bylo více elegantní a stylovější, ale hodnoty zůstaly tradiční. Tito elegáni však během roku 1972 téměř vymizeli spolu s celou subkulturou. V roce 1971 přišel do kin legendární film *Mechanický pomeranč*, od Stanleyho Kubricka. Autor do adaptace Burgessova románu, který byl námětem k filmu, zakomponoval i tehdejší stav londýnských ulic. Tento fakt a dějová linka románu byly důvody, proč se stal *Mechanický pomeranč* mezi skinheady kultovním. Jeho fanoušci se začali oblékat jako Alex – bílé sáčko, buřinka, typicky zmalované oko. To se nakonec stává i motivem pro nášivky, placky a další věci. Zděšený režisér raději na veškeré projekce filmu uvalil embargo.³

S doznívající subkulturou skinheads byli na scéně i smoothies (1971–1974), kteří měli vlasy ještě o něco delší než suedeheads, nicméně měli stejnou zálibu ve fotbalu a černé muzice. Rovněž adoptovali glam rock.⁴ Styl bootboys (1972–1977), styl ulice, byl spojen zejména se suedeheads a smoothies a zůstává velmi častý až do příchodu punku. Byli fanoušci fotbalu a vyskytovali se hlavně v okolí stadiónů. Ti se již nehlásili ke skinheads, stali se z nich precizně organizované skupinky násilnických hooligans.⁵ Fotbal byl vždy důležitým prvkem skinheadské subkultury, ale v této době se stal dominantním. Násilí doprovází fotbal již od jeho historických počátků. Důvody proč k násilí docházelo, jsou různé, například lze hovořit o národnostních, náboženských a sociálních příčinách či z důvodů teritoriální revnivosti atp. Proto by nebylo korektní svalovat vinu jen na skinheadskou subkulturu. Avšak je třeba říci, že v této době docházelo k zintenzivnění a prohloubení tohoto fenoménu.¹ V sezóně 1968–1969 se začaly formovat první skupiny fotbalových chuligánů, složeny především z mladých lidí, a tak byly v jejich řadách zastoupeni především příslušníci mods i skinheads.

pronikat jejich věrouka a myšlenky týkající se soužití člověka s přírodou a se sebou samým. Právě v ten moment přišlo reggae. Řeřicha D.: Po stopách karibského soundu, 2004 www.i-zhubnu.cz

² Muggleton D. – *Inside Subculture: The Post Modern Meaning of Style*, Oxford 2000.

³ *A Clockwork Orange* – hlavní postavou je Alex de Large, vůdce party chuligánů, který žije pro tři věci – násilí, sex a zvrácený obdiv k Beethovenovi, před výpravami za násilím popíjejí drogový koktejl... Smolík J.: *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky*. Praha 2010, s. 13.

⁴ Netolický T.: *Skinheads – milování i nenávidění*, A-kontra 4/2005, s. 15.

⁵ Tento výraz se začal užívat asi od 60. let 20. století pro násilnické chování příznivců fotbalových klubů. Obecně byl výraz používán pro popis kriminálního nebo výtržnického chování. Původní výraz vznikl v 19. století, kdy ve východním Londýně žila rodina irských imigrantů Hooligan či Houlihan, která byla známa svým asociálním chováním. Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: *Fotbalová chuligáni. Evropská dimenze subkultury*, Brno 2004.

¹ „Fotbalové násilí neplodilo skinheady, ani skinheadi nevyalezli výtržnosti na stadionech, ale tyto dva jevy vstoupili na přelomu šedesátých a sedmdesátých let do povědomí společně a dodnes jsou v myslích některých lidí neoddělitelné.“ King, M. Knight M.: *Hoolifan: 30. let násilí*. London 2004, s. 32.

Stovky až tisíce těchto fandů doprovázeli každý týden „své“ kluby po celé Británii.² Pro skinheads bylo násilí spojené s fotbalovým utkáním rituálem. K násilí docházelo před zápasem, během něho, i po jeho skončení. Postupně, z důvodů policejní aktivity potlačit tyto jevy, se násilí přesunulo na místa, kde byl pravděpodobný výskyt „nepřítele“ (nádraží, restaurace...). Později se v ochozech stadiónů prosadil rasismus a někdy i neonacismus.³

3. Punková vlna a návrat Skinheads

3.1 Oi! Skins

² Podrobněji: Marsh P., Fox K., Carnibella G., McCann J. and Marsh J.: Football Violence in Europe, London 1996.

³ Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbaloví chuligáni. Evropská dimenze subkultury. Brno 2004

Jak již bylo řečeno, na počátku 70. let, se hnutí skinheads začalo vytrácet a vypadalo to, že tato subkultura bude pouze jednogenerační záležitostí. Ale nebylo tomu tak. V druhé polovině 70. let prodělalo svou renesanci v souvislosti s nástupem punkové revolty. Skinheadi se stali její součástí, ale brzy se objevily třecí plochy, které byly pro některé skinheady nepřijatelné. Hlavními důvody byl sílící politický náboj, který se v punku jasně rýsoval a navíc tu byl problém užívání drog v punkové komunitě.¹ Tento stav části skinheadské subkultury nevyhovoval, a proto se začal realizovat v street-punku, který představovaly kapely jako například Sham 69 nebo Cockney Rejects.

U zrodu stály právě Cockney Rejects, podle jejichž songu „Oi! Oi! Oi!“² dali jméno novému hudebnímu stylu. Oi! je jednoduchý punk, někdy zpestřený ska pasážemi, s texty často zdůrazňující dělnický původ, ale zároveň odmítající konkrétní politické učení. Základem je elektrická a basová kytara, bicí a zpěv, často ale dobrému zvuku dopomáhá druhá kytara i jiné nástroje. Charakteristickými jsou pro tento styl jednoduchost, zpěvnost, sborové refrény.³ V 80. letech se začaly objevovat kapely, které navazovaly na tento styl, jako například Bussines, Last Resort, Oppressed, či 4 Skins. Na koncertech těchto kapel se začali objevovat členové obou subkultur (punková i skinheadská) společně, protože se neztotožnili s politickou angažovaností tehdejších punkových kapel. Ani jasně protirasistické kapely jako Sham 69 však nedokázaly zabránit hajlování některých svých fanoušků. Na jejich koncertech začalo docházet k potyčkám. Po konfliktech v asijské čtvrti Southall, kde se přistěhovalci začali mstít na návštěvnících Oi! koncertu za výtržnosti spáchané příznivci National Front, už nikdo nechtěl pořádat koncerty Oi! kapel.⁴

3.2 Tradicionálové (Trojan skins¹ / Trad skins / Traditional skinheads)

Část skinheads se snažila navázat na Spirit 69 a v roce 1979 založil Jerry Dammers z kapely The Specials label 2 Tone a vydával na něm (kromě vlastní skupiny) spřízněné

¹ Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění. A-kontra 4/2005, s. 15.

² Oi! – jde o zkomolený pozdrav „Hi“ (ahoj), který byl typický v londýnském dělnickém prostředí. Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s.15.

³ Podrobněji: Muggleton D.: Inside Subculture: The Post Modern Meaning of Style, Oxford 2000.

⁴ Historie hnutí skinheads 1. část, www.antifa.cz

¹ Podle stejnojmenného hudebního nakladatelství, podrobněji: s. 20.

nerasistické kapely jako Madness, Selecter nebo The Beat. Hudebně se tyto kapely pohybují někde na pomezí ska, punku a nové vlny.² V reakci na šíření neonacismu se subkultura vrátila ke svým kořenům. Především šlo o udržení klasického kultu Skinheads. V této souvislosti se hovoří o Spirit of '69 / Duch roku 69 (1969).³ Ve své hudbě i v časopisech, které si sami vydávali, vyjadřují nerasistický a apolitický postoj.⁴ Na tyto koncerty opět chodili všichni – mods, rude boys i skinheads. Ska bylo opět v módě a označení 2 Tone se vžilo pro celou následující generaci. Snad jen kromě Madness byly všechny kapely barevně smíšené. Když na jejich koncertech později začalo docházet k potyčkám, nebylo to kvůli rase, ale kvůli politice, případně barvě favorizovaného fotbalového klubu. Zatímco frontman Bad Manners seskakoval z pódia a bitek se účastnil, Madness se pokoušeli se stoupenci National Front a British Movement, kteří si našli cestu i na koncerty černých kapel, diskutovat.⁵

3.3 White Power Skins

V druhé polovině 70. let došlo k zhoršení ekonomické situace a zvyšující se nezaměstnanost postihla převážně málo kvalifikované mladé muže. Z tohoto stavu vinila část občanů přistěhovalce, „ubírající“ práci rodilým Britům. Britská

² Hebdige, D.: Subculture: The Meaning of Style. London and New York: Routledge, 1997.

³ Spirit of '69 / Duch roku 69 Rok šedesát devět je považován za nejlepší období skinheadské subkultury. Kluby byly plné skinheadů, kteří protancovali celé noci na reggae a ska. Šedesát-devítka symbolizuje nerasistické kořeny kultu – v roce 69 bylo totiž zcela běžné potkat na skins zábavách Rudeboys, kde se tančilo na černou hudbu a i v samotných skinheadských řadách se černí běžně vyskytovali. Zdroj: Skins.blog.cz - slovníček pojmů

⁴ Fanzine Hard As Nails/Paul Barrett: „První várka zinu Hard as Nails vpadla do ulic v létě roku 1983. My (Ian a já) jsme byli skinheadi žijící v Essexu a byli jsme součástí scény v Essexu/Východním Londýně od pozdních sedmdesátých let. Byli jsme stále více zděšeni tím, jak byla skinheadská kultura plněna na počátku osmdesátých let. Oi přidalo hnutí sílu, ale zároveň degenerovalo představu o nás v přívlastky jako „čičači lepidla“ a „tupohlavý náckové“ což špinilo naše zásadní hodnoty. Naši vlastní politickou orientaci bych pravděpodobně nejlépe shrnul slovy: hrdý, patriot a socialista. Jako takový jsme byli přiřazováni k „bílým urvaným boneheadům“. Chtěli jsme, aby Hard As Nails znovu spojilo pojem skinhead s jeho kořeny – pracující třída, antirasismus a elegance. Avšak Hard As Nails nebylo pouze o historii. I když jsme se drželi našich kořenů, chtěli jsme také uznávat dynamickou národu hnutí, raději než zůstat zaseknutí v roce 1970. Hard as Nails zkrátka slučovalo to nejlepší z přítomnosti i minulosti. Byly tu skvělé nové kapely jako Potato 5, The Burial a Red London, kterým se všem dostávalo zaslouženého počtu posluchačů. Potom tu byly rysy hnutí jako móda, kultura pracující třídy, naši nepřátelé Greasers (pojem vyskytující se v různých publikacích často, odvěci nepřátelé skinheadů-v překladu umaštěnci, špinavci) a samozřejmě taky trocha sportu (box a fotbal). Hard as Nails pokračovalo do pozdní části roku 1985, kdy jsme se rozhodli to zabalit. Dosáhli jsme toho, čeho jsme chtěli a hnutí bylo už slušně zakořeněné. Bylo na čase předat štafetu jiným zínům, které následovaly Hard as Nails, jako ‚Backs Against The Wall‘, ‚Croptop‘, ‚Bovver Boot‘ and ‚Zoot‘. Některé byli jen druhotné, ale jiné posunuly hnutí jiným úžasným směrem. Když se dnes ohlédnu zpátky, naše úsilí vypadá překvapivě amatérsky-Hard as Nails předešlo věk domácích tiskáren a sociálních sítí. HaN bylo psáno na starém psacím stroji a odnášeno do místního obchodu ke kopírování, než mohlo být distribuováno. Pro nás slova stříh a vazba znamenala nůžky a lepidlo. Každé číslo nám zabralo celé dny, kdy jsme Ian a já pendlovali sem a tam.“ .
www.Trojan Skins Legion Prague – Trojan Skinhead Reggae Set – Box Text

⁵ Historie hnutí Skinheads 1. část, www.antifa.cz.

nacionalistická organizace British National Front, kterou zaujala možnost využít skinheadskou subkulturu pro konkrétní politickou činnost a rekrutovala mladíky z ulice a využívala je pro své pouliční bitky. Oproti původnímu apolitickému pojetí subkultury se tedy část skinheads začíná radikalizovat směrem doprava. Napětí mezi oběma skupinami postupně narůstalo. Zároveň docházelo k další diferenciaci uvnitř hnutí. Část dříve nepolitických skinheads se přiklonila k levici a začala nahlížet na třídní boj skrze politiku práce a zaměstnanosti. Tento okamžik znamená definitivní rozkol v hnutí.¹

3.4 Ian Stuart Donaldson a Skrewdriver

Dalším impulsem k rozvoji krajně pravicového proudu ve skinheadském hnutí byla činnost Iana Stuarta Donaldsona a jeho skupiny Skrewdriver. Ian Stuart založil svou punkovou kapelu Skrewdriver již v roce 1977, ale nedlouho poté, v roce 1979 se rozpadla. Když ji v roce 1982 Ian Stuart obnovil, po jejím punkovém duchu nezbyla ani stopa. V textech písní je vytvářen mýtus o založení bílé Británie, urozenými vikingskými rytíři a kterou je nutno bránit proti úkladům nepřátel pro „árijské děti“. Za nepřátele byli považováni přistěhovalci, komunisté, homosexuálové, atd. Skrewdriver se stává legendou vznikající White Power Music – extrémně pravicové a rasistické odnože rockové scény. Stuart se totiž stal v roce 1982 členem britského Ku-Klux-Klanu, podporoval politiku National Party a založil White Noise Club, hudební vydavatelství, které se zaměřovalo na rasisticky orientované skinheads. Kromě vlastní skupiny Skrewdriver vydávalo toto vydavatelství kapely spřízněné jako Empire, Squadron nebo Brutal Attack.² Postupně vzniká ideologie White Power (bílá síla), která se otevřeně hlásila k nacionálnímu socialismu. Heslo „White Power“ se pro neonacistické skupiny stává zástupným heslem pro rasovou válku. Ultrapravicová větev hnutí na sebe rychle strhává pozornost masmédií a společnost začíná skinheads odsuzovat s tím, že celé hnutí je od základu rasistické.¹

3.5 RAC – Rock Against Communism

¹ Muggleton D.: Inside Subculture: The Post Modern Meaning of Style, Oxford 2000, s. 252.

² Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s.15.

¹ Teddy Boys, Mods a ti ostatní.. Mf Dnes 15. 8. 2008

V 80. letech vznikla v Anglii iniciativa RAC – Rock Against Communism jako protiváha Rock proti rasismu (Rock Against Racism). Rock proti rasismu byl hudební festival pořádaný v roce 1978 Anti-Nazi League jako výraz odporu k narůstající vlně rasismu v anglické hudební scéně, spojené s vlivem neofašistických stran National Front na část skinheadské scény.² Průvod více než sto tisíc lidí prošel tehdy z Trafalgar Square do londýnského East Endu, kde se konal open air festival za účasti kapel jako The Clash aj. Původně byl naplánován jen jediný koncert, ale brzy se z myšlenky angažovaného anti-rasistického vystoupení hudebních skupin stala celá kampaň, do které se zapojovalo čím dál víc kapel. Proti tomuto trendu se postavilo hnutí rasistických skinheads a pokusilo se čelit masivnímu nástupu RAR vytvořením vlastní hudební platformy nazvané Rock Against Communism.³ Záštitu nad těmito koncerty převzala neofašistická National Front, které šlo především o voliče. Hlavním organizátorem koncertů RAC se stal Ian Stuart Donaldsson, zakladatel kultovní neonacistické kapely Skrewdriver. Obecně byly tyto koncerty přehlídkou kapel nikoli antikomunistických, ale výhradně neonacistických. Koncerty se odehrávaly převážně neveřejně, protože oficiálně oznámené akce silně narážely na masivní bojkot ze strany místní antirasistické mládeže.⁴

3. 6 Šíření hnutí do světa

Počátkem osmdesátých let se hnutí skinheads rozšiřuje i mimo Velkou Británii. Dominantními se stávají boneheads (Nazi skins a White Power Skins, dále WP Skinheads). V roce 1981 se hnutí šíří do Ameriky, kde už měl rasismus dost silné kořeny. Zde byli skinheads považováni za nástupce Ku-Klux-Klanu, tedy za jakési ochránce čistoty bílé rasy a morálky. Američtí WP skinheads se zpravidla účastnili na akcích Hammer Skins, American Nazi Party nebo White Aryan Resistance. Skinheadům, kteří smýšleli rasisticky nebo xenofobně (tj. nedůvěra, odpor k zevnějšku v tomto případě přistěhovalců) se říká boneheads (ve slangovém překladu: hlupák, tupec).¹ V první polovině 80. let se toto hnutí dostalo i do Evropy, zejména do Německa

² Farin K., Seidel-Pielen E.: Skinheads. München 1993, s. 21.

³ Tamtéž.

⁴ Nejvýznamnějším střetem, ke kterému v této souvislosti došlo, byl v roce 1992 „Battle o Waterloo“, pojmenovaný podle stanice londýnského metra, ve kterém měli sraz neonacističtí skinheadi z Evropy před koncertem Skrewdriver. Asi 200 neonacistů bylo rozprášeno více než tisícovkou antifašistů. Netolický T.: RAC – Rock proti komunismu, nebo neonacistická hra na schovávanou? A-kontra 4/2005, s.13.

¹ Teddy Boys, Mods a ti ostatní... Mf Dnes 15. 8. 2008

a Itálie. Toto hnutí je většinou neofašistické. Kapela Skrewdriver podepisuje smlouvu v Německu a stává se tak idolem pro tamní mladé neonacistické scény a prototypem pro evropské chápání skinheads. Dále se hnutí šíří do Francie, Nizozemí, Belgie, Dánska a Skandinávie. (V Británii jsou napadáni zejména Pákistánci, v Německu Turci, ve Francii Arabové.) Významnou úlohu při sjednocování evropských neonacistů hraje právě organizace Blood and Honour.² Sídlo si zakládá v Londýně. B a H přímo nepodporuje žádné oficiální politické uskupení, zaměřuje se hlavně na pořádání dobře tajených koncertů, vydávání desek, tisknutí triček, nášivek atp. Po smrti Iana Stuarta v roce 1993 přebírá hlavní kontrolu nad Blood and Honour radikálnější Combat 18.³ Pod jeho vedením B a H byl založen nový label – ISD Records. ISD je zkratka jména Ian Stuart Donaldson. Organizace B a H začíná působit doslova celosvětově. Vzniká tak celoevropské společenství postavené na propojených ideových východiscích jako je neofašismus a neonacismus. Příznivci mají stejnou image, které je velice podobná image neracistických skinheads, to je důvodem časté záměny.

3.7 S.H.A.R.P. (SkinHeads Against Racial Prejudice)

V reakci na vzrůstající vliv fašistického tábora vznikla v New Yorku v roce 1986 frakce tzv. S.H.A.R.P., skinheads, programově bojujících proti rozmachu rasismu uvnitř v hnutí S.H.A.R.P. (Skinheads Against Radical Prejudice). Obě skupiny pak svádějí v řadě amerických měst ostré pouliční boje.¹ Myšlenka aktivně protirasistického postoje se v roce 1989 rozšířila do Evropy, především díky kapele Oppressed.² Vznikla tak protirasistická skinheadská kulturní scéna, postupně představována desítkami kapel,

² Historie hnutí skinheads 1. část, www.antifa.cz

³ Rok 1986 znamenal rozkol v NF, která se už nechce po volebním neúspěchu už tak otevřeně hlásit k neonacismu. Ian Stuart v roce 1987 založil Blood and Honour (Krev a Čest; heslo Waffen SS) nacistické organizace hlásící se k odkazu Třetí říše. V roce 1993 se Ian Stuart zabil při autonehodě, což z něj udělalo mučedníka a ikonu v očích neonacistů Combat 18 – samostatná organizace při Blood and Honour, která vznikla jako ochranka pro koncerty WP hudby. Číselné označení 18, v samotném názvu, znamená šifru označující první a osmé písmeno v abecedě – tedy A H – Adolf Hitler. Brzy se tato skupina, jejíž členové rekrutovali z chuligánů fotbalového klubu Chelsea Londýn, stala v podstatě teroristickou organizací, která začala organizovat útoky na přistěhovalce a novináře. Mimo to se například angažovala ve vydávání neonacistických desek. Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s. 17.

¹ Na počátku 90. let tak došlo v USA k „válce“ mezi WP Skins a SHARP, kdy se podařilo neonacisty vytlačit z veřejného prostoru. Historie hnutí skinheads 1. část, www.antifa.cz

² Jedním z významných zakladatelů této skupiny byl muž jménem Roddy Moreno. Roddy Moreno tvrdí: „Opravdový skinhead není rasista, bez jamajské kultury by skinheads neexistovali, byla to jejich kultura spojená s britskou pracující třídou, která je vytvořila.“ Tamtéž.

vydavatelství a fanzinů.³ SHARP se proto odkazují na původní tradici skinheadství, kde velkou roli hrála černá hudba a nemalou část skinheadské scény tvořili černošští imigranti z britských kolonií, rasismus tedy proto podle nich nemá ve skinheadské subkultuře místo.⁴

SHARP nepodléhají jednotnému vedení a ve vztahu k politickému dění mají rozdílné postoje – od striktního odmítání jakékoliv politické angažovanosti (tímto postojem se velmi blíží tradičním, apolitickým skinheads) až po značně levicové názory a projevy.⁵

Občas navazují užší vztahy se stoupenci anarchistických a autonomních myšlenek, na což s nelibostí pohlížejí nejen fašisté, ale i „tradicionalové“, pro které je nejvyšší devizou nenechat se „koupit“ žádnou politickou doktrínou.⁶ Sharps nicméně představují jednu z nejsilnějších frakcí skins na světě. Jsou proti útisku jakýchkoli menšin a propagátory myšlenky „skins and punks unity“, tj. „mírového stavu“ se stoupenci hnutí punk.⁷

3.8 Red Skins

Pro úplnost je třeba zmínit Red Skins. Tato frakce se zformovala koncem 70. let v Británii pod vlivem tvorby stejnojmenné hudební formace. Někteří skinheads, začali akceptovat ultralevicové ideje, a proto vstupovali do Komunistické strany,

³ Dále mohou jmenovat kapely spojené s tímto stylem jako například: Impact, Los Fastidios „Bulldogs... Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s.17.

⁴ S.H.A.R.P. – Hannover „Protože my – Hannoverští skíni máme plný zuby být stále jako Fašisti nazýváni, tak jsme založili svaz proti rasismu a zúčastnili se vlastním blokem na antirasistické demonstraci v Hannoveru 9.11.1991“, A – kontra 5/92.

⁵ „Lidé, kteří se aktivně zapojili do antifašistického hnutí, brzy začali kritizovat apolitické postoje tradičních skinheads, které někdy sklouzávají k apatii a vedou k uzavírání se do jakéhosi pomyslného skinheadského ghetta, které se tváří, jako že se jich problémy venkovního světa nijak netýkají.“ Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s.17.

⁶ „Nejsme političtí, jediná politika je naše politika, i když si myslíme, že žádná politika není ideální. Jsme liberálové, nenávidíme rasismus a autoritářství. Podporujeme SHARP, AFA, ALF...“ Z rozhovoru s turínskou skins/OI hudební skupinou Young Gang, časopis Bulldog č. 23-4/2002.

⁷ Fašizující skinheadi vedou totiž s punkery nevyhlášenou válku. "Zavržení společnosti, šikanování beztržně..." zpíval Bob Marley o rastamanech i punkerech, v písni "Punky Reggae Party", kterou složil spolu se členy anglo - jamajské skupiny Aswad. Byla to reakce na setkání s The Clash (punková londýnská kapela). Líbila se mu jejich odvaha a vztek, které projevovali navzdory anglické společenské hierarchii a třídně podmíněnému ekonomickému útlaku. Bob obdivoval způsob, jakým The Clash a další punkrockeri pomáhali barevným (a zvláště rastamanům), na které pořádali hony příznivci neofašistické Národní fronty a na něž policie brutálně aplikovala starý zákon, platný ještě z dob Napoleonských válek, který umožňoval svlékat je při osobních prohlídkách a zatýkat každého, kdo se podle jejich mínění "potlouká s úmyslem spáchat trestní čin". Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, www. i-zhubnu.cz

Labouristické strany či do Socialistické dělnické strany.¹ Také do této frakce patřili příznivci a sympatizanté různých anarchistických skupin. Ze skinheadské tradice převzali vedle image i kult proletářské hrdosti a nesmlouvavosti. Skinhead je zde vnímán jako obránce dělnických práv a bojovník proti fašismu i kapitalismu.² Navazuje na tradici dělnictví a sociálního protestu. Bývají proto přední linií na akcích levicových radikálů. Podle některých pramenů se „identifikují“ podle červené barvy bundy, tkaniček do bot nebo čepic „redskins“ (jméno washingtonského fotbalového klubu). Je to frakce málo početná – členové se přiklonili buď přímo k autonomní scéně nebo k méně radikálním sharps.

3.9. R.A.S.H.

V roce 1992 vznikla v USA organizace **R.A.S.H.** (Red and Anarchist SkinHeads, rudí a anarchističtí skinheadi), zastřešující všechny levicově orientované skinheady, především anarchisty, socialisty a komunisty. Obdobně jako S.H.A.R.P. se i R.A.S.H. snaží bořit mýty, které o skinheadech kolují, k tomu navíc na skinheadskou scénu vnáší levicové politické ideály. V této souvislosti je třeba zmínit problém souvisící s ideologií. Mohou se křížit anarchistické myšlenky s marx-leninskými, ač jejich ideologie jsou protichůdné. Mohou vzájemně spolupracovat jako například v Německu, kde se radikálně levicové skupiny prostupují. Proti tomu ve Španělsku je ostře vymezená scéna, kdy anarchisté odmítají spolupracovat s bolševiky.¹

¹ Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s. 17.

² Z manifestu Redskins z Itálie: „My Redskinsi jsme antifašistické a antirasistické hnutí.“ Snažíme se propojit a scházet se co nejčastěji v sociálních centrech, ve školách, ve squatech, na manifestacích nespokojeného dělnictva. Máme rádi pivo a dobrou zábavu. Nezajímáme se o fotbal a boj proti fanouškům ostatních fotbalových klubů. Jsme organizováni nejvíce v USA, Německu, Francii, kde je naše hnutí nejsilnější. Organizujeme se v militantních skupinách proti nazi - skinheadům. V Evropě vzešli Redskinsi obzvláště ze SKA – skins, hnutí jako odpověď na naciskiny a jejich zkurvenou rasistickou muziku. Chceme demonstrovat, že ne všichni skini jsou pravičáci a že fašismus a nacionalismus není pro skiny charakteristický. Jsme proti pravicovým stranám jako je M.S.I. i proti skupinám typu „Skrewdriver“, kvůli jejich fašistickým názorům. Proto na nacisty a jejich koncerty útočíme a můžeme říct, že v našem městě (pravděpodobně se jedná o Milán – pozn.autora) nácků skutečně ubylo. Tvořme a organizujme 10 - 100 - 1000 militantních skupin Redskins. Redskins proti fašismu!“ Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, [www. i-zhubnu.cz](http://www.i-zhubnu.cz)

¹ Přesto pod hlavičkou RASH dnes vystupují jak ortodoxně marx-leninské kapely jako například italská Banda Bassotti či kapely anarchistické – španělští Non Servium...atd. Srov. Netolický T.: Skinheads milování i nenávidění, A-kontra 4/2005, s.17.

4. Počátky hnutí v tehdejším Československu (1986/7–1989)

Počátky skinheadské scény na českém území se datují do počátku druhé poloviny osmdesátých let. Informace o subkultuře byly zmatené a často neodpovídaly realitě. To bylo způsobeno železnou oponou, přes kterou procházely informace ve velmi filtrované podobě. Komunistická propaganda v této souvislosti hovořila o nárůstu násilí a neofašismu v západních zemích. V roce 1985 publikoval časopis 100+1 zahraničních

zajímavostí článek o skinheads, "Holohlavci, to jsou, pane, chlapani", který popisuje scény plné rasově motivovaného násilí, kterého se skinheadi dopouštěli.¹

Po masakru v Bruselu (1985) při finále PMEZ v kopané mezi Liverpoolem a Juventusem, se v tehdejšímu tisku objevují články, nejen v časopisech pro mládež, ale i ve sportovních periodikách jako byl Československý sport, Stadion. Popisovala výtržnosti na fotbalových stadionech v Anglii, Německu, Itálii a propojení neonacismu s fotbalovým prostředím. „Je příjemné jarní sobotní odpoledne. Hamburský klub HSV hraje doma další ligové utkání. Ochozy jsou celkem slušně zaplněny. Diváky ovšem ruší skupina mladíků s hladce vyholenými lebkami, která neustále něco pokřikuje, uráží rozhodčího a skanduje Sieg Heil! Snaží se rovněž vyprovokovat rvačku s ostatními fanoušky. K té dochází až po zápase.“² S těmito informacemi si někteří z tehdejších sympatizantů začali dělat o subkultuře ne zcela přesnou představu. V té době se skinheadi často objevovali právě mezi punkery, od kterých se z počátku téměř neliší, poslouchají stejnou hudbu (punk, Oi), spojuje je odpor ke komunistickému režimu. Právě v této době vzešla z punku řada prvních českých skinheads. Petr Hošek, z punkové kapely Plexis, popisuje tuto proměnu takto: „Vrátil jsem se z vojny (roku 1988 – pozn. autora) a většina z punkové party z let 84–85, byli skini. Byly to spíše jen proměny v oblečení. Byli apolitičtí. Chtěli jsme se bavit a doba nám to neumožňovala, tak jsme se shlukovali do různé part, ve kterých jsme žili a kašlali na všechno kolem. Do té doby jsme byli jedna z posledních zemí, kde pankáči a skini do sebe nešli, to se ale záhy zvrtilo.“¹ Nelze přesně určit prvního českého skinheada či první skinheadskou partu. Daniel Landa později přiblížil své skinheadské počátky, v rozhovoru pro týdeník

¹ Podrobněji: Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009. Stejný časopis vydal již v roce 1970 článek o subkulturách ve Velké Británii, který se vadle hippies a motorkářích z Hell's Angels, také o skinheads. „Skinheads – holohlavci, kteří do metropole vtáhli teprve nedávno, ale už delší dobu řadí na severu Anglie. Mají převážně pravidelné zaměstnání, většinou jako nekvalifikovaní dělníci. „Holohlavci“ si přemíru své mladistvé energie vybíjejí v násilnostech a výbojích a často se zaplétají do rvaček. Mnozí z nich jsou ozbrojeni noží a obušky, třebaže nejraději svádějí pěštní potyčky. Jméno mají po svém účesu, pokud tomu lze účes říkat. Neboť „holohlavci“ jsou ostříhání dohola nebo mají na hlavě jen krátké strnisko. Tento účes se však už stal posledním výkřikem módy v elegantních londýnských salónech.“

² „Podle příslušníků skinheads je jejich hnutí vyjádřením světového názoru...Chtějí údajně dbát na pořádek a čistotu, nenávidí cizince (hlavně gastarbeitry), bojují za „rasovou čistotu“. Rádi provokují a vyvolávají pouliční rvačky...Obdivují fašismus, oslavují staré nacisty, nosí fašistické znaky. Například v Dortmundu je známá organizace Borussenfront (Buršácká fronta), která řadí mezi fanoušky. Vůdcem skupiny je mladík SS-Sigi. Chodí oblečen do černých holínek, černých kalhot, černé košile a černého baretu s runovým znakem, který používá ultrapravicová Vikingská mládež. SS-Sigi strávil půl roku v Argentině, kam byl odklizen po bitce s jedním Turkem. Nadšeně vypráví o místních fašistech a jejich možnostech. K důležitým utkáním si Borussenfront zve další pomocníky – Lvy z Hamburku, Cyklon B – neonacisty ze Západního Berlína... Kruml M.: Říkají si skinheads. Mladý svět 11/1986.

¹ Svítivý E.: Punk Not Dead, rozhovor s Petrem Hoškem (Plexis). Praha 1991, s. 170.

Respekt: „Mě se to v sedmnácti moc líbilo. Vypadat tvrdě. Vyholená hlava. Asi půl roku jsem tak chodil sám, pak jsem potkával další.“²

Stabilnější party začaly vznikat především ve velkých městech: v Praze Brně, Liberci, Plzni, ale také v severních Čechách a na Českomoravské vrchovině. Před listopadem 1989 existovalo na českém území zhruba 70–90 nepříliš vyprofilovaných skinů.³ „Jestli nás bylo v Praze před listopadem pár desítek, tak před šesti lety nás bylo fakt málo. Chodili jsme po hospodách, neměli jsme žádný politický nebo rasistický programy. To, že jsme měli na bundách českýho lva nebo trikoloru mohlo štvát jen policajty. Když jsme se občas servali, nebylo to nic vážnýho. Byl to prostě styl, který určitý mladý lidi lákalo. Těch pět let bylo příjemnejch. Hodně z těch, co to začínali, už skinheadama není. A ti kteří zůstali, nemaj s těma pogromama nic společnýho.“⁴

Rasismus představoval problém, se kterým se předrevoluční punkové a skinheadské hnutí částečně potýkalo, ale tento jev byl marginální. Až po roce 1989 došlo k vyprofilování obou skupin, které odvedlo případné rasistické elementy od punku k subkultuře skinheads. V té době téměř nedochází k žádným konfliktům mezi punkery a skinheady. Teprve na počátku 90. let, po ztrátě společného nepřítele (komunistického režimu), se většina skinheadů od punkerů distancuje a mezi příslušníky obou subkultur dochází k prvním konfliktům: „Denodenně se to rvalo. Vím, že tenkrát jsem nadělal spoustu blbostí, za který mne do dneška hodně lidí nenávidí. Angažoval jsem se do těch rvaček, dokonce jsem to rozjížděl proti punku. U skinů se akorát přemejšlelo, jak se půjde večer někam chlastat a dá se někomu do huby, ale to nejen pankáčům, ale všem, kdo se jen trochu znelíbějí. Ty bitky jsme zpravidla sami vyhledávali, a to převážně v hospodě U lva v Nuslích nebo v Orlíku. Hodně se taky poslouchala skíňácká muzika, ta dokázala hodně lidí uvést do agresivního stavu. Bylo to stupidní období a po pěti měsících a třičtvrtě roku hraní s Do řady! Jsem se na to vykašlal.“¹

V první polovině 80. let proniklo velmi masivně na evropský kontinent skinheadské hnutí, které hned v počátku bylo velmi silně zastoupeno zejména v Německu a Itálii. Dominující se stala fašistická ideologie, kde zde pod vlivem „fašistických tradic“, se

² Nejsem fašista, říká Daniel Landa, zpěvák kapely Orlík. Topol J.: Respekt č. 11/1990.

³ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 144-145. Sr.: Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 1990, s. 17. Podle výpovědi jednoho ze zadržených skinů v roce 1985 jich bylo v Praze kolem 10, v roce 1988 asi 200.

⁴ Nejsem fašista, říká Daniel Landa, zpěvák kapely Orlík. Topol J.: Respekt č. 11/1990.

¹ Svítivý E.: Punk Not Dead, Rozhovor s Petrem Hoškem. Praha 1990, s. 170.

dostalo na platformu neonacismu.² I z dobového tisku je zřejmé, že důležitým nositelem rozšíření této subkultury bylo prostředí fotbalových ochozů. Do bývalého Československa hnutí proniklo z Německa, ale podle pamětníků také z Polska.³ Ve svých počátcích, kdy šlo o spíše o jednotlivce či malé skupiny, nevyvíjeli skinheadi v české kotlině tak masivní činnost zaměřenou na určitou minoritní, zejména rasově odlišnou část obyvatelstva. Tento rasově orientovaný trend se začal projevovat se změnami společnosti po listopadu 1989. Až tehdy označovalo slovo skinhead téměř výlučně rasistu či přímo neonacistu.

5. Skupina Orlík a jeho popularizace

První českou skinheadskou hudební skupinou byl bezpochyby Orlík, který byl založen v roce 1987. Orlík vytvořil důležitý základ pro počáteční ideové a hudební vybavení subkultury skinheads. Už ve své době byla tato kapela velmi populární, písně z jejich alb se dostaly do popředí československých hitparád, avšak také byla

² Chmelík J.: Extremismus a jeho sociologické a právní aspekty. Praha 2001, s 14-15.

³ Řízené rozhovory s pamětníky: Aleš K. (1969).

obviňována z rasismu, fašismu a neonacismu. Kapela fungovala jen do roku 1991 a v této době vyprodukovala dvě alba – v roce 1990 „Oi! Miloš Frýba for president“ a 1991 „Demise“.

První pražští skinheadi se začali scházet ve vinárně Orlík. Mezi časté hosty podniku patřili i studenti konzervatoře, herci Daniel Landa a David Matásek, kteří se rozhodli v roce 1987 založit skinheadskou kapelu, která byla pojmenována právě podle oblíbeného podniku – Orlík.¹ Po roce 1989, kdy došlo k uvolnění poměrů vyšla u nového vydavatelství Monitor, kompilace „Rebelie“, kde mimo punkových kapel (Šanov, Tři sestry, Do řady!...) byla zastoupena také skinheadská hudební skupina Orlík. Krátce na to vydává Orlík své první oficiální album „Oi! Miloš Frýba for president“ (1990). Vydání tohoto alba odstartovalo v Československu „boom“ skinheadského hnutí, o kterém do té doby nebylo téměř slyšet. Prodal se ho desetitisíce kusů, i když ho samozřejmě nekupovali pouze skinheadi. Stala se velmi populární u velké části tehdy dospívající mládeže.² Jak již bylo řečeno, byla kapela obviňována z rasismu, fašismu a neonacismu. Její členové oponovali, že písně Orlíku byly špatně pochopeny a že oni nemohou za to, co posluchači v jejich jménu potom páchají. Jejich koncerty byly navštěvovány rasistickými skinheady a punkery. Velká část z 18 písniček prvního alba (např. Noční kluby, Orlík, Skinheadskej stát) propagovala hnutí skinheads s jeho atributy – vyholenou hlavou, vysokými botami a nespoutanou konzumací alkoholu, především piva, jak charakterizuje úryvek této skladby:

„...Skinheads, skinheads bombr zelenej

Těžký boty až nahoru zavázaný

Skinheads, skinheads je vyholenej

A to není zakázaný...“

(Orlík – Skinhead, 1990)

Významnou roli hrál v textech Orlíku odkaz na husitství, v duchu jiráskovsko-nejedlovské tradice, v mýtu schopnosti malého, statečného národa silou se ubránit

¹ Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

² Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky, Praha 2010, s. 145.

cizímu, stejně násilnickému světu. Šlo o obecně sdílenou a tradičně většinově akceptovanou hodnotu reformačního hnutí a jeho reprezentantů.¹

„...Budem bránit svoji zem proti kříži kalichem

Bok po boku svorně jdeme proti světu proti všem

Píseň na rtech v ruce zbraň zemi svou si hrdě braň...“

(Orlík, My proti nám 1990)

V textech se odráží příklon Orlíku k vlastenectví, kde mezi emblémy „pravého češství“ jsou české pivo, česká děvčata, ale také tradiční symbol české státnosti – lev, známe sokolské heslo a konečně vlast jako taková.

„...Teče nám v žilách stejná krev

Chčijeme dokonce stejnou moč

A lidi si stěžují vyholenej zjev

Lva chci nosit na prsou a dobře vím proč...“

(Orlík, Skinhead, 1990)

V některých textech zazníval rovněž odpor vůči Němcům (Faschos) a dvě písně (Bílý jezdec, Álíb agil) se dají označit za rasistické. Ideály „nového světa“ – byl rok 1990 – má podobu adorování atributu češství/evropanství je bílá barva pleti. Protože prezentace tohoto názoru je konfrontační, snaží se ve svých textech používat různé typy šifrování, které jsou však průhledné. Úvodní skladba prvního alba se jmenuje Álíb agil, což je obráceně Bílá liga, obráceně i odzpíván i text.² Další ze skladeb Bílý jezdec opěvuje bílou rasu a bílé bojovníky (například White Rider, tedy Bílý jezdec, se jmenovalo album zakladatelů neonacistické hudby, britské kapely Skrewdriver z roku 1987). V tomto případě se stále vynořují spekulace, nakolik se nechal Orlík inspirovat. Faktem ale zůstává, že kapela Skrewdriver, zde byla již známá, tedy alespoň v „punk-skinheadské“ komunitě.¹

¹ Bohdáněk M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009, s.90-91.

² Zelinský M.: Kdož jsou boží bojovníci. Tvar 4/1996.

¹ Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

Na druhém albu s názvem „Demise“, které bylo neméně úspěšné, „skinheadské“ písně už téměř vymizely (Boty, Dokolečka). Za to se objevily xenofobní (S.O.S.), protikomunistické (Zrůdy) a protiromské skladby (Dvojí metr). V jedné z písní (Zpráva pro tisk) se Orlík sice brání nařčení z rasismu a fašismu, avšak v předposlední písni alba označuje bojovníka proti apartheidu Nelsona Mandelu za teroristu. Album Demise obsahovalo také rasistickou skladbu Bílá liga – již bez snahy cokoli šifrovat či skrývat – s textem: "Co to bylo za ránu, kdo nám to sem z palmy spad, černý oči, černý tělo to není můj kamarád! Bílá liga, bílá síla, bílá liga, bílá síla, bílá liga je bílá bílá, vyčisti si boty, přijde tvoje síla, bílá síla mě zaslepila, černou duši mi vybělila."² Koncerty Orlíku provázely výtržnosti a po jednom v květnu 1990, kdy došlo v centru Prahy k honům na cizince, vystoupili Landa a Matásek v televizních Aktualitách, kde vyzývali své příznivce ke klidu. Podobný duch nesl i otevřený dopis:

„Kamarádi Skinheadii!!

Situace je naprosto neudržitelná. To, co se odehrálo po koncertě Orlíku dne 1.5.1990, přesáhlo všechny meze. Napadáním turistů v centru Prahy dosáhnete pouze kriminalizování a obecného opovržení naším hnutím. Uvědomte si, že jste Češi a že pogromy v naší zemi nemají co dělat! Nejsme fašisti ani ortodoxní rasisti. Válkou s Rómy a Vietnamci nahráváme komunistům na smeč. Zvláště teď před volbami. Zakládejme si svoje spolky, choďme do hospod, poslouchejme svou muziku. Buďme zase OI! Pojďme usměrnit „polistopadové hrdiny“ v našich řadách. Uvědomte si, že hákový kříž nás opravdu nezajímá. A ty, které ano, pro ty máme dobrou radu: emigrujte k našim tupějším kolegům do NDR. Pokud se situace neuklidní, nebude skupina Orlík na nejbližších koncertech hrát. Mnoho lidí nás totiž považuje za iniciátory této války. Takže: 25.9.1990 ve Futuru nehrajeme!

Za Orlík David Matásek, Daniel Landa³

Kapela sice na čas přerušila činnost, ale v roce 1991 vydala již zmiňovanou desku Demise, koncerty a násilnosti pokračovaly. Daniel Landa tehdejší situaci vysvětluje: „Po listopadu se vyrojily mračna skinů. Jsou v tom některý pankáči, fotbaloví fanoušci, depešáci. Jako člen kapely se nezříkám určitý zodpovědnosti, ale k násilí jsme nikdy nevyzývali.“ Dále v rozhovoru pro časopis Respekt odpovídá na otázku: Co ty zvěsti, že na koncertech hajluješ?, odpovídá: „Mám dobrý čtyři stovky svědků, jak to bylo. Zved

² LP Demise (1991) Monitor.

³ Výzva skinheadské kapely Orlík ze dne 3.5. 1990, Respekt č. 9/1990.

jsem pravici a řekl: „Tak tohle tady nikdo dělat nebude“... nejsem fašista a nikdo z kapely Orlík. A nikdy bych nikoho netlouk z rasovejch důvodů. To je šílený. Rómy rád nemám, ale jít na ulici a prostě je řezat je hnusný.“ V neposlední řadě se vyjadřuje k otázce propojení s německými skinheady, potažmo neonacisty: „My jsme měli kontakta s polskejma skinama, což jsou taky antifašisti. Byli jsme párkrát v Berlíně, ale tam jsme se akorát pohádali. Německý skins obdivujou Hitlera. O nějakých mezinárodních kontaktech v současnosti nic nevím a moc v ně nevěřím.“¹ Kapela sice na čas přerušila činnost, ale v roce 1991 vydala již zmiňovanou desku Demise, koncerty a násilnosti pokračovaly. V červnu 1991 vystoupila skupina Orlík na festivalu skinheadských kapel v Bzenci, kde Daniel Landa vyjádřil touhu si společně zahrát na jednom pódiu se slovenskou neonacistickou kapelou Krátky proces,² která zveřejňovala i nepokrytě antisemitské písně: "Koľkých sme vás upálili, milión či šesť, kde je vlastne pravda, my sa nedáme zviest'. Pojdme na to spolu a neserme sa s tým, rozpálíme pece a zostane len dým!". Jedním z hlavních sponzorů festivalu v Bzenci byl týdeník Reflex, v jehož člancích tehdy u nás začínající hnutí skinheads vášnivě propagoval novinář Jiří X. Doležal. Po jednom koncertu, na kterém hajlovalo stovky fanoušků, a po němž bylo skinheady v ulicích Prahy brutálně fyzicky napadeno několik zahraničních turistů tmavé barvy pleti, se skupina se ocitla pod tvrdou palbou kritiky ze strany médií a záhy na to se rozpadla. Důvodem rozpadu, vedle zmiňované kritiky, byl ten, že Landa a spol. se toho, co rozpoutali, zřejmě zalekli.³ Po rozpadu kapely pokračoval Daniel Landa dál ve své hudební kariéře a je do současnosti jeden z nejúspěšnějších českých hudebníků. Je také autorem muzikálů, filmařem a automobilovým závodníkem. Landa sám sebe považuje za patriota a v tomto duchu lze chápat i jeho současné aktivity, které i nadále

vyvolávají kontroverzní reakce.¹ Je spoluzakladatelem dnes již nefunkčního řádu Ordo lumen templi a čestným členem Vlastenecké ligy, organizace stojící na hranici

¹ Nejsem fašista, říká Daniel Landa, zpěvák kapely Orlík. Topol J.: Respekt č.11/1990.

² Zpěvák kapely Rasťo Rogel zůstal aktivním neonacistou dodnes (založil i nechvalně známou kapelu Juden Mord a provozuje oděvní firmu s neonacistickými motivy) Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. března 2009.

³ Bohdáněk M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009, s.90-91.

¹ „Daniel Landa, nejúspěšnější český zpěvák posledních let, opět vzbudil emoce. Pozadí plakátu propagujícího nové turné bývalého frontmana skinheadské kapely Orlík totiž „zdobí“ vlajka protektorátu Čechy a Morava: bílý, červený a modrý pruh pod sebou. Na ultralevičáckých webech se navíc spekuluje o tom, že plakát skrývá šifru pro nacistický pozdrav.“ Lidové noviny, 2.3. 2008.

pravicového radikalismu.² Daniel Landa v době Orlíku reprezentoval nacionalistický proud českého pravicově extremistického, či radikálního myšlení a stál u znovuzrození jeho „husitské“ větve.³ Orlík se stal jednou z nejslavnějších a nejvlivnějších tuzemských skupin a potvrdil zdejší obecné chápání skinheadů coby rasistů a zasloužil se o politizaci této subkultury. Kapela nese zodpovědnost za rasové násilí v 90. letech 20. století. Členství v Orlíku Landovi vyneslo doživotní stigma fašisty, ačkoli jím nikdy nebyl. Nikdy však nevyjádřil lítost nad tím, že to hnutí rozjel a neudělal jasnou čáru za svou minulostí. Pro velkou část veřejnosti je Landa úspěšný hudebník a hrdý Čech, který už se distancoval od minulosti, pro jiné byl a je rasista a „nácek“, který se nezměnil.

6. Bouřlivé roky (1990–1992)

S uvolněním poměrů po roce 1989 se společnost dynamicky měnila. Nové poměry přinesly i své problémy, na které nebyla společnost připravena. Nezaměstnanost a sociální nejistota a další příčiny vedly společnost k jevům, jako byl rasismus. V

² Jsi členem Vlastenecké ligy, která je prý fašistická. To nemá s husity zas tolik společného. Že je Vlastenecká liga fašistická? To je lež a blábol! Je to skupina lidí, kteří ještě teď mají svoje ideály o slušnosti, cti, o vlastenectví a chtějí je nenásilnou formou prosadit. Každý pokládá čest a slušnost za nabubřelý pojmy, ale mně se hrozně líbí. Podle našeho názoru je tu spousta chybných zákonů, které by se měly změnit. A vadí nám spousta dalších věcí... Reflex 10/95.

³ Bohdáněk M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009, s.90-91.

atmosféře počátku devadesátých let, kdy se "mohlo všechno", se odehrávaly z dnešního pohledu těžko pochopitelné věci.¹ V tomto období dochází k masové popularizaci hnutí skinheads. Zatímco vývoj subkultury v zahraničí šel zdola, u nás tomu bylo trochu jinak. Členové Orlíku nebyli obyčejní kluci z ulice, nýbrž herci známí z filmů, jako byla Kleinova série o básnících či Johnova a Smyczkova kritika chuligánů nazvaná Proč? Fenomén skinheads přitahoval i některé další známé figury jako např. novináře Jiří X. Doležal či hudebníka a výtvarníka Vladimíra Franze, kteří se snažili rychle rozvíjející hnutí strukturovat.² Jenže subkultura skinheads se dál vyvíjela živelně a po svém. Konflikty s rasovým motivem se staly téměř každodenní realitou, docházelo k masovým střetům, které byly lokálně téměř na pokraji rasové války.³

Rasistické útoky nebyly veřejností odsouzeny, naopak důraz na kázeň a pořádek, kult síly a vůdcovské autority zajistil rasově laděným skinheadům podporu značné části veřejnosti i politického spektra. Také postoj policie, která se v nové situaci špatně orientovala, navíc byla postižena stigmatem „listopadu 89“, a v mnoha případech váhala zakročit. Byla také kritizována, že vystupuje ve prospěch skinheadů. Společně s rasistickým vymezením skinheads, se více profilují protirasisticky a protifašisticky především anarchistické skupiny i jednotlivci, což přerostlo v prudké střety mezi oběma skupinami, které neměly u nás, do té doby obdoby.

6.1 Rasové nepokoje

Dne 31.března 1990 byl napaden, přívrženci hnutí punk a skinheads, před děčínským hlavním nádražím romský občan. Bylo zahájeno trestní stíhání pro

¹ První deska Orlíku se stala prodejním hitem a bodovala v televizní hitparádě. Textově mnohem více otevřeně rasistickou desku kapely Bráník sponzoroval Branický pivovar. Za zajímavost určitě stojí to, že jedním z hlavních sponzorů festivalu skinheadských kapel v Bzenci, kde se veřejně propagoval rasismus, byl týdeník Reflex.

² „Trvalo to asi tři měsíce. Ale nenaplňoval jsem představu správného skína, protože jsem se minimálně pral a na nikoho neútočil. Bylo to v době, kdy jsme s Matáskem, Landou, Štěpánkem a Kartáčem, probírali, jak by měl vypadat český model skinheada. Nahánění gastarbeitřů u nás totiž není aktuální a cikány zas není vyhánět kam. Takže jsme jenompřemejšleli, jak je udržet v jistech mezích, což se ovšem obzvlášť poslední dobou moc nedaří... Pak ale začali lidi, se kterejma jsem si rozuměl, zvolna hnutí opouštět a řešit si svy vlastní problémy a tím skončila i era mýho skinheadství. Těm mladejm už totiž vůbec nerozumím. Zůstal jsem ovšem zanícený pozorovatel.“ zpěvák Lou Fanánek Hagen. Gramorevue 15/1991.

³ Zde je třeba upozornit na fakt, že na počátku těchto nepokojů se účastnily nejen skinheadi, ale také punkeři, fotbaloví výtržníci, příznivci skupiny Depeche Mode atp. Tento stav vydržel několik měsíců, než se subkultura skinheads začala profilovat. Řízené rozhovory s pamětníky: Martin B. (1969).

výtržnictví, pachatel nebyl zjištěn. Tento konflikt, předznamenal veliký zájem sdělovacích prostředků a veřejnosti o konflikty s rasistickým podtextem, ale také vyvolal vlnu emocí mezi romskými občany. Rozšířily se různé fámy, které se později ukázaly jako nepravdivé.¹ Na to konto se shromáždilo, před děčínským hotelem Grand, asi 250 Romů, kteří byli ozbrojeni holemi, obušky, noži, mačetami a jinými zbraněmi. Posléze napadli asi 20 členů příznivců hnutí punk a skinheads, 5 jich zranili, z toho dvě osoby byly hospitalizovány. Bylo zahájeno trestní stíhání, později odloženo, s výsledkem – pachatel neznámý.²

Následovala aktivizace Romů zejména v okresech Ústí nad Labem, Děčín, Chomutov a Česká Lípa. V těchto městech i jiných obcích docházelo ke srocování desítek až stovek ozbrojených Romů, připravených na střetnutí. Byly stavěny romské hlídky, patrolující ve dne i v noci. Fámy o nájezdech skinů na romská sídliště, o připravovaném tažení západoněmeckých a východoněmeckých skinů na Chánov atp. nebyly pravdivé. Situace se dramatisovala referováním tehdejších médií, které mnohdy popisovaly události poněkud povrchně. Opět se objevily fámy o nájezdech skinů na romská sídliště...atp. V napjaté atmosféře přispělo nejen předvolební období před prvními „svobodnými“ volbami, ale také zájem zahraničního tisku o poměrech Romů u naší republiky.³ Situace vyvrcholila událostmi v dubnu 1990 v Novém Boru, kdy na místní diskotéce došlo ke fyzickému střetu mezi oběma zneprátenými ozbrojenými skupinami. Řada osob byla zraněna, z toho dvě hospitalizovány.⁴ Po tomto konfliktu došlo k řadě bezpečnostním opatření, které vedly ke stabilizaci konfliktní situace na severu Čech. Pozitivní roli zde sehrála také ta okolnost, že bylo stíháno vazebně, bezprostředně po události, šest osob, zúčastněných na konfliktu.⁵

Rasové nepokoje, se také rozšířily i do dalších krajů tehdejší republiky, i když ne v takové míře. Docházelo také napadání občanů vietnamské národnosti, kteří si rovněž vytvářeli svoji ozbrojenou „domobranu“. Drobnější i závažnější potyčky s rasovým

¹ Šlo o řádění opilých a zfetovaných skinheads a „pankáčů“, kteří prý napadli těhotnou cikánku v osmém měsíci a měsíční dítě jí vykopli z kočárku...atp. Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Praha 1990, s. 21.

² Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 1990, s. 21.

³ okr. Česká Lípa, dne 21. 4. 1990.

⁴ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s.103. In: Bohdánek M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.

⁵ Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 1990, s. 23.

podtextem byly téměř každodenní realitou v Plzni, Zlíně, Trutnově, Praze¹ a dalších místech.

6.2 1991–1992

Velmi záhy začalo také docházet k násilí, kdy skupiny skinheadů napadaly anarchisty a punkery. Přestože byly zmíněné útoky velmi časté, v letech 1991–1992 došlo k několika střetům mezi oběma tábory, které rozsahem překračovaly běžné pouliční napadání. První velký střet se konal v květnu 1991 při příležitosti punkového koncertu nazvaného Branická žízeň, který se konal 24. 5. 1991 na hřišti ABC v Praze 4, na který dorazila skupina asi tří set skinheadů, která napadala obušky a holemi všechny lidi, které pokládaly za anarchisty. Faktem je, že pořadatel nezvládl organizaci akce a policie nezasáhla.² V této situaci odmítly zúčastněné kapely vystoupit, kromě „Tři sestery“, která pro to byla zatracena velkou částí punkové komunity. Avšak na její obhajobu, v tomto případě, je nutno upozornit na fakt, že bylo pořadatelům od skinů vyhrožováno, že „jestli nebudou hrát Tři Sestry, tak napadnou lidi i policii.“³ Kolem devatenácté hodiny byla již policie na místě, v počtu asi kolem sedmdesáti příslušníků, kteří hlídkovali po obou stranách hřiště, za plotem. Od této chvíle, již k vážným rvačkám nedošlo. Akce byla zaregistrována na obecním úřadě v Praze 4 a zúčastnily se jí asi 3000 osob. Policie se bránila argumentem, že odpovědnost za akci nese pořadatel, který má také jako jediný kontrolovat lidi a může určit, co nesmí mít při vstupu s sebou. Pro policii to tedy znamenalo, že nemá co šetřit. Jinak se na ni totiž neobrátí se žádostí o pomoc nikdo.⁴

Necelý týden po koncertu v Braníku (30. května 1991) se konala anarchistická demonstrace proti Všeobecné jubilejní výstavě na pražském Výstavišti. Zhruba padesát

¹ Dne 1.5. 1990 se ve večerních hodinách 100–150 přívrženců hnutí punk a skinheads soustředilo v horní části Václavského náměstí v Praze, odkud podnikli „trestní výpravu“ na romské občany, při níž omylem byly napadeni dva Kanadčané arabského původu, kterým musela být poskytnuta lékařská pomoc. Na to konto vystoupili v ČT členové skupiny Orlík s veřejným prohlášením. Viz. kapitola 6

² Velitel obvodního oddělení VB Antonín Čabrádek se k nečinnosti policie vyjádřil takto: „Všichni policisté si zaslouží ocenění za to, že se nenechali vyprovokovat ke střetu. I když nás skiní dráždili, jak se dalo... a jestliže pořadatel zjistí, že situaci nezvládne, tak je pozdě volat: Policie pojd' a dělej pořádek. ...o pomoc jsme byli požádáni ale až po rvačce.“ Rod R.:...nebo vás zabijem! Mladá fronta 27.5.1991.

³ Pořadatel koncertu Jakub Plašil. Rod R.:...nebo vás zabijem! Mladá fronta 27.5.1991.

⁴ Rod R.:...nebo vás zabijem! Mladá fronta 27.5.1991.

skinheadů zaútočilo na asi sto dvacet anarchistů. Oproti dřívějším střetům byli již anarchisté ochotni se aktivně bránit.¹

Tento moment byl významný ve vývoji vztahů českých anarchistů a radikálně pravicových skinheadů. Od tohoto okamžiku přerostla averze v otevřené nepřátelství a verbální i fyzické se staly jeho nezbytnou součástí.² Tato neobvykle divoká bitka, její průběh a činnost policie vyvolala bouřlivou společenskou diskusi. Takto o ní referovala tehdejší média: „Obě komunity se v prostoru kolem fontánek zformovaly již před pátou hodinou odpoledne. Skinheadi se přitom netajili svým úmyslem vyprovokovat střet. K němu také po úvodních slovních provokacích a házení pivních lahví ze strany 'holých lebek' došlo. Ti zaútočili na anarchisty tyčemi, basebalovými páčkami a noži. Podobná výzbroj byla i na druhé straně. V prvních okamžicích střetu se mezi bojujícími objevily dva policejní vozy, které se snažily skupiny oddělit. Značná část účastníků plánované demonstrace, mezi nimiž bylo nemálo dívek, se dala na útěk směrem k holešovickému nádraží. Z té strany však přijížděly policejní posily, což v řadách prchajících vyvolalo další zmatek. V šarvátkách viditelně daleko procvičenější skinheadi se zformovali na svém původním místě a policisté ze záloh, evidentně bez znalosti situace se soustředili především na rozptýlené anarchisty. K menším potyčkám docházelo i později a ani potom se policisté nedokázali v situaci kvalifikovaně orientovat.“³

Tehdejší článek kritizuje činnost policie a její kompetentnost orientovat se v problému. Policie v souvislosti zásahu proti demonstrantům již kritizována dříve, kdy se konala první anarchistická demonstrace proti Všeobecné jubilejní výstavě na pražském Výstavišti. Tehdy policie proti anarchistům tvrdě zasáhla a obvinila dva účastníky demonstracez trestných činů výtržnictví a napadení veřejného činitele. Podle svědků šlo o vykonstruované obvinění a proti němu se ohradil nejen aktivista Stanislav Penc, ale také VONS (Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných) a další organizace.⁴

V případě zásahu policie na demonstraci 30. 5. 1990, vznikl dojem, že bezpečnostní složky stály spíše na straně skinheadů a zakročovala především proti anarchistům.¹

¹ Řízené rozhovory s pamětníky: David N. (1968).

² Bastl M.: Radikální levice v ČR, 90. léta 20.století, 2001, s.21.

³ Neff O.: Regulérní bitva. Mladá fronta 31.5.1991.

⁴ A-Kontra 7/1991.

¹ K věci se také vyjádřil náměstek pražského primátora Jiří Exner. „Kdybych něco podobného viděl před dvěma roky, byl bych přesvědčen, že si policie skinheady najala.“ Neff O.: Regulérní bitva. Mladá fronta 31.5. 1991.

Policie se bránila slovy velitele zásahu kapitána Hány „...mohu vás ujistit, že nikdo z policistů nebyl instruován tak, aby zakročoval přednostně proti některé ze skupin.“² se svými osobními vazbami na policii, asistoval u zatýkání anarchistů.³

Tyto i další konflikty radikalizovaly obě skupiny. Skinheads napadali „levicové“ hospody (U Pepičků), punkové koncerty (Exploited) a levicové demonstrace. Antifašisté začali zakládat menší lokální a dočasně fungující antifašistické kolektivy jako S.A.A. (Skupina antifašistické akce) či A.F.F. (Antifašistická fronta)⁴, které se nevyhýbaly ani násilí. V rámci anarchistického hnutí však militanti představovali menšinový proud, zatímco větší část anarchistů byla orientována spíše pacifisticky a násilné akce alespoň z počátku odmítala.

Další anarchistická demonstrace k výročí 15. března (v roce 1992) byla opět napadena skinheady a fotbalovými chuligány. V Praze, na Václavském náměstí, došlo nejdříve k několika potyčkám, kdy nejprve skinheadi a jejich příznivci několikrát napadli anarchisty. Po dalším napadení anarchistického pochodu v Opletalově ulici došlo k hromadné bitce, do které se zapojila větší část demonstrujících anarchistů, která skinheady rozehnala. Tento střet byl do té doby jedinečným, podle pamětníků, právě zde po boku anarchistů stáli první SHARP skinheadi. Celé toto období vyvrcholilo střetem mezi anarchisty a neonacisty, na 1. máje 1992 na pražské Letenské pláni, kde se do boje tehdy zapojilo na obou stranách několik set lidí. Jednalo se o dosud největší podobnou akci na našem území, kde anarchisté poprvé použili zápalné lahve a účastníky byl vnímán jako „rozhodující střetnutí“. Anarchistickým demonstrantům se podařilo početně stejně silnou skupinu neonacistů rozehnat. Toto střetnutí znamenalo útlum veřejných akcí neonacistů v Praze. Tyto střety také opět otevřely v anarchistickém hnutí otázku militantního antifašismu. Jak již bylo řečeno, militantní proud tvořil menšinový proud. Navíc „vítězná střetnutí“ s jádrem pražských skinheadů utvrdilo pacifistickou

² Neff O.: Regulérní bitva. Mladá fronta 31.5.1991.

³ A-kontra 10-11/91.

⁴ Dne 26.9. 1991 byla založena Antifašistická fronta. Tato organizace se zasazuje za důsledné potírání jakýchkoliv projevů fašismu počínaje pouličními sympatiemi k této svůdné ideologii a barbarskými pogromy konče...Rozbouřená mladá krev fašismu, která po vzoru svých německých kamarádů neskrývá své sympatie k fašistické ideologii, se ozbrojená potlouká po ulicích a vyhledává střety s příslušníky rasově či názorově odlišnými. Za lhotejného přihlížení ochranných složek si vyřizují svoje účty. Koho si vlastně naše policie ochraňuje? Nás, veřejnost a náš majetek či jiné 'vyšší zájmy' ? Na tuto otázku si každý musí odpovědět sám. Uvědomte si den ode dne sílící hrozbu fašismu! Kdo by byl na seznamu pod pořadovým číslem? Váš otec, matka, syn? Možná v našich úvahách zacházíme příliš daleko, ale nemyslíme si, že je správné řídit se heslem NO FUTURE! PROTO: ZNIČ FAŠISMUS, SKINHEADS MIMO ZÁKON, RADIKÁLNĚ PROTI FAŠISMU, DESTROY nazi OI, GEGEN NAZIS“ A-kontra 16/1991.

většinu v tom, že skinheadské hnutí je de facto poražené a je zbytečné pokračovat v násilí. Budoucnost ukázala, že tomu tak nebylo.¹

7. Typologie Skinheads

¹ Bastl M.: Radikální levice v ČR, 90.léta 20.století. Praha 2001, s.21 Podrobněji: AFA: Šestnáct let v první linii, Zdroj:antifa.cz

K první výrazné strukturaci skinheads došlo na našem území mezi lety 1990–1992. Vedle tradičních směrů v typologii této subkultury, vznikla odnož, která je typická pouze pro tehdejší Československo, kališníci. Vycházeli z českého nacionalismu. Kališnická scéna se později rozštěpila na několik samostatně působících organizací, přičemž jedna část se začala odklánět od primitivního násilí, druhá však nadále realizovala rasistické útoky. Michal Mazel ve své práci *Oponenti režimu* došel k závěru, že mezi organizace vzešlé z „kališnických“ skinheads lze zařadit následující: Bedford, Jednota kalicha, Vlastenecká liga a Kališnické bratrstvo vlastenecké hnutí.¹ Další odnož skinheadské subkultury působící pouze na našem území, kterou nelze nezmínit, je Sudetoněmecká liga. Působila v pohraničí, především v severních Čechách. Její členové se převážně hlásili k ortodoxní formě nacismu navazující na NSDAP. Organizace dnes již neexistuje.²

7.1 Kališníci

Jak již bylo řečeno, jedná se o typicky formu odnože skinheads. Vznikla radikalizací hnutí okolo kapely Orlík na přelomu 80./90. let. Jméno převzali z husitského hnutí, ke kterému se hlásí. Kališníci se upínají svoji pozornost k historii českého národa. Respektují naše slavné předky ať už z husitského období, tak i odbojáře a vojáky z obou světových válek i účastníky protikomunistického odboje. Vymezovali se proti neonacismu, komunismu, přistěhovalectví.³ Kališníci sice odmítali německý fašismus (Orlík zpíval i „faschos tu nechceme“), nicméně razili extrémní český nacionalismus, založený na svérázném historickém výkladu husitství, tzv. kališnictví. Pozdravem bylo heslo "Čistý štít!" Z nášivek a tetování preferují kališníci samozřejmě znak kalicha, českou vlajku, nebo českého lva. Především díky komerčního úspěchu hudební skupiny Orlík, která byla vzorem pro tuto odnož hnutí skinheads, se ke kališníkům hlásilo se k nim více než 5000 lidí. V této fázi vývoje subkultury, kdy je běžně akceptován rasismus, docházelo k potyčkám jak s Vietnamci, Romy a jinými etnickými skupinami. Na druhou stranu tu byly konflikty jak s anarchisty a antifašisty (právě pro

¹ Mazel M.: *Oponenti systému*. In: Fiala Petr (ed.): *Politický extremismus a radikalismus v české republice*. Masarykova universita Brno 1998, s. 259–261.

² Mareš M.: *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno 2003, s. 255.

³ „Bojujeme za udržení národní hrdosti a proti fašismu, komunismu, anarchii a kriminalitě. Jsme členy Vlastenecké ligy, řádně registrované u Ministerstva vnitra. Ve svých stanovách uvádějí, že chtějí bránit neoprávněnému zvýhodňování některých skupin obyvatelstva, využíváním ustanovení o nutné obraně a krajní nouzi důsledně bránit narůstajícímu primitivismu, násilí a kriminalitě, upozorňovat na všechno, co pošlapává národní a občanskou čest, hrdost a důstojnost.“ *Deník Lučan-Louny*, 25. 11.1996.

nacionalismus a rasismus) tak i s neonacisty. Zábava je pořád klasická – pivo (jako český národní nápoj), koncerty, fotbal... Často se kališníci účastní pietních či kulturních akcí spojených s naší historií. Dříve byli kališníci organizováni ve sdružení Vlastenecká liga a částečně i v dalších dále jmenovaných organizacích. S koncem skupiny Orlik a útlumem v druhé polovině 90. let, se celá odnož na přelomu století změnila, podobně jako celá subkultura.¹

7.1.2 Organizace vzniklé z tzv. „kališnických“skinheads

Organizace Bedford vznikla v březnu 1991, původně působila v Praze 9, ale posléze se rozšířila na celou Prahu. Byla složena z mladých lidí, kteří inklinovali k fašismu. Byla pojmenovaná po veliteli jízdních jednotek otrokářské Konfederace amerických států a jedním ze zakladatelů KKK generálu Nathanu Bedfordu Forrestovi. Hlásila se k antisemitismu a militantnímu rasismu. Postupně se orientovala směrem k nacionalismu na bázi tzv. kališnictví.² V některých pramenech se uvádí, že někteří členové této organizace později vystupovali pod názvem Česká národní fronta a Liga Čechů (v červenci 1993 uskutečnila první oficiálně povolenou manifestaci radikálně pravicově naladěné části subkultury u nás). V průběhu roku 1992 vydávala leták pod názvem Prosecký list.³ Řada členů Bedfordu⁴ se posléze stala členy organizace Vlastenecká liga, ač to samotná organizace popřela.⁵

Jednota kalicha byla založena v roce 1993 a pokoušela se sjednotit jednotlivé skupiny kališnických skinheadů. Objevila se v rámci Prahy, Tábora, Liberce, Plzně a

¹ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

² Pro „kališníky“ je ústředním motivem ztotožnění se s historickými (značně v jeho podání mytizovanými) postavami české husitské revoluce. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, Brno 2003, s. 259–260.

³ Na obálce sedmého čísla z roku 1992 byl keltský kříž, doplněný o nápis „Nic než národ“. Převážnou část obsahu tvořily informace, varující před „židovským nebezpečím“. Na jedné straně byla fotografie muže ve skinheadském oblečení a s černou kuklou na hlavě, který v ruce držel pistoli. Nad ním byl nápis „Pocitíš hněv bílých mas“. Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. Rexter 3/2001.

⁴ Luděk Martinovský: „Naše organizace vznikla pod jménem Bedford, kde se sdružovali čeští fašisté. Díky zvyšování intelektuálního potenciálu v řadách organizace jsme se dopracovali k vyššímu stupni organizace a vyjasnili si cíle. V rámci informovanosti máme styky se skupinami fašistického zaměření.“ A – kontra 5-7/95.

⁵ Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus v ČR. Rexter 3/2001.

Žatce a personálně byla provázána s Vlasteneckou ligou. Není dostupných informací, zda je skupina nadále aktivní.¹

V roce 1996 vznikla v Plzni skupina současných a bývalých přívrženců kališnické větve hnutí skinheads u nás, která se jmenovala Kališnické bratrsko-vlastenecké hnutí. Tato organizace se hlásila k rasismu a k prosazení svých názorů je schopna použít i násilí. Vydávala časopis Česká krev. Autoři tohoto časopisu jsou aktéry rasových útoků v Plzni, k čemuž se také v České krvi otevřeně a hrdě přihlásila. Není o ní příliš mnoho dostupných informací.²

Vlastenecká liga byla založena a registrována MV ČR v roce 1993, jako občanské sdružení. Měla asi 200 členů, z toho 15–20 aktivních a několik stovek sympatizantů. Jeho cílem je sdružovat občany ČR starší 16 let, k upevnění a rozvoji vlastenectví a jiných hodnot. V programu sdružení je především zákonnými prostředky vystupovat proti kriminalitě, korupci, anarchii, zvýhodňování některých osob a skupin obyvatelstva. K naplnění tohoto programu se konal 6.7. 1994 pochod Prahou z Betlémského náměstí. Je militantní, nacionalistická a xenofobní. V programu Vlastenecké ligy jsou požadována diskriminační opatření proti cizincům, dva body jsou namířena proti svobodě vyznání, náboženství a přesvědčení a dále požadavek zvláštních zákonů pro Romy.³ Vlastenecká liga byla jediná oficiální organizace skinheads v České republice a měla ambice vstoupit do velké politiky. Později se však skinheadské subkultuře vzdálila.⁴ Vydávala časopis Český štít. Vlastenecká liga uspořádala několik demonstrací také pořádala pravidelné akce u příležitosti výročí českých historických osobností, k nimž se hlásí (Jan Hus, Jan Žižka, obrozenci apod.). Působí v několika českých městech. Svoji image měla ohlas u těch, kdo odmítají neonacismus a neofašismus.¹

¹ Mazel M.: Oponenti systému. In: Fiala P. (ed.): c.d., s. 259–261.

² Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

³ Program občanského sdružení Vlastenecká liga.

⁴ „Vlastenecká liga nikdy nebyla, není a nebude organizací skinheadů. I když VL nepopírá, že její počátky vzešli z kališnického (kališníci se vždy vyznačovali ryze vlasteneckým, antifašistickým a antikomunistickým postojem) podhoubí naprosto odmítá zařazování do kategorie extremismu skinheadství, což nejlépe potvrzuje, že s těmito jevy je v přímém nepřátelství. Již na III. sněmu, který se konal 7. října 1995 v Českém Krumlově, bylo jednoznačně schváleno prohlášení, ve kterém byli skinheadi jasně označeni za negativní a protinárodní hnutí.“

Jak vznikla Vlastenecká liga, www.vlastenecka-liga.cz

¹ Přehled skupin, jejichž aktivity vyplývají z extrémně orientovaných postojů, podkladové materiály Bezpečnostní informační služby, A- kontra, 1-2/1995.

7.2 Sudetoněmecká liga

Sudetoněmecká liga byla organizace neonacistických skinheads, kteří žili v pohraničí a považovali se za potomky sudetských Němců.působila především v severních Čechách, v regionech Jablonecka a Českolipska. Hlásili se k henleinovcům i k Hitlerovi. Propagovali heslo „Sudety Sudet'ákům“ a útočili na Čechy (české fašisty nevyjímaje) z pozic příslušníků „nadřazené rasy“. Mimo ideologicky motivovaných konfliktů, docházelo ke konfrontaci z důvodu příslušnosti k regionálním fotbalovým klubům: zatímco příznivci Národní obce fašistické (dále NOF) ve fotbale fandí Spartě, Sudeťáci Liberci a Jablonci.² S touto organizací je spojována postava Roberta Strobacha, známého spíše pod původním jménem Kvěch, který patřil k hlavním postavám jabloneckého neonacistického hnutí a předpokládá se, že byl neoficiální hlavou neformální organizace českých neonacistů z oblasti bývalých Sudet.³ Strobach (Kvěch) byl odsouzen v lednu 1997 k mnohaletému odnětí svobody za tanvaldskou vraždu anarchisty Zdeňka Čepely a další násilnosti (byl účasten ještě minimálně jedné vraždy s politickou motivací). Před svým zatčením se několik let zdržoval v zahraničí a údajně navázal styky s německými, italskými a španělskými neofašisty a bojoval i v balkánském konfliktu na srbské straně. Tyto informace však též nebylo možno dostatečně ověřit.⁴

V druhé polovině 90. let se postupně proměnila skinheadská subkultura nejen jako celek, ale docházelo ke změnám i v jednotlivých proudech. Proto je třeba rozlišit Kališníky z přelomu let 89/90 a dnešní stav. Dřív byla odnož znatelně početnější a radikálnější. Mnoho příznivců se od kalicha odklonilo: v případě, že jim vadilo rasistické zařazení – k „tradicionalům“ nebo k White Power, to zase ti jež vzali za důležitější „lásku k rase“ nad láskou k vlasti. Dnešní kališníci se ve většině případů hlásí k apolitičnosti (důležité je vlastenectví, hodnota co přetrvá) a odmítání rasismu. V této souvislosti je třeba upozornit na fakt, že podobně jako v celé subkultuře, nelze zobecňovat. Do dnešních dní probíhají v subkulturní rovině vášnivé diskuse o historii i vývoji kališnických skinheadů. Organizace Sudetoněmecká liga se rozpadla po zatčení

² Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 245.

³ Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

⁴ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 246.

Roberta Kvěcha, ale tzv. Sudeťáci, podle M. Mareše¹, zejména na Českolipsku stále působili.

7.3 Vývoj S.H.A.R.P. na českém území

Hnutí SHARP (Skinheadi proti rasovým předsudkům) bylo v České republice zastoupeno od počátku 90. let, ale bylo spíše reprezentováno jednotlivci, či menšími skupinkami. Jejich striktně antirasistický postoj byl v této době na české skinheadské scéně něčím naprosto novým a svým způsobem ojedinělým. Snad i proto většina tehdejších skinheadů zaujala k SHARPům negativní postoj: „Sharp. Co to je? Kdes to vzal? Tady nemaj místo...“ zpívá se v písni skinheadské skupiny Braník. První zmínky o SHARP lze vystopovat např. na již zmiňované bitce v Opletalově ulici, na tryzně za zavražděného Zdeňka Čepelu (Tanvald 1994).² Pohybovali se především v okruhu tzv. anarcho-autonomní scény, o jasnější strukturu hnutí, lze hovořit až v průběhu druhé poloviny 90. let. Vývoj tohoto proudu určovaly skupinky, které se soustředily kolem SHARP časopisů, jako byly Bulldog, Messenger a Riot News. Významný podíl na formování ideového profilu měla pražská skupina Bulldog Boot Boys Prague Crew (BBB Crew), v čele s Vladimírem Červeným, vydavatelem časopisu Bulldog. Tato skupina se striktně vymezila nejen proti White Power skinheadům, ale i proti anarchistům, rudým skinheadům a RASH.³

Později, tento jejich spíše nerasistický než protirasistický postoj vedl až ke konfrontaci se skupinou kolem Riot News, která se ideově spíše blížila levicové linii SHARP. Tento konflikt byl jen součástí stále probíhajícího formování SHARP hnutí.⁴ Bouřlivé období let 1990–1992, přineslo nejen společenské změny, ale také jevy s tím související. Projevil se rasismus v české společnosti a s tím i podpora těch, kteří chtěli problém, i když radikálně řešit. Docházelo k mohutným rasovým střetům, které měly

¹ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 246.

² Řízené rozhovory s pamětníky: David N. (1968)

³ „My Skinheads z Prahy, kteří jsme v S.H.A.R.P., jsme 100% apolitičtí a REDSKINS jsou pro nás stejným nepřítelem jako WHITE POWER BONEHEADS!!! Jsme povinni chránit skinheadský kult, protože je to náš život, naše hrdost, boty, kšandy, pivo, děvčata... Je to náš život na ulici, která nikdy nebude patřit nacistům ani komunistům. My chráníme naše teritoria a jsme všichni lokální patrioti. Násilí patří k našemu životu. Nemáme rádi hippies, komunisty, fašisty.... Být skinhead, to je hrdost! Posloucháme hudbu, která je nám určena: Ska, Reggae, 2 tone, Soul, punk rock, Oi a někteří i Hard Core. Máme rádi pivo, box a dobrou zábavu a fotbal“. Všichni jsme 100% antirasisté!!!“ Bastl M.: S.H.A.R.P. Skinheadi proti rasovým předsudkům, Brno 2001, s. 17–24.

⁴ Podrobněji: Bastl M.: S.H.A.R.P. Skinheadi proti rasovým předsudkům, Brno, 2001, s. 17–24.

téměř každodenní ráz. Rasistické útoky nebyly veřejností odsouzeny, policie a úřady byly spíše benevolentní a sdělovací prostředky informovaly neobjektivně, chybně, v některých případech i senzacechtivě. Subkultura skinheads prožila nebývalý vzestup, vyprofilovala se, kdy dominantním se stal rasistický proud a také získala podporu většinové společnosti. Také docházelo k velkým pouličním bitkám mezi rasistickými skinheads a jejich odpůrci. Toto násilí přineslo nejen zraněné, ale i první mrtvé. V dalším období se sice situace uklidnila, ale nelze si myslet, že zmíněné problémy zmizely.

8. Politické spolky, organizace, strany

Česká ultrapravicová scéna¹ se začala formovat po roce 1989, i když určité náznaky existovaly již dříve. Její kořeny však lze nalézt až v 19. století. Ani vznik samostatného Československa neznamenal, že by ultrapravicové myšlenky zmizely. Již v roce 1922 vznikla první česká fašistická organizace Červenobílí. Český fašismus však zůstával až do roku 1938 relativně slabým proudem na tehdejší politické scéně. Po roce 1945, ztrátou kreditu pro kolaboraci za protektorátu, tento proud zmizel z české politiky. K renesanci došlo až po roce 1989, kdy byly k tomu velmi tolerantní podmínky. Státní aparát, umožnil svou benevolencí, vznik občanských sdružení a usnadnil tak ideovou a hodnotovou infiltraci těchto myšlenek do společnosti. Od počátku devadesátých let prošla tato scéna řadou proměn. Za dominantní prvek většiny z nich lze považovat rasismus, u některých se projevuje nacionalismus a xenofobie. Dalším charakteristickým rysem je nestálost a živelnost, často vznikají různé skupiny, které po krátkém čase opět zanikají nebo se přetvářejí v jiná sdružení. Některé skupiny a organizace působí pouze regionálně, jiné mají celostátní působnost. Tuto scénu lze rozdělit do tří základních kategorií. První z nich je populisticko-nacionalistická pravice, jejichž zástupci akcentují agresivní nacionalismus a v jejichž rétorice lze nalézt prvky rasismu či xenofobie. Jako příklad mohu uvést např. Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ). Skupiny druhé kategorie, lze charakterizovat jako skupiny fašizujícího směru, hlásící se k rasismu, antisemitismu, případně českému fašismu, jako např. Vlastenecká fronta.² Poslední skupinu představují organizace neonacistického zaměření, vyznávající ideály rasové války a očisty všech evropských zemí od jiných ras, přistěhovalců, cizinců, tělesně postižených a dalších nevhodných skupin obyvatel, jako např. Bohemia Hammer Skinheads.³

8.1. Populisticko-nacionalistická pravice

Národní Aliance je řádně registrované občanské sdružení. Klade důraz na nacionalismus, národní suverenitu a velkou pozornost je věnována „mravní obrodě národa (především mládeže)“ Propaguje uzavření zábavních podniků, postavení homosexuality „i dalších sexuálních deviací“ mimo zákon, zákaz výroby pornografie,

¹ V této kapitole zmiňuji pouze organizace, kde se vyskytují příslušníci zkoumané subkultury.

² Vlastenecká liga byla založena a registrována MV ČR v roce 1993, jako občanské sdružení. Ve Vlastenecké lize se profilovali tzv. „kališníční“ skinheads, proto mi připadá vhodnější, zařadit ji společně s ostatními podobnými organizacemi do kapitoly „Typologie“, kde se budu tímto specifickým českým fenoménem subkultury skinheads zabývat.

³ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, s. 68.

vytlačení prostitute z ulic, dlouholeté vězení za držení drog, trest smrti za jejich šíření... Vznikla jako regionální organizace na Rakovnicku.¹

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR–RSČ) byla v 90. letech nejvlivnější extrémně pravicovou stranou. V letech 1992–1998 byla součástí české politické scény.² V porevolučních letech byla zastoupena i v Poslanecké sněmovně Národního shromáždění. Svými názory a aktivitami a názory se často pohybovala na samé hranici zákona. SPR–RSČ se snažila spolupracovat se zahraničními politickými stranami, podařilo se ji navázat kontakt s francouzskou Front national (Jean-Marie Le Pen) a ruskou Liberálně demokratickou stranou (V. Žirinovského). Předseda strany Miroslav Sládek i další její členové otevřeně hlásali rasovou nesnášenlivost a nacionalistickou ideologii. Tuto stranu podporovali někteří pravicově ladění příslušníci skinheadské subkultury, kteří také tvořili nezanedbatelnou část členské základny SPR–RSČ.³ V roce 1998, když se dostala SPR–RSČ mimo parlamentní struktury, došlo k radikalizaci zejména její „dceřiné“ organizace Republikánská mládež (RM). Toto občanské sdružení v té době vedli Tomáš Kebza a Martin Zbela, kteří měli problémy se zákonem ohledně násilné činnosti extremistické povahy. Na konci devadesátých let se účastnila RM společných shromáždění po boku Národní aliance a Vlastenecké fronty.⁴

8.2 Otevřeně fašistické organizace

První pravicovou extrémistickou organizací, která vznikla roku 1990 v Praze, byla Nová česká jednota. Jejím zakladatelem, byl majitel prvního tetovacího salonu v Praze, JUDr. Vladimír Franz. Tato organizace se hlásila k českému fašismu a usilovala o paramilitární výcvik mládeže.¹ Začala vydávat časopis Čech, ale vydala pouze první číslo. Vyzývá ke sjednocení a vytvoření skinheadské organizace, jejíž případné zásady by měly být: vlastenectví, loajalita, zvyšování fyzické kondice, akceschopnost, boj proti

¹ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 254.

² Stranický časopis Republika vycházel v poměrně velkých nákladech a byl v první polovině 90. let populární.

³ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

⁴ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

¹ Mělo jít o výcvikové tábory, jejichž činnost by vedli profesionálové a kde by se cvičila sebekázeň a řád. Absolventi těchto táborů by mohli pracovat v různých protiteroristických a protidrogových brigádách. Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 1990, s. 14.

drogám, vyřešení problému gastarbeitřů. Tato organizace se staví proti německému fašismu. Časopis dále přetiskuje některé novinové články, týkající se konflikty s příslušníky vietnamské komunity a rasistický článek o olašských Rómech, který obsahuje výzvu k „vyhnání cikánů z Čech“.² Novou českou jednotu tvořili převážně pravicově zaměřeni skinheadi. V současné době neexistuje. Bližší informace nejsou známy.³

Obnovení Národní obce fašistické proběhlo na jaře 1992. Organizace se hlásí k fašismu, rasismu, antisemitismu, ale i k nacionálnímu socialismu. Dříve vydávali časopis *Agressor*. V současnosti už nevychází, plně je však nahrazuje *Stráž říše*, která veřejně propaguje likvidaci jiných spoluobčanů.⁴ Navazuje na odkaz Gajdovy předválečné NOF, od níž přebírá symboliku a rétoriku. Také ve svých tiskovinách přejímá propagandistické postupy českého předválečného a protektorátního fašismu.⁵ Organizační zázemí NOF není příliš jasné, organizace existuje v přísné konspiraci. Z dostupných informací vyplývá, organizace dbala na přísnou konspiraci.⁶

Dne 28. 10. 1990 uspořádala skupina mladých lidí, náležejících k subkultuře skinheads, demonstrovala „proti Židům“ u bývalého Stalinova pomníku v Praze a na letácích, kterými byla tato akce svolána, byla podepsána N.O.F. V letech 1992 a 1993 uspořádala N.O.F. několik demonstrací a její aktivisté byli iniciátory několikerého napadení účastníků antirasistických demonstrací.⁷ Někdy docházelo ke konfliktům s tzv. „sudetáky, což jsou ti neonacističtí skinheads – např. ze Sudetoněmecké ligy a dalších organizací – kteří žijí v pohraničí a považují se za potomky sudetských Němců a hlásí se převážně k ortodoxní formě nacismu navazující na NSDAP.¹ „Někteří tito „sudetáci“ často na neonacistických koncertech napadají Čechy z Čech (tedy nejen české fašisty, ale i vyslovené neonacisty), hlásící se k heslu „Sudety Sudetákům“.²

² Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 1990, s. 14.

³ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 254.

⁴ V I. čísle *Stráže říše* vyšel „seznam Židů a antifašistických bojovníků, doplněný „pro pořádek“ telefonními čísly Židovské národní obce. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 245.

⁵ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

⁶ Aktivisté NOF byli bratři Procházkovi, po jejich uvěznění za násilné trestné činy jsou to členové hudební skupiny Vlajka a Útok (bratři Farkačové). Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 245.

⁷ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

¹ Podrobněji v kapitole: „Typologie“

² Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 246.

Vedle pořádání koncertů, vydávání tiskovin a demonstracemi, se pravidelně setkávají v rámci vzpomínkových akcí u hrobu Radoly Gajdy. Národní obec fašistická nejvíce spolupracovala s naší nejvýznamnější militantní organizací neonacistického typu Bohemia Hammer Skinheads, ale ve svých počátcích např. spolupracovala s Národním souručenstvím.³ Aktivitu NOF podle všeho vyvíjela pouze v Praze a měla asi 100 až 150 aktivnějších příznivců. Obecný trend je, že u podobně politických organizací polevuje dřívější jednoznačně vnějškové přihlášení se k subkultuře skinheads.⁴

Vlastenecká fronta (VF) je registrována u Ministerstva vnitra od 17. 6. 1993 jako občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Vznikla v Brně, hlásila se k rasismu a antisemitismu. Ve svých počátcích inklinovala k českému neofašismu i neonacismu. VF vznikla v rámci skinheadského hnutí, od něhož se však postupem doby částečně oddělila i ideově vyprofilovala. Převážnou část členů příznivců tvoří nacionalisticky orientovaní mladí lidé, z nichž někteří patřili či dosud patří k hnutí skinheads.⁵ V řadách této organizace jsou však i občané, kteří s hnutím skinheads neměli nic společného. Členskou základnu tvořilo 50–150 lidí převážně z Brna a okolí.⁶ Vlastenecká fronta má blízko k tradici předválečné katolické konzervativní pravici. Vlastenectví kombinuje s křesťanským rozměrem. Ve svém programu prosazuje boj proti drogám, korupci a pornografii. Požaduje znovuzavedení trestu smrti, posílení pravomocí policie a postavení komunistických stran mimo zákon. V programu dále propaguje „domovské právo pro cikány“.⁷ V roce 1995 měla až 300 členů. V roce 1996 se organizace dostala do finančních potíží, navíc ji oslabily spory ve vedení. Následkem toho se její činnost začala přesouvat do Prahy. Právě pražskou pobočku vedl bývalý SHARP skinhead David Macháček.¹ Mimo již zmiňovaná města, má Vlastenecká fronta místní organizace např.: v Ostravě, Kladně, Chrudimi, Pardubicích. VF udržuje četné kontakty na zahraniční ultrapravicové organizace. Úzce spolupracuje s francouzským nacionalistou J.-M. Le Penem. Mimo to má vazby na domácí pravicové

³ Národní souručenství byla skupina působící na počátku 90. let v Praze, která již zanikla. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 243.

⁴ Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

⁵ První předseda strany Jiří Fidler z Brna, studoval na Filosofické fakultě Masarykovy university v Brně. Kromě toho mu patří jeden brněnský „army shop“, kde se prodává vojenské a skinheadské oblečení, nášivky s fašistickými a rasistickými symboly, rasisticky zmíněny tiskoviny, kazety a CD.

⁶ Dobešová Z.: Česká neonacistická scéna po roce 1989 (analýza českého neonacismu po roce 1989). Bakalářská práce, Olomouc 2006.

⁷ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 237.

¹ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s. 103, In: Bohdáněk M., Bringt F. (Ed.) – Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.

extremisty z řad skinheadského a neonacistického hnutí. Na rozdíl od neonacistických skupin je VF více protiněmecky zaměřená. VF vydávala časopisy Dnešek a Pochodeň dneška s přílohou Národ. Pochodeň dneška byla zakázána, avšak záhy vznikl nový časopis s názvem Pochodeň zítřka. Vlastenecká Fronta působila i veřejně, formou pořádání různých demonstrací a manifestací, vylepováním letáků, vydáváním nejrůznějších publikací.²

Hnutí národního sjednocení (HNS) je neregistrovaná organizace, která vznikla počátkem roku 1996 v Brně. Patří mezi významné fašistické organizace a je založena na ideách korporativismu a fundamentalistického katolicismu. Velmi kriticky se vyhranila vůči Vlastenecké frontě, ale také měla výhrady proti severským ideologiím, které uznává např. BHS.³ Kromě Brna působilo také v Mladé Boleslavi. Vydávala časopisy Pochodeň dneška a později časopis Naše čest. Ve znaku má černého českého lva a svazek tří Svatoplukových prutů. Přejímá hesla českého tradičního fašismu „Za Boha – Za Národ“. Spolupracuje se skupinami neonacistického typu, které vyznávají ideály „White Power“, rasové války, očisty všech evropských zemí od jiných ras, přistěhovalců, cizinců, tělesně postižených a dalších nevhodných skupin obyvatel. Hlavní složkou agitace HNS je antisemitismus – poukazuje především na údajný židovský rasismus, na snahu židovské komunity po ovládnutí světa a také popírá holocaust. Po mediální kampani vyvolané tiskem se, pouze však z taktických důvodů, stáhla do ústraní. Ilegálně vydává svůj časopis Pochodeň dneška a později časopis Naše čest, dále vydává řadu brožur a pořádá letákové akce. HNS zakládá paramilitární oddíly ze svých členů na potírání různých anarchistických a jiných asociálních živlů. V roce 1997 hnutí nadále existovalo, ač zmítáno vnitřními, osobními a ideologickými spory.¹ Hnutí národního sjednocení se zaměřilo také na kampaň proti výstavbě mešity – plakátová akce a protiarabská demonstrace z roku 1996. Plakátová akce proběhla v létě roku 1996. V centru Brna se tehdy objevily desítky plakátů se siluetou mešity a hesly

² Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Ostrava 2007.

³ „Skinům chybí jednotná idea, podložená důkazy, která by byla skutečně pozitivní a nosná. Místo toho utíkají k nějakým severským ideologiím, odinismu apod., což nemůže nikdy zbytek společnosti oslovit. Také z tohoto důvodu je hnutí skinheads v těžké defenzivě, izolované od společnosti, nepochopené... jeho vlastenectví, není skutečným vlastenectvím, ...ale jeho karikaturou, utopenou v cizích a nám nepochopitelných vlivech, jak je třeba zmíněný odinismus nebo nacismus. I ten je pro nás jako pro Čechy a Moravany... nepřátelský... proto by měli skiní pochopit, že dnes je nutné se zařadit do civilní společnosti a sdružovat se ne na základě vnějších atributů, jako jsou vysoké boty...ale na základě přesně formulované a společně prožívané ideje, nosné, ctnostné a opravdu národní...“ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 244.

¹ Dobešová Z.: Česká neonacistická scéna po roce 1989 (analýza českého neonacismu po roce 1989). Bakalářská práce, Olomouc 2006.

„Mešita? Ne, děkujeme.“ Svůj názor podpořili autoři těchto plakátů zdánlivě logickými, avšak ve své podstatě naprosto zvrácenými argumenty ve stylu „čím více cizinců, tím více rasového násilí...“²

8.3 České pobočky mezinárodních neonacistických organizací

Bohemia Hammer Skinheads (BHS) je organizace, která působila od května 1993, jako pobočka americké militantní organizace Hammer Skins. Jedná se o neregistrovanou organizaci s členskou základnou o velikosti 100 - 800 lidí. BHS se hlásí k nacismu, rasismu, antisemitismu a xenofobii. Symbolem jsou zkřížená kladiva – symbol síly a bílé dělnické třídy. Jsou ovlivněni pohanskými bohy keltské mytologie a sami sebe vidí jako „rytíře bílé rasy.“³ Jejich heslo, tzv. 10 slov, zní: "My musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost našich dětí".⁴ BHS jsou přísně organizováni podle jednotné mezinárodní struktury. Jádrem tvoří malá skupinka tzv. aktivistů, kolem něho vznikají tzv. podpůrné skupiny, tvořené kandidáty na členství. Čekací doba trvá několik měsíců. Během této doby je každý kandidát důkladně prověřován. Pokud se mu podaří zdárně projít, stává se aktivistou. Jde o přísné dodržování povinností a zákonů hnutí.⁵ Místní organizace BHS existují v desítkách českých měst. Nemá jednoho vůdce, ale jím bývá zakladatel regionální skupiny, avšak je třeba upozornit na fakt, že jde o organizaci přísně centralizovanou a nadnárodní. BHS vydalo několik publikací, jejichž názvy zřetelně vypovídají o jejich charakteru: Výcvikový manuál pro pouliční boj, Moderní zbraně, Improvizovaný arzenál, Zbraně pro každého a jejich použití. Ve svých časopisech (The Hammer News, Patriot, Skinhead Zone...) propaguje rasovou válku.¹

² Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Fakulta bezpečnostního inženýrství, Ostrava 2007.

³ Charvát J. – Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007, s. 23.

⁴ „... naše ideály jsou čisté a přímé jako naše arijská srdce. Hammer Skins nebudou mít nikdy nic společného s politickou stranou! Politika je zábava pro góje řízená sionisty a politici až příliš často mění svá zprvu tak radikální stanoviska...budme silní, uvědomělí, inteligentní, a rytířští k našim ženám, které si zaslouží naši úctu! Naším konečným cílem je společnost sociálně harmonická. Žádný komunismus ani kapitalismus! Žádné vykořisťování bílé dělnické třídy a již beztak poničené přírody. Společnost založená na vůdcovském principu ve které nebude místopro narkomany, zrádce, politické pobloudilce a jiné formy špíny!!! White Power – Moc – Řád! Bohové vědí, že proto uděláme vše, co bude v našich silách...“ Hammer News 1/1993, Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, Brno 2003. s. 247.

⁵ „Není lehké se stát jedním z nás, ale můžeš to být právě ty! Každý se ale může stát Hammer Skins Bohemia Supporter. Kup si naši nášivku, kterou budeme prodávat na koncertech a ukaž svou věrnost bílé rase, ukaž svou hrdost a nenávisť k sionismu! Vítr změn se zvedá, když dopadne kladivo! Náš čas přijde!“ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, Brno 2003, s. 249.

¹ Dobešová Z.: Česká neonacistická scéna po roce 1989 (analýza českého neonacismu po roce 1989). Bakalářská práce, Olomouc 2006.

BHS mají úzkou vazbu na militantní skupiny Blood and Honour a White Arian Resistance,² ale v rámci české scény mají dobré vztahy i s Vlasteneckou frontou či NSHE. (Národní socialistické hnutí Evropy.) Zde je třeba také zmínit také paramilitární aktivity působící na našem území, jako např. Bojová skupina Beroun (asi třicetiletá skupina sympatizantů BHS a WAR), Bílá obrana – Ostrava³ a organizaci Hass.⁴ Mezi aktivity patří pořádání koncertů soukromé povahy, při níž vystupovali neonacistické kapely Vlajka, Útok, nebo Krátký proces. Tyto akce se konaly na Brněnsku či Náchodsku. Pravidelnou součástí jejich aktivit je prodej hudebních nosičů, triček, samolepek, nášivek a jiných propagačních materiálů.⁵

Národní socialistické hnutí Evropy je mezinárodní organizace, která se řadí ke krajní ultrapravicí, propagující nacismus, rasismus a antisemitismus. Členskou základnu tvoří asi 200 lidí, věkový průměr členů je 30 let. Členové mezi sebou komunikují korespondenčně (P.O. Box 49, Hronov) a občas telefonicky. Organizace spolupracuje především s Bohemia Hammer Skins, Vlasteneckou Frontou a dalšími neonacistickými skupinami. Vedle výroby triček, samolepek, nášivek, vydávají časopis Arijský boj.¹ Veškeré akce pořádají ve východních Čechách, často s mezinárodní účastí.

Templar Knights of the Ku-Klux-Klan vznikla v roce 1994, jako pobočka mezinárodní organizace stejného jména, která působí v USA a v Evropě.² Část českých

² White Arian Resistance/Bílý árijský boj je mezinárodní extrémistická organizace, která otevřeně hovoří o rasové válce, na kterou se připravuje shromažďováním zbraní a bojovou přípravou svých členů. Ideově má blízko k BHS, v jejichž tiskovinách jsou šířeny jejich publikace. Její existence v ČR je sporná, ale pravděpodobná – není známo místo vzniku hovoří se o Brně, počet členů, pole působnosti. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 254.

³ Paramilitární organizace, soustředící se na přípravu diverzních akcí. Rozšiřuje tiskoviny BHS, WAR, Vlastenecké fronty, ale i polské organizace Arijsky Front Przetwania. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 260

⁴ Hass působila ve Vraném nad Vltavou, měla paramilitární charakter měla asi třicet členů. Kromě vojenského výcviku, distribuovala materiály BHS a WAR a neměla vlastní program. Ve stejnojmenné tiskovině propagovala militantní rasismus, nacismus a terorismus. V současné době již neexistuje. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, Brno 2003, s. 260.

⁵ Dobešová Z.: Česká neonacistická scéna po roce 1989 (analýza českého neonacismu po roce 1989). Bakalářská práce, Olomouc 2006.

¹ Arijský boj č. 1, 1993

„Direktivy - bod 5 : zamezit jakémukoliv vlivu, zdomácnění či hoštění neárijských cizinců, národních zrádců, zbabělců a zaprodanců v našem státě...

- bod 10: zavést radikální opatření proti zavlékání cizokrajných a pohlavních chorob. Zastavit degenerování árijské rasy křížením s rasou jinou. Zavést komplexní program a osvětu při cílevědomém výběru partnera.

- bod 18: zákaz zasahování kultury do politické či jiné scény a zákaz propagace kultury neárijských ras. Kultura musí spolupracovat s programem výchovy a informovanosti, ale ne demoralizovat národ pro finanční zisky.“ Přehled skupin jejichž aktivity vyplývají z extrémně orientovaných postojů, podkladové materiály Bezpečnostní informační služby, A- kontra, 1-2/1995.

² Již koncem roku 1990 požádala ministerstvo vnitra o registraci organizace pod názvem „Neviditelná říše rytířů KKK“, avšak žádost jim byla zamítnuta. (Dokumentární středisko pro lidská práva 1996: IV). Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR. Rexter 3/2001.

militantních skinheadů patrně získala ze západní Evropy informace o této organizaci a navázala kontakt s jejími členy. Česká pobočka měla pouze několik jednotlivců z řad ultrapravicových skinheads, a to především ve dvou městech – v Brně a v Novém Jičíně.³ Ve své tiskovině Thunderboldt publikovali tuto proklamaci: „Templářští Rytíři Ku-Klux-Klanu jsou nezisková instituce, pracující pro znovupostavení naší upadající společnosti na principu krve, čestnosti, povinnosti, odvahy, bratrství a vlastenectví. Templářští rytíři jsou hrdí válečníci Ku-Klux-Klanu...Templářští rytíři jsou věrni svému Bohu, idejím národního socialismu a vlastní a vlastní árijské rase...Templářští Rytíři jsou nacionální socialisté, kteří se snaží dosáhnout nacionálního socialismu jakoukoliv formou, a to jednou provždy. Uvědoměním si lidstva o nebezpečí sionismu a židovského vlivu dosáhneme všech práv árijských národů. – Naši nepřátelé budou rozdrceni naší silou...“⁴ Byla podporována a sama podporovala B.H.S. a N.S.H.E., stejně jako nově založenou Blood and Honour. Činnost pobočky v ČR trvala asi dva až tři roky. Od poloviny devadesátých let nejsou potvrzeny aktivity, což neznamena, že neexistují.⁵

Organizace Blood and Honour vznikla v roce 1996, jako pobočka mezinárodní organizace, založené Ianem Stuartem. Název je odvozen od hesla SS „Krev a čest!“. Propaguje rasismus a neonacismus v militantní podobě. Vydává ilegálně svůj vlastní časopis „Rahowa“ – (u angl. RAcial HOly War). Blood and Honour převzala vůdčí úlohu v neonacistickém spektru České republiky po Bohemia Hammer Skins (BHS), taktéž neregistrované nadnárodní organizaci, jež se stáhla do ústraní z důvodu zvýšeného zájmu policie. Organizace pořádá koncerty (především na Plzeňsku), distribuuje nášivky a další materiály a udržuje mezinárodní kontakty (v zahraničí se patrně vyráběly některé materiály a pocházela odtamtud i velká část finančních zdrojů) Jejich činnost spočívá především v přípravě k terorismu a k tzv. rasové válce. Za tímto účelem vydaly několik publikací.¹

Národní front castistů (NFC) je organizace, která se hlásí se ke zcela nové ideologii tzv. „castismu“, tj. „vlastenecké ideologie vycházející z konzervatismu ve smyslu

³ V Novém Jičíně se TKKKK sjednotili kolem distribuční firmy ultrapravicových materiálů White Rock Music, provozované jedním z místních skinů. Ten vydával i ziny White Warriors, White Rock Music a Awake! Mareš M. - Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR . Rexter 3/2001.

⁴ Podrobněji: Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR. Rexter 3/2001.

⁵ Podrobněji: Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR. Rexter 3/2001.

¹ Např. Výcvikový manuál pro pouliční boj, Moderní zbraně, Improvizovaný arzenál, Zbraně pro každého a jejich použití. Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 259-260.

ochrany tradic“.² NFC vznikl v květnu 1994 a je registrován jako občanské sdružení.³ Organizace se roku 1996 sebecharakterizovala takto: „Kdo jsme? Vlastenecká organizace stavící na tradičních hodnotách velkého českého národa, národního obrození a národních hnutí první republiky. Úpadek výše jmenovaných hodnot v posledních desetiletích přiměl některé vlastenecké kruhy spojit se a založit v roce 1994 tuto organizaci. Ne náhodou jsme zvolili jako svůj znak stylizovaný meč sv. Václava, jenž je patronem naší země. Odhodlání a pevná ideologie čistoty dala vzniknout nové formě vlastenecké organizace, jež v sobě snoubí vlastenecký plamen obrozenců 19. století s ideou čistoty – castismu – s vědomím nutnosti potření osobních zájmů po vzoru dr. Aloise Rašína a jeho hesel: „Blaho vlasti budiž nejvyšším zákonem“ a „Za službu vlasti se neplatí“. Naším cílem není velká politika, ale vlastenecká obroda.“⁴

Jeho programem je nacionalismus a hlásání národní a rasové segregace. Do podvědomí se NFC dostalo plakátovými akcemi a oficiálním časopisem Národní boj, který již od roku 1994. NFC je aktivní pouze v Praze a Středočeském kraji. V organizaci výrazně převládají mladí lidé ve věku kolem 25 let a počet jejích členů nepřekročil několik desítek lidí.⁵ Organizace pořádá akce, které připomínají hrdinnou minulost českého národa jako např. pietní shromáždění u památníků bojovníků z květnového povstání či parašutistů, kteří popravili R. Heydricha, ale také pohraniční opevnění při výročích mnichovské zrady. Další kulturní akce pořádají na významných místech naší minulosti, pro připomenutí velikosti českého národa.¹ K zdůrazňovaným programovým cílům NFC patří požadavek obnovy trestu smrti a požadavek trestu smrti pro dealery drog. Castisté kritizují vládu peněz, mamonu, korupce, stranických a osobních zájmů a falešnou humanitu a preferování parazitů, zločinců a společenské lůzy. Mezi další programové cíle patří: Obnovení pořádku a pevného řádu v národě, uchování morálního, hospodářského a kulturního vývoje v České zemi v rukách majoritní české společnosti a vymýcení nezdravého osobního individualismu a lásku

² Dobešová Z.: Česká neonacistická scéna po roce 1989 (analýza českého neonacismu po roce 1989). Bakalářská práce, Olomouc 2006.

³ NFC založili bývalí přívrženci subkultury hlásící se k tzv. „Nazi punks“ Jaroslav Janovec a Radek Oberstein. Od historické fašistické ideologie se odklonili a začali organizovat NFC. V počátcích své činnosti začali spolupracovat s Vlasteneckou ligou. Podrobněji: Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 256.

⁴ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 256.

⁵ Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Praha 2007.

¹ Obzvláště zajímavé jsou rekonstrukce dávných zvyků (obětní rituály a slavnosti příchodu jara) našich slovanských předků, které proběhly na jaře roku 1996 na prastarém slovanském hradišti (v dobových kostýmech)... Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 257.

k penězům...² Po spolupráci s Vlasteneckou ligou, s kterou přerušili kontakty, se NFC v letech 1994 a 1995 sblížili se Sládkovými republikány, kteří je však nepovažovali za rovnocenné partnery. To znamenalo rozvrácení organizace, kdy skupina přívrženců přešla k republikánům, ale tím vnitřní rozbroje neustaly a v průběhu roku 1996 se od NFC odtrhly další skupinky.³

9. Rasové útoky a vraždy

Záhy po změně politického systému v roce 1989, došlo k nárůstu rasově motivovaných trestních činů. Nová doba přinesla řadu problémů, na které nebyla společnost připravena. U mnohých obyvatel došlo ke ztrátě sociálních jistot, sociální

² „...my Castisté, rytíři ctnosti, muži, jež bojují za čistou, spravedlivou a jednotnou národní společnost nás Čechů. Pouze Castismus v národním měřítku je naším cílem a vítězstvím. Castismus – naše idea, spíše však učení jen pro ty, kteří nedokáží zaprodat sami sebe, vlast a národ za mrzký peníz...“ Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 258-259.

³ Jedna z nich vytvořila údajně novou organizaci pod názvem Krev a čest (z dostupných zdrojů se nepodařilo zjistit, zda nejde o záměnu s nacistickou Blood and Honour). Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno 2003, s. 259.

identity apod. Pod tímto vlivem začala být společnost agresivnější, proto se výrazněji prosazují jevy jako xenofobie a rasismus. To umožnilo vytvoření sociálních skupin, které se neměly za sociálně-totalitního režimu v bývalém Československu, šanci organizovaně uchytit. Odhaduje se, že většina pachatelů rasově motivovaných trestných činů, patřila mezi příznivce hnutí rasistických skinheads. Ozbrojeni mačetami, baseballovými páčkami, řetězy a noži terorizovali příslušníky menšin, naháněli je v ulicích, číhali na ně před ubytovny.¹

Terčem násilných útoků a prvními oběťmi se stali příslušníci menšin u nás žijících, ale také zahraniční studenti, turisté i další cizinci jiné barvy pleti. Za první případ rasově motivované vraždy v Československu po roce 1989 bývá považován incident, který se odehrál v Plzni. Již několikrát předtím se ve městě několikrát poprali rasističtí skinheadi s Romy, za tyto útoky, však nebyl nikdo zadržen. Obětí byl turecký občan, který Plzni pouze projížděl.²

Romové tvořili drtivou většinu všech napadených. Nenávist a předsudky vůči Romům jsou posilovány nezvládnutou integrační politikou, která se projevuje sociální exkluzí. Pro rasistické skinheady jsou parazity společnosti, se kterými je potřeba tvrdě naložit.¹ Jejich plánem je vysídlení Romů zpět na východ od našich hranic. Do doby, než k tomu bude politická vůle, se budou nadále snažit Romy fyzicky likvidovat – útoky v přesile na ulici, vyhazováním zápalných lahví do bytů a domů apod.² Tyto útoky se

¹ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s.103, In: Bohdáněk M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany 2009.

² „7.července 1990 popíjela skupina rasistických skinheadů a punkerů v restauraci TJ Potraviny Plzeň. Peníze na pití si někteří opatřili při loupežném přepadení několika Vietnamců. Poté, co do hostince přiběhl mladík s tím, že byl napaden Romy, vydala se 23členná skupina ozbrojena řetězy, noži a tyčemi na 'trestnou výpravu'. Kolem půl desáté večer narazili na náměstí Republiky na muže snědé pleti. Domnívali se, že jde o Roma, ve skutečnosti šlo o muže z Turecka, který pracoval jako řidič kamionu a v Plzni se jen zastavil. Okamžitě se na něj vrhli. Byli ho pěstmi, kopali a mlátili řetězy. Poté jeden z útočníků zasadil napadenému dvě bodné rány nožem do hrudníku a pravé bederní krajiny. Tímto mu způsobil smrtelná zranění, jímž muž na místě podlehl. Umírajícímu nakonec útočníci ještě ukradli koženou bundu. Mrtvého těla si všimli místní Romové. Z rozhořčení nad rasistickou vraždou se zde záhy shromáždilo 200 Romů, někteří ozbrojeni klacky. Nedaleko náměstí se pak strhla bitka mezi bitka mezi Romy a útočníky, z nichž dva byli s lehčími zraněními hospitalizováni. Konflikt nakonec uklidňovali policisté, posílení o kolegy z okolních okresů. Z řad útočníků bylo zjištěno pět pachatelů, kteří byli vazebně vyšetřováni pro trestný čin loupeže s následky smrti. 8. března 1994 odsoudil Krajský soud hlavního obžalovaného, Pavla Suchého, za trestný čin vraždy k trestu odnětí svobody na 9,5roku, Jiřího Fiška na 5,5 roku, Romana Erdeie na 4,5 roku, Radovana Langa na 4 roky a Petra Belčáka na 13měsíců nepodmíněného trestu.jednoho obžalovaného soud zprostil viny. Rasový podtext útoku nebyl brán v úvahu.“ Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010

¹ Cakl O.: Tolerance a občanská společnost, o. s., Jaroslav Valůch, Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. 5. 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

² „Nejznámější je kauza Zeleného údolí, předměstí Jablonce nad Nisou. Je srovnatelná s nedávným žhářským útokem z Vítkova. I tady po útoku zápalnými lahvemi skončily s těžkými popáleninami žena a

nesetkaly s výraznějším veřejným odsouzením, ale naopak „skinheadský“ důraz na kázeň a pořádek, kult síly a vůdcovské autority jim zajistil podporu značné části veřejnosti i politického spektra. Často také byly útoky bagatelizovány, a když se začali objevovat první mrtví, bylo to interpretováno jako nedopatření, kdy si následky zaviniily vlastně oběti samy. Orgány činné v trestním řízení (policie, státní zastupitelství a soudy) je často odkládaly pro údajný nedostatek důkazů, v lepších případech uzavíraly jako drobné narušování občanského soužití.³

K nejznámějším případům patří smrt Tibora Danihela. V pátek 24. září 1993 zahnela v Písku skupina skinheadů čtyři mladé Romy do řeky Otavy a násilím jim bránila vylézt z vody. Šlo předem plánovaný útok, kdy skupina zaútočila na místo, kde se pravidelně scházela romská mládež. Jenom šťastnou souhrou náhod zůstalo jen u jedné oběti.⁵

Tato kauza byla silně medializována a mnohokrát projednávána před soudem. Několikrát se měnila právní kvalifikace činu i počet obžalovaných. Na počátku bylo obžalováno osmnáct útočníků z trestných činů násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci a ublížení na zdraví. Až v červnu 1999 uznal Vrchní soud tři obviněné vinnými z rasově motivované vraždy a pokusu vraždy a odsoudil je k trestu odnětí svobody v délce 8 let a

dítě. Pachatelé zůstali prý neznámí. Přitom bylo obecně známo, že je to jen jeden ze série podobných útoků na Romy v tomto kraji, kterých se dopouští stále stejná známá skupina, z níž byli i někteří za to odsouzeni, ovšem jen k velmi mírným trestům, a to jen podmíněným, i když šlo o opakovanou trestnou činnost. Šlo o tutéž skupinu, která o rok později figurovala při útoku na tanvaldskou skupinu anarchistů vrcholící vraždou našeho kamaráda Zdeňka Čepely.“ Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

³ Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s. Jakub Polák (*1952) aktivista a novinář. Působil jako redaktor anarchistického časopisu A-kontra a romského časopisu Amaro Gendalos. Proslul zejména jako zmocněnec poškozených v kauzách rasistických vražd a napadení. Za tuto činnost získal roku 2000 Cenu Františka Kriegela Nadace Charty 77.

⁵ „Rom utíkající před skiny utonul v řece Otavě

Uprchnout před skupinou asi dvaceti skinů skokem do řeky Otavy se v pátek snažili čtyři Romové z Písku. Jeden z nich v řece utonul. Písecký starosta Tom Zajíček včera řekl, že ve městě je napjatá atmosféra, neboť se neví, zda šlo o náhodu, anebo objednávku. Většina skinů přijela do Písku z Příbramska, odpoledne se vydali na lávku, která vede na městský ostrov se zimním stadiónem. Podle tiskové zprávy Policie ČR byli v té době na neví, zda šlo o náhodu, anebo objednávku. Většina skinů přijela do Písku z Příbramska, odpoledne se vydali na lávku, která vede na městský ostrov se zimním stadiónem. Podle tiskové zprávy Policie ČR byli v té době na ostrově čtyři mladíci ve věku kolem 18 let a ze strachu před hlučnými skiny naskákali do řeky, která je v těchto místech asi 30 m široká. Jednomu se nepodařilo přeplavat na břeh a jeho tělo bez známek života vylovili až přivolání policejní potápěči. Okresní úřad vyšetřování, který převzal šetření okolností případu, včera odmítl bližší informace. Už během víkendu vyzýval městský rozhlas občany přítomné tragické události, aby podaliočité svědectví. Starosta města se včera sešel se zástupci zneklidněných romských rodin.“ Mf Dnes 28. 9. 1993.

tří měsíce, 7 a půl roku a 6 a půl roku.¹ Další případ, který se zapsal do povědomí veřejnosti je brutální smrt dvačtyřicetiletého Róma Tibora Berky, kterého v květnu 1995 před zraky jeho pěti potomků umlátili tři skinheadi baseballovou pálkou.² Krajský soud v Brně odsoudil Zdeňka Podrázského za vraždu ke 12 letům. Druhý pachatel byl odsouzen k 18 měsícům, další dva mladiství podmíněně k šesti a dvěma měsícům. Vrchní soud v roce 1996 uznal rasový motiv a tresty zvýšil. Vražda, která se odehrála ve Žďáru nad Sázavou, byla řešena v celorepublikovém měřítku a vyvolala řadu opatření, která měla rasisticky motivovaným trestným činům v České republice předcházet. Vláda prosadila v roce 1995 zpřísnění trestů za rasově motivované delikty.

Četnost útoků, ale také nedostatečná činnost policie při jejich vyšetřování i nízké tresty pro odsouzené vedly, v druhé polovině 90. let, k emigrační vlně Romů do Kanady a Velké Británie. Mnozí z nich získali politický azyl právě proto, že česká společnost nebyla schopna ochránit jejich bezpečnost před rasově motivovaným násilím.³

V roce 1997 vypracovala vládní Rada pro národnosti oficiální zprávu o tom, jak v České republice žije romská komunita. Jde o první ucelenou studii, která byla určena pro Klausův kabinet. Hlavní sdělení dokumentu zní: mezi bílou většinou a Romy zeje prohlubující se propast a vláda dosud nebyla schopna udělat nic zásadního, čím by ji pomohla překlenout.¹ Romové se nadále stávají terčem útoků rasistů, v komunitě je velká nezaměstnanost a trestná činnost. Romské rodiny se obvykle spoléhají jen na

¹ Podrobněji: Aktivista Jakub Polák, který u soudu zastupoval poškozené, tvrdil, že mnoho ze stíhaných bylo náhodně pochytno. Dále kritizoval státního zástupce, který se snažil v úvodu procesu celý případ bagatelizovat slovy, že šlo o „vyjančenou klukovinu“. Také v prvním stání soudu, který se vlekl celý rok, byli pouze dva odsouzení k několikaměsíčnímu a ještě podmíněnému trestu. Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

² „V jedné ze žďárských hospod se sešla skupina neonacistů, kteří zde popíjeli a pod vlivem alkoholu se začali hecovat, zda jsou schopni provést protiromskou akci. Jeden z nich si následně došel domů pro baseballovou pátku a po svém návratu vyzval ostatní: 'Jdeme na cikány!' Původně měli namířeno do místní čtvrti obývané Romy, nakonec se rozhodli k útoku na dům maďarského Roma, Tibora Berkiho, který se nacházel při cestě. Kolem jedenácté hodiny večer vnikli útočníci čtyři do domu. Baseballovou pálkou a nalezenou sekerou začali demolovat nábytek a vnitřní vybavení. Třiačtyřicetiletý Tibor Berki se snažil bránit, načež ho jeden z útočníků opakovaně udeřil pálkou do hlavy. Po vražedném útoku se pachatelé opět odebrali na pivo. V době útoku byly v domě přítomny i jeho manželka, třiačtyřicetiletá Anna Berkiová, a jejich pět dětí ve věku od sedmi do sedmnácti let.“ Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

³ Kalibová Klára – Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s.103, in: Bohdánek Miroslav, Bringt Friedemann.(Eds.) - Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.

¹ "Vláda navzdory některým konkrétním pokusům nevyvinula takové úsilí, které by jednoznačně dokázalo vůli čelit narůstajícím projevům rasismu, netolerance a xenofobie, jejichž oběťmi se stávají především příslušníci romské komunity, ale i cizinci odlišné barvy pleti či vzhledu." Slonková S., Gallo R.: Propast mezi Romy a bílými se nezmenšuje, varuje zpráva. Mf Dnes 14. 8. 1997.

státní přídavky, malé romské děti nejsou zpravidla schopny dokončit základní školu. Vláda se pochopitelně brání, že udělala pro Romy všechno, co bylo v jejích silách, ale s kritikou vlády a na stranu Rady pro národnosti se přidal bojovník za lidská práva Stanislav Penc. Vláda přes své deklarace o odhodlání čelit projevům neshášenlivosti, se k takovým jevům nevyjadřuje a veřejně je neodsuzuje, čímž se pocit nedůvěry prohlubuje. Vláda si vysloužila od rady pochvalu pouze za to, že v reakci na brutální vraždu spořádaného otce pěti dětí Roma Tibora Berkiho prosadila v roce 1995 zpřísnění trestů za rasově motivované delikty.² Především v 90. letech, také docházelo k rasistickým útokům proti občanům vietnamské národnosti.

Podle údajů Policie ČR, ale i dle vietnamské komunity samotné byly rasistickými skinheads opakovaně napadány vietnamské ubytovny a tržiště. V polovině dubna 1990, po několika incidentech, kdy došlo k napadení vietnamských občanů, vyústilo napětí ve rvačky mezi skiny, punkery a jejich příznivci s Vietnamci na stanicích metra Fučíkova, Moskevská, před ubytovnou Vietnamců v Praze 8 a na jiných místech.³ K podobných útokům došlo také v Plzni, opakovaně také ve Zlíně a na jiných místech. Vietnamci se obávali pohybovat na veřejnosti jinak nežli ve skupinkách. Vzhledem k uzavřenosti vietnamské komunity je vysoce pravděpodobné, že řada napadení nebyla vůbec nahlášena policii.⁴ Podle skinheads nemají tyto skupiny právo žít v České republice, berou Čechům práci, zakládají zde rodiny a tím jejich počet na našem území roste. To bude mít podle nich negativní vliv na práva původního obyvatelstva a celkově to poškodí i árijskou rasu.⁵ Verbální útoky a útoky na majetek byly zaznamenány také proti židovské komunitě. Ve většině případů jde o útoky na židovské objekty. Útočníci pomalovávají zdi antisemitskými symboly a hanlivými nadávkami, demolují židovské hřbitovy. Útoky na Židy samotné se objevují především v různých textech, k fyzickým napadením dochází ojediněle.¹ V období 1990–1996 došlo k osmi rasově motivovaným

² Slonková S., Gallo R.: Propast mezi Romy a bílými se nezmenšuje, varuje zpráva. Mf Dnes 14. 8. 1997.

³ „Obě skupiny, stojící proti sobě, byly vyzbrojeny zašpičatělými kovovými tyčemi, nůžkami, mačetami vybroušenými ze strojních pilek, kuchyňskými noži, kabely atp. došlo k několika lehčím i vážnějším zraněním.“ Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha 1990, s. 28.

⁴ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s.103. In: Bohdánek M., Bringt F. (Ed.) - Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009

⁵ Čakl O.: Tolerance a občanská společnost, o. s., Jaroslav Valůch, Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísní, o. p. s.

¹ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, s.109, In: Bohdánek M., Bringt F. (Ed.) - Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.

vraždám.² Počet útoků nelze přesně určit. Mnoho případů napadení nebylo vůbec nahlášeno. Oficiální statistická čísla se liší od čísel zjištěné nevládními organizacemi. Podstatnou roli zde také hraje terminologická otázka problému. Od roku 1990 zaznamenal HOST (Hnutí občanské solidarity a tolerance) na území celé republiky 750 rasově diskriminačních projevů. Podle tvrzení jeho zástupců jsou toto jen známé a zdokumentované případy, skutečný počet však bude prý mnohonásobně vyšší.

Přehled rasově diskriminačních projevů v období 1990-1996

1990	1991	1992	1993	1994*	1995	1996**	1996***
17	44	57	91	218	210	84	29

Pirník Jiří – Hnutí je organizováno na mezinárodní úrovni. Mladá fronta Dnes 22.2. 1999³

**1994 - útoky fyzické 118, útoky proti obydlí 49, skinheadské srazy 24, další projevy, např. verbální, 27*

*** leden-březen 1996 – útoky proti Romům 84*

**** leden-březen 1996 – akce ze strany Romů 29*

Z této statistiky (HOST) lze vyčíst, prudký nárůst rasově diskriminačních projevů v letech 1993-1994. Avšak nízká čísla z počátku desetiletí má na vině „revoluční kvas“ tohoto období, ale také přístup policie, bagatelizace jednotlivých případů. Naopak lze tvrdit, že v těchto letech docházelo k velkým incidentům s rasovým podtextem, které se regionálně blížili k rasovým válkám a pogromům. Jak již bylo řečeno, mnoho případů nebylo nahlášeno. Dále jsou rozdíly mezi případy monitoringu a trestním stíháním těchto činů.

Jak již bylo řečeno, v roce 1995 prosadila vláda v reakci na brutální vraždu Roma Tibora Berkiho, zpřísnění trestů za rasově motivované delikty. Avšak, v některých případech se nedaří trestat rasově motivované trestné činy pro procesní chyby. Záleží také, jak věc posoudí státní zástupce. Na základě dlouhodobého tlaku nevládních organizací, médií a veřejnosti začala policie a státní správa detailně monitorovat rasově

² Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010

³ Srv.: „Na základě statistických údajů za období od 1. 10. 1995 do 30. 9. 1996 vypracovalo

Vrchní zastupitelství v Praze zprávu o projevech rasové a národnostní nesnášenlivosti. Vyplývá z ní, že za trestné činy spáchané s touto pohnutkou bylo na území Čech v uvedeném období stíháno 430 osob. V porovnání s rokem 1993, kdy státní zastupitelství stíhala 104 a v roce 1994 176 osob, je patrný značný nárůst.“ Sládková K.: Zpomalená reakce státu. Týden 47/96.

motivované trestné činy. Do budoucna záleží na důsledném uplatňování zákonů v každodenním životě, ale také na vzdělanosti policistů, mediální kontrole a zájmu veřejnosti o rasově motivované kauzy.¹

Situace se pochopitelně mění. Po převratových dobách, kdy jsou lidé otevřenější radikálnějšími postojům, přichází období „normalizační“. Příliš otevřené násilí přeci jenom českou společnost spíše odpuzuje a děsí. Přesto i dnes se můžeme setkat s podporou řadových občanů, kteří veřejně sympatizují a podporují hnutí, která se hlásí k rasismu, jako tomu bylo v roce 2008 na litvínovského sídliště Janov, kde se neonacisté pokusili o romský pogrom.

10. Politicky motivované vraždy

Po celá 90. léta 20. století bylo charakteristické pouliční násilí, jehož oběti byli nejen Romové, cizinci, příslušníci etnických skupin, ale také příznivci různých subkultur, a v neposlední řadě občané, kteří se pravicovým skinheadům postavili, či jinak se jim znelíbili. Řada těchto útoků končila vážnými zraněními. Postupně násilí

¹ Cakl O.: Tolerance a občanská společnost, o. s., Jaroslav Valůch, Člověk v tísní – společnost při ČT, o. p. s. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísní, o. p. s.

kulminovalo a na podzim roku 1993 vyvrcholilo. Během jednoho měsíce došlo k několika skupinových útoků, které skončily smrtí napadených. Začalo to napadením Filipa Venclíka v metru, následoval případ dívky, která zemřela na následky zranění při skoku z tramvaje.¹ Další vražda ukazovala odpověď skinheads na případnou kritiku – občan Prahy 10 si dovolil v hospodě diskutovat se skupinou skinheadů. Ti si na něj před hospodou počkali a ukopali ho k smrti. „Na křižovatce ulic V olšínách a Bečvářova si dva naziskinheadi Jiří Šámal a Ladislav Krejčí počkali na osmatřicetiletého Jiřího F., který předtím s nimi seděl v hospodě. Protože nesouhlasil s jejich rasistickými názory na Romy, surově jej napadli. V důsledku pourazového šoku a krvácení do mozku na místě zemřel. Pachatele byli vzati do vazby a odsouzeni k dvaceti letům vězení. Jiří Šámal byl navíc obviněn z nedovoleného ozbrojování. Městský soud v Praze odsoudil rozsudkem ze dne 15. dubna 1994 oba obžalované k trestu odnětí svobody v trvání 20 let do věznice se zvýšenou ostrahou. Odvolání obou odsouzených bylo Vrchním soudem v Praze zamítnuto.“²

Od střetu před pražským Výstavištěm v květnu 1991 přerostla averze českých anarchistů a radikálně pravicových skinheadů v otevřené nepřátelství a verbální i fyzické útoky se staly jeho nezbytnou součástí. Jedním z případů, který vzbudil velký

¹ „Ve středu 22. září 1993 kolem deváté hodiny odcházeli ze svrňanské diskotéky v Plzni, na tramvaj čtyři Romové. Šla s nimi i jejich kamarádka sedmnáctiletá Jitka Chánová. Nastoupili společně do tramvaje, v posledním okamžiku do ní naskočili dva chapci s vyholenými hlavami. Podle svědků byli pod vlivem alkoholu. Krátce na to začali vykřikovat hesla typu 'Cikáni do plynu!' a skupinu fyzicky napadli. Přestože se skupina před rasisty stáhla do zadní části vozu, útoky pokračovaly, Romové se rozhodli vyskočit z jedoucí tramvaje. Poslední v tramvaji zůstala Jitka, která při výskoku narazila do sloupu elektrického osvětlení, utrpěla vážné poranění hlavy, jemuž 27. září podlehla. Soudu se nepodařilo prokázat, zda byla Jitka z tramvaje vyhozena, či zda vyskočila sama. Útočník Filip Bešta (1978) dostal podmíněný trest, druhý útočník figuroval u soudu pouze jako svědek. Soud neuznal rasovou nenávisť. Filip Bešta byl později stíhán za další násilnou trestnou činnost s rasistickým podtextem.“ Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

² „...Napřed použili slzný plyn a když jejich pokořená a bezmocná oběť klesla na kolena, domlátili ji dobře známými nunčaky a kyndžaky. V důsledku pourazového šoku a krvácení do mozku Jiří F. (1955) na místě zemřel. Značně pomlácený obličej s utrženým uchem svědčí o brutalitě pachatelů, které policisté zadrželi krátce po činu a umístili do cely zadržení a zajištění.“ Plk. Jaroslav Pinkava z pražské kriminální policie dnes dopoledne uvedl k případu další podrobnosti: „Jednomu ze svědků hrůzného činu, příteli zavražděného, se podařilo v inkriminovanou dobu uniknout. Policistům sdělil poslední zážitky, když zaslechl děsivý monolog jednoho z vrahů: on ještě chroptí, tak ho dodělej! Policejní výjezdovka se dozvěděla o jedině matné stopě. Skini se údajně v hostinci pochlubili, že byli nedávno vyslýcháni policií. To stačilo k rychlému zjištění jejich jmen podle záznamu a kriminalisté je nedlouho po činu zadrželi přímo v bytě jednoho z nich. Mladí vrazi už byli vyslečeni ze zakrváceného oděvu, které se podařilo při domovní prohlídce nalézt. Byli umístěni v cele zajištění a zadržení s návrhem na vzetí do vazby.“ Vraždili pro názor. Večerní Praha, 23. 9. 1993.

mediální i společenský ohlas, byla smrt Filipa Venclíka, jenž zemřel 5. září 1993 na následky zranění, které utrpěl večer předchozího dne.¹

Večer 4. září 1993 došlo na stanici metra Dejvická k incidentu, který vyvrcholil tragickou smrtí studenta Filipa Venclíka, zpěváka anarcho-punkové skupiny Rusko. Skupina pražských hooligans a sympatizantů hnutí skinheads vyrazila v sobotu večer 4. září do místa, pro ně jinak zcela netypického, do strahovského klubu 007. Hajlováním a různými provokativními výkřiky se pokoušeli vyvolat incident a záminku ke rvačce. Když se návštěvníci klubu nedali vyprovokovat, přesunula se skupina na stanici metra Dejvická, přes kterou se většina návštěvníků Strahova rozjíždí domů, kde vyvolávala konflikty s kolemjdoucími. Filip Venclík se proti jejich jednání slovně ohradil a následně ho Petr Skála napadl. Úderem hranou dlaně do krku ho srazil k zemi a následným kopem do hlavy mu prokopl spodinu lebeční. Skupina jeho přátel s uznáním kvitovala jeho výkon a poté se poklidně rozešla. Filip V. krátce poté v nemocnici zemřel. Policie popřela, že by pachatel měl něco společného s násilnickými a fašizujícími skupinami a jeho čin doslova omlouvá údaji, že byl přepracován a jednal zkratkovitě a sdělovací prostředky celou záležitost bagatelizovala a vydávala ji za pouhý náhodný incident.² „Zde byl popraven Filip Venclík“. Tento nápis se objevil pár dní po 5. září 1993 ve stanici metra Dejvická. K jeho autorství se hrdě hlásí Michal Procházka, který si už před čtyři roky předtím, získal pověst předního aktivisty a organizátora fašistické odnože skinheadského hnutí.³ K Procházkovým „soukmenovcům“ patřila i skupina skinheads a hooligans, která v noci ze 4. na 5. září na stanici metra Dejvická provokovala a napadala návštěvníky koncertu a klubů na Strahově, k nimž se přidal i obviněný Petr Skála, přezdíváný svými druhy „Legionář“. Patří k nim i ti, kteří posléze Skálu varovali, že kriminální služba vypátrala jeho totožnost a přiměli ho tak, aby se šel sám přihlásit. V médiích byl útočník Skála vždy prezentován jako „sympatizant naziskinheads“, což potrhovala i jeho nakrátko ostříhaná hlava, polovojenská image a fakt, že jeho oběť pocházela z pražské anarcho-punkové scény. Zda byl skutečně neonacistou, není podle našich informací jisté, nesporně se ale jednalo o militaristu, který prošel řadami francouzské cizinecké legie a v době činu byl zaměstnancem bezpečnostní agentury Professional Commando, jejíž členové prosluli

¹ Bastl M.: Radikální levice v ČR, 90. léta 20. století. Praha 2001, s.21.

² A-kontra 9-10/94.

³ Podrobněji : kapitola 7.

násilným chováním a excesy.¹ Přes spory, zda vrah patřil mezi aktivní neonacisty, bývá tento čin často citován jako jeden z případů neonacistického násilí. Faktem je, že se k němu neonacisté i po patnácti letech hrdě hlásili.² Po Filipově smrti se konala na Staroměstském náměstí v Praze protifašistická demonstrace a žádný jiný případ, snad kromě ubodání sudánského studenta neonacistou (1997), nevzbudil takový velký zájem veřejnosti.³ Kromě toho, že Vlastimil Venclík natočil o synovi Filipovi dokument „Zpráva o životě a smrti mého syna“, angažuje se i v pomoci obětem násilných činů a pozůstalým.

Dne 31. července 1994, kolem půl jedné v noci před hostincem Truhlárna v Tanvaldě, zaútočila zezadu skupina šesti neonacistů na tři odcházející anarchisty. Sedmnáctiletý Zdeněk Čepela (člen Tanvaldského anarchistického sdružení) na zranění způsobena nožem zemřel při převozu do nemocnice. Další sedmnáctiletý anarchističtí byl nožem vážně zraněn na krku. Zranění třetího napadeného způsobena kopanci a bitím si vyžádala 12 dnů pracovní neschopnosti. „Z výslechu svědka Jana Prouška, který byl přítelem zabitého a sám byl v průběhu „incidentu“ vážně zraněn vyplývá: když společně se dvěma přáteli anarchisty odešel po půlnoci 31. 7. z diskotéky pořádané v restauraci Truhlárna v Horním Tanvaldě, byli na ulici zezadu fyzicky napadeni skupinou příslušníků hnutí skinhead. V průběhu nerovné bitky (skini byli ve značné přesile a používali nože) byl Jan Proušek jedním útočníkem říznut do krku. Do policejního protokolu tohoto útočníka (Roberta Kvěcha) přesně popsal a dodal, že se mu v Tanvaldě přezdívá „fašista“ a že patří ke skupině Sudety. Po utrpěném zranění vběhl Jan Proušek asi na dvě minuty do restaurace, kde si ránu rychle obvázal, a když se vrátil na ulici, aby

¹ Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

² V polovině devadesátých let bylo možné z jejich úst slyšet výhrůžku „skončíš jako Venclík.“ Po patnácti letech, vzpomínali neonacisté na jednom ze svých diskusních fór na to, jak po smrti Filipa chodili zvonit na Vlastimila Venclíka, smáli se mu a nadávali do mikrofonu u jeho dveří. V polovině devadesátých let se tragickou Filipovu smrt také snažili dávat do kontextu boje proti Židům. Jeho otec Vlastimil Venclík byl jedním z pěti zakladatelů společnosti CET 21, která stála u zrodu TV Nova, přičemž dva společníci, Vladimír Železný a Fedor Gál, se hlásí ke svému židovskému původu. AFA: Šestnáct let v první linii.

³ Zdánlivě nepochopená smrt: Demonstrace při příležitosti smrti 19letého Filipa není namířena proti skinům obecně, neboť i mezi námi jsou skinheadi, ale proti fašistům v jakékoliv podobě. Nezáleží proto, zda vrah se počítal k hnutí skins, či byl bývalým skinem ve službách bezpečnostní agentury. Úporná snaha policie a tisku zdůraznit vrahovu nepříslušnost k žádnému hnutí obchází fakt, že Filip byl zabit po hajlování ze skupiny, odkud vyšel vrah, a že motivem útoku nebylo zkratovité jednání, ale fašistická nesnášenlivost. Už vůbec nezáleží na tom, zda Filip byl, či nebyl anarchistou, snaha bavit se právě na toto téma je snahou zastírat skutečnou podstatu problému a bagatelizovat vystoupení anarchistů, kteří na podobné útoky již v minulosti často upozorňovali. Konečně smrtí mladého člověka není vinen jenom vrah či agentura, která jej k zabíjení vyškolila, ale ty síly ve společnosti, které zastírají a záměrně nechťejí připustit existenci fašismu uvnitř této společnosti, včetně policie. Leták Fronty individuálního odporu. (F.I.F.), osobní archiv autora.

pomohl napadeným kamarádům, ležel již Zdeněk Čepela pobodaný na zemi. Třetí napadený Roman Maršala vytáhl v tísní na svou obranu proti přesile nunčaky a tím skiny donutil k útěku. Celé situaci přihlíželo několik desítek mladých lidí z oken restaurace. Policejní hlídka, která místem po chvíli projížděla, zastavila až na opakovaná znamení anarchistů. Policisté pak odvezli zraněné na pohotovost, kde sloužil bohužel jen zubař. Teprve když zde neuspěli, zamířili do nemocnice, ale v průběhu této jízdy Zdeněk Čepela pěti bodným ranám podlehl a zemřel kamarádovi na klíně. Dle vyjádření lékaře byla kritická rána vedena zezadu do srdce.¹ Také podle výpovědi Romana Maršálka byl vrahem Zdeňka Čepely tentýž skinhead, který předtím pořezal Jana Prouška. Poranění J. Prouška si vyžádalo okamžitý zákrok chirurga a následnou hospitalizaci.

Policie zahájila trestní stíhání proti Robertu Kvěchovi, který je na útěku. Je obviněn z vraždy a pokusu o ublížení na zdraví a hrozí mu odnětí svobody na deset až patnáct let. Tanvaldským občanům jsou známa i jména ostatních útočníků stejně jako fakt, že vrah se svým činem později chlubil. Roberta Kvěcha zadržela jablonecká policie až 11. října 1995 v Liberci. Do té doby se zdržoval v Německu, kde dlouhodobě žila jeho matka, avšak do Čech pravidelně dojížděl. V Německu se oženil a užíval příjmení své ženy Strobach. 28. února 1996 byl vyšetřovatelem Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem pobočka Liberec obžalován. Vrchní soud v Praze odsoudil Kvěcha a pro trestné činy ublížení na zdraví a vraždy ke 13 letům ve věznici s ostrahou. V roce 2005 byl Kvěch propuštěn na svobodu.²

V sobotu 27. srpna 1994 se konal protestní smuteční průvod Tanvaldem. Na jejím pořádání se podílelo Tanvaldské anarchistické sdružení, Demokratický svaz Romů a Hnutí občanské solidarity a tolerance. (HOST), které při této příležitosti vydal prohlášení, které taky bylo otištěno i v A- Kontra: „...Tento otřesný příklad bohužel není v tomto kraji ojedinělým. Dne 11. července 1994 zaútočilo pět skinheadů z auta zápalnými lahvemi na byt romské rodiny ve čtvrti Zelené údolí v Jablonci nad Nisou. Při útoku byly také popáleny dvě ženy (dvanáctiletá dívka a její teta) a dosud jsou hospitalizovány v pražské nemocnici Na Vinohradech. Na stejný dům zaútočili skiny už

¹ Hnutí občanské solidarity a tolerance – HOST, leták vydaný a distribuovaný v srpnu 1994, osobní archiv autora.

² Robert Kvěch patřil k hlavním postavám jabloneckého neonacistického hnutí a předpokládá se, že byl neoficiální hlavou neformální organizace českých neonacistů z oblasti bývalých Sudet. Organizace se po jeho zatčení rozpadla. Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

letos v květnu. Při opakovaném útoku byli tři z pěti pachatelů policií zadrženi, avšak jablonecký soudce Jan Kušnír nevyhověl žádosti státního zástupce o vzetí do vazby s poukazem na věk útočníků (15-17). Teprve později byl jeden ze skupiny útočníků do vazby vzat, protože „pokračoval ve svém rasistickém chování“. Ostatní jsou vyšetřováni na svobodě.

Podle poslední zprávy z Tanvaldu se přátelé zabitého Zdeňka Čepely rozhodli svolat na sobotu 27. srpna 1994 protestní smuteční průvod městem. V odpoledních hodinách se jeho účastníci přesunou do Liberce, kde bude uspořádán vzpomínkový koncert několika pozvaných kapel. Přesnější informace o chystaných občanských shromáždění budou včas zveřejněny. Současně bude v centru Liberce probíhat i mítink občanů proti násilí a rasismu. I HOST se připojuje k organizátorům protestního dne a zve všechny slušné lidi na 27. srpna 1994 do Tanvaldu a Liberce s heslem:

Reagujme, nemlčme, nebuďme lhostejní!

Hnutí občanské solidarity a tolerance – HOST “

Další demonstrace proběhla 3. září 1994 v Praze na Betlémském náměstí. Pořadatel akce Anarchistická federace Praha vydala po tanvaldské vraždě prohlášení /7. srpna 1994/, ve kterém je opět obsažená kritická rétorika adresována státním orgánům, spolu s upozorněním, že „může dojít k pokusům vyburcovat svědomí společnosti jiným, radikálnější způsobem, než jsou prohlášení.“¹

Toto je jen několik nejznámějších případů z celé řady dalších, které mají společné to, že byly spáchány z ideových důvodů. Útočníci, kteří se hlásili k pravicovému křídlu hnutí skinheads, se často setkávali s jistými sympatiemi veřejnosti, s jejich rasistickou ideologií. Také liknavý přístup státních orgánů vypěstoval u těchto jedinců pocit beztrestnosti a zvyšoval jejich agresivitu.

11. Přelomový rok 1996

¹ Bastl M.: Radikální levice v České republice, 90. léta, 20. století. Brno 2001, s.32.

V druhé polovině 90. let začalo docházet k opětovnému nárůstu neonacistického násilí, které vrcholilo právě v tomto roce. Střety, které se v té době odehrávaly, začínaly připomínat opět začátek této dekády.¹

Také dochází ke generační výměně. Zatímco anarchistické hnutí v letech 1994-1995 zažívalo jistý útlum, ze subkulturního prostředí vyšel další antifašistický impuls v podobě silící subkultury antifašisticky zaměřených skinheads, kteří odmítali pacifismus a volali po boji proti neonacistům stejnými prostředky podle hesla „Na hrubý pytel hrubá záplata“.² V roce 1996 byla v Plzni založena pobočka další mezinárodní neonacistické organizace Blood and Honour. Následně došlo k založení další pobočky i v Praze. V Brně byl zatčen Martin Korec (jeden ze zakladatelů Bohemia Hammer Skinheads), pro podezření z dvojnásobného pokusu o vraždu.³

Dále je třeba se zmínit o lidech, kteří se pokoušeli bojovat proti neonacistům legálními prostředky, jako jsou Jakub Polák, Ondřej Cakl nebo nevládní organizace typu HOST, Helsinské občanské shromáždění. V České republice se konalo, podle Dokumentačního střediska pro lidská práva, na dvacet koncertů s neonacistickou a rasistickou hudbou. Podle tvrzení jeho člena Stanislava Pence byl loňský rok zlomem, kdy policie údajně poprvé při podobné akci alespoň zkontrolovala doklady účastníků jedné z akcí, koncertu v Kozolupech.⁴

Dokumentační středisko eviduje činnost více než 15 stran, hnutí či organizací s údajně fašistickým programem. Středisko také dokumentuje i zhruba 70 titulů časopisů s fašistickým a rasistickým obsahem, které vycházejí legálně či nelegálně na území České republiky. Policie oznámila, že bude v nejbližší době zahájeno stíhání proti blíže

¹ Pro příklad lze uvést region Zlínska a Otrokovicka, kde existovala v této době poměrně silná neonacistická scéna: „Na rozdíl od ostatních regionů se zde však záhy začal objevovat i organizovaný antifašistický odpor. Vzájemné napadání obou skupin vyvrcholilo v listopadu 1996, kdy došlo v Otrokovicích k útoku skupiny zhruba dvaceti pěti neonacistů na antifašistickou hospodu. Protože se informace o tomto útoku donesla antifašistům v předstihu, čekalo na neonacisty nepříjemné překvapení v podobě čtyřiceti připravených antifašistů, kteří nejprve rozehnali útočníky přímo před hospodou a následně pronásledovali prchající neonacisty až na vlakové nádraží, kde následoval druhý střet, po kterém skončili až na jednoho všichni neonacisté v lékařské péči.“ AFA: Šestnáct let v první linii, Zdroj: antifa.cz

² Tamtéž

³ Korec byl zproštěn obžaloby, ale strávil dva roky ve vazbě. Jeho uvěznění a následná neochota mateřské organizace Hammer Skinheads ho podpořit, vedla k utlumení činnosti této organizace v regionu a k poklesu násilných aktivit až do roku 2000. AFA: Šestnáct let v první linii, Zdroj: antifa.cz

⁴ Na koncertu skinheadských kapel v listopadu 1996, označeném za soukromou akci, se sešlo v Kozolupech na Plzeňsku více než 700 skinů z Polska, Německa, Maďarska, Slovenska a České republiky. Policisté zkontrolovali přes čtyři stovky osob a několik jich obvinili z podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů. Loni se v České republice konalo dvacet neonacistických koncertů, Haló noviny 2. 8. 1997

neurčenému počtu osob, v souvislosti s vydáním rasistického kompaktního disku čtyř českých kapel a jedné slovenské.¹

11.1 Kauza Propast

V sobotu 4. května 1996 napadla policie punk – SHARP klub Propast na pražském Žižkově, který byl znám, jako místo, kde se především scházeli skinheadi a další aktivisté stavějící se proti rasismu. Byla nasazena zásahová jednotka s kuklami a samopaly. V sobotu 4. května ve 21.45 hodin v Praze 3, Lipanské ulici zakročila jednotka složená z policistů z týmu Droga Policejního prezídia ČR, dále zde byla tzv. ROZA a pořádková jednotka.²

„Při vystoupení druhé skupiny najednou někdo s řevem vtrhl do klubu a na chvíli zhaslo světlo. Pak jsem zjistila, že to jsou policisté v kuklách a se samopaly. Jeden takto maskovaný policista hodil za bar barovou židli, jiní rozbíjeli, co se dalo. Další stál asi půl metru ode mne, mířil na nás samopalem a křičel ruce vzhůru, držte huby, vypovídá Lenka P. Kluk, co stál kousek ode mne, zvedl ruku i s püllitrem a policista ho bez varování praštil tak, že mu püllitr vypadl a rozbil se, dodala. Podle Lenky P. „začali policisté strkat hosty bezohledně ven. Na schodech už byla ulička vytvořená policisty, odnesla jsem si z ní velké modřiny na obou nohou. Několikrát do mě totiž strčili tak, že jsem spadla na schodiště“, řekla. Strach z toho, co se děje, přebila bezmocnost a zlost. Když policisté odjeli, většina lidí hledala své přátele. Ještě dlouho jsem se vzpomínala z toho, jak si to vůbec mohli dovolit, takovou brutalitu. Byl to absolutně nepřiměřený a podle mne i bezdůvodný zásah, dodala slečna Lenka.“³

Byly bezdůvodně zbity desítky lidí, někteří z nich se dostali do nemocnic s vážnými zraněními, někteří vyvázli jen s šokem nad brutalitou policie. Podle očitých svědků nutila policie ležet účastníky benefičního koncertu na tramvajových kolejích na Seifertově ulici.⁴

„Účastníci si museli lehnout na zem a zakuklení policisté se samopaly je postupně vyhazovali ven z klubu. Viděl jsem desítky lidí u zdi s rukama nad hlavou a ostatní byli

¹ V roce 1994 tisíc disků nazvaných Skins' Songs Vol. II vyrobila rakouská firma SONY DADC Austria. Loni se v České republice konalo dvacet neonacistických koncertů. Haló noviny 2. 8. 1997.

² Zákrok v klubu Propast byl podle pražských policistů málo razantní. Slovo 7. 5. 1996.

³ Zákrok v klubu Propast byl podle pražských policistů málo razantní. Slovo 7. 5. 1996.

⁴ Řízené rozhovory s pamětníky“ Miroslava P. (1967)

kopání na ulici a házení do antonů. Sám jsem měl samopal na spánku a bylo mi nadáváno do zkurvených levičáků a mláceno hlavou o zed'.¹

Deset trestních oznámení, zlomené žebro, podezření na otřes mozku, nehybná krční páteř, podlitiny, ztracené dokumenty a valuty – to je podle účastníků koncertu výsledek policejního zásahu. Oficiálním důvodem zásahu, který odpovědná místa uvedla, byl ten, že se v Propasti scházejí militantní fašističtí skinheadi. Podle informací policie byly v klubu nalezeny časopisy s fašistickou tematikou. Vyšlo však najevo, že razie proběhla v den, kdy se v klubu konala benefice za vězněného antifašistu, který 20. března 1996 v autobusové zastávce Benátky nad Jizerou v sebeobraně smrtelně zranil útočníka z řad fašistických skinheadů, jimiž byl napaden. Později změnila policie důvod na protidrogový zásah. V klubu přitom zabavila jen zanedbatelné množství marihuany.² Hnutí občanské solidarity a tolerance (HOST) vydalo prohlášení, v němž požaduje vyšetření policejní razie v pražském klubu Propast a podrobné informování veřejnosti o výsledku tohoto šetření.³ Byla ustanovena Inspekce ministra vnitra, která měla vyšetřit, kdo je za „brutální jednání policistů“ odpovědný. HOST požadovalo, aby inspekce neopomněla mimo jiné vyšetřit, kdo je odpovědný za to, že členové policejní zásahové jednotky ROZA byli při razii maskováni v kuklách a vyzbrojeni samopaly. Dále požadovalo prověřit, zda se akce zúčastnili i policisté z oddělení boje proti extremistickým skupinám a případně podat zdůvodnění.⁴ Policejní prezident Oldřich Tomášek k zásahu policistů prohlásil, že šlo o oprávněnou a odůvodněnou akci. Členové HOST vydali prohlášení, v němž se obávají, že podobné razie pod záminkou vyhledávání drog a jejich distributorů, mohou být využívány k zastrašování skupin mladých lidí, jakými jsou například antifašisté, anarchisté, či punkeři. Pokud by se to potvrdilo, svědčilo by to o vážném porušení občanských práv a svobod v České republice.“¹

¹ Akce 2/2000.

² Majitel klubu Propast Michal Schwub i jeho návštěvníci potvrdili že , před časem přišli dealeri drog, avšak barmani je za pomoci hostů vyhodili s tím, že už nikdy nebudou do prostor zařízení vpuštěni. Po stěnách klubu jsou rozvěšeny plakátky s textem zakazujícím prodej i užívání drog. Zákrok v klubu Propast byl podle pražských policistů málo razantní. Slovo 7. května 1996.

³ "Věřili jsme, že s podobnými praktikami, které využívají falešných záminek k demonstrování pozice síly, jsme se definitivně rozloučili již před šesti lety, ale policie bohužel v posledních měsících používá podobných metod čím dál častěji," uvedli pro ČTK za HOST Stanislav Penc a Lenka Procházková. Mf Dnes 5. 5. 1996.

⁴ uvedl pro ČTK za HOST Stanislav Penc, Mf Dnes 12. 5. 1996.

¹ uvedl pro ČTK za HOST Stanislav Penc, Mf Dnes 12. 5. 1996.

Podle Hnutí občanské solidarity a tolerance (HOST) se razantního policejního zákroku nezúčastnil policejní tým Drogy, ale pouze pražská zásahová jednotka ROZA a "tajní" policisté z oddělení boje proti extremistickým skupinám. Za „zneklidňující“ označil, že ani po dvou týdnech, které od zásahu v klubu Propast uplynuly, odpovědní policejní činitelé nejsou ochotni zveřejnit skutečný motiv zásahu a setrvávají v „klamném“ informování veřejnosti.² Policie však stále tvrdila, že zásah byl legální. Podle mluvčího policejního prezidia Aleše Svobody bude pravděpodobně kázeňsky potrestán velitel zásahu v klubu. Především proto, že přikázal policistům použít kukly, které jsou povinné jen tehdy, když je nutné skrýt identitu policistů. To ovšem nebylo v tomto případě nutné, řekl Svoboda. Ten dále uvedl, že vzhledem k informacím, které má k dispozici, bylo chování policistů namístě a přiměřené situaci. Především kvůli tomu, že klub byl naprosto přeplněn, nebylo proto možné provést zásah jinak než co nejrychlejší vyvedením hostů z klubu, kde měly být ukryty drogy. Tím policie chtěla zabránit možným incidentům v případě, že by někdo ze zúčastněných byl ozbrojen.³

Některé aspekty zásahu však kritizovali i ministr vnitra Jan Ruml a policejní prezident Oldřich Tomášek. Ruml odsoudil zejména skutečnost, že policisté nepořídili z akce videozáznam, Tomášek připustil porušení vnitřních předpisů.⁴ V březnu 1997 rozhodl Obvodní soud pro Prahu 3, že se velitel zásahu František Brázdil nedopustil trestného činu, ale pouze přestupku. Brázdil jako velitel zásahu podle obžaloby proti účastníkům benefičního koncertu proti rasismu loni 4. května rozhodl o nasazení policejní zásahové jednotky, ačkoli věděl, že pro to nejsou splněny podmínky dané zákonem. Podle obžaloby měl též v rozporu se závazným pokynem policejního prezidenta udělit pokyn k použití maskovacích prostředků, čímž měla být porušena práva občanů garantovaná Listinou základních práv a svobod.⁵ Přes prokázané porušení zákonů a neúměrné užití násilí ze strany policie, nebyl nikdo z policistů potrestán. Fakta naznačují, že šlo o záměrný útok na anarchisty, antifašisty, punkáče a sharpskinheady,

² Podle výpovědí návštěvníků, majitele klubu Propast a odborníků na drogovou a skinheadskou scénu, neslouží zmíněný klub k prodeji a nákupu drog a také se zde nescházejí fašizující skinheadi, připomněl Penc. Mf Dnes 21. 5. 1996.

³ Rabenseifnerová M.: Propast: Policejní tým Drogy se zřejmě na zásahu nepodílel. Lidové noviny 21. 5. 1996.

⁴ Rabenseifnerová M.: Propast: Policejní tým Drogy se zřejmě na zásahu nepodílel. Lidové noviny 21. 5. 1996.

⁵ Víru, že Městský soud v Praze posune "kafkovský" způsob soudního jednání v případě loňského policejního zásahu v pražském rockovém klubu Propast, dnes ve společném prohlášení pro ČTK vyjádřili Lenka Procházková ze Spolku na podporu nezávislé justice Šalamoun a Stanislav Penc z Dokumentačního střediska pro lidská práva. Mf Dnes 21. 5. 1996.

kvůli jejich politickým názorům.¹ Následně bylo policejní násilí použito i proti demonstraci před Ministerstvem vnitra (3. května 1997), kde bylo požadováno důsledné přešetření "kauzy Propast". Policisté zakročili poté, co jeden z demonstrantů rozbil lahví skleněné dveře budovy ministerstva. Výsledkem zásahu bylo dvanáct zadržených demonstrantů a dva zranění. Policie fyzicky napadla a zadržela fotoreportéra ČTK, ač se prokázal novinářským průkazem. Inspekce ministerstva vnitra věc uzavřela s tím, že žádný z policistů nespáchal trestný čin, pouze dva příslušníci policie se dopustili přestupku, ten se však netýkal přímo zákroku proti demonstrujícím.²

11.2 Antifa

V červnu 1996 vznikla Antifašistická akce (AFA),¹ (česká sekce mezinárodní organizace stejného jména), jako odpověď na brutální zásah v pražském punk-

¹ „Obžalovaný František Brázdil z Odboru boje s organizovaným zločinem rozhodl o tom, že při zákroku proti benefičnímu koncertu bude nasazena zásahová jednotka (což je v rozporu se zákonem) vybavena kuklami a samopaly, čímž byl porušen závazný pokyn policejního prezidenta. Zároveň je zodpovědný za bití obušky a tonfami, kterým jeho podřízení častovali většinu návštěvníků. Naivní naděje, že takové věci prostě nemohou projít, kterou drželo šestnáct účastníků koncertu, jenž po přepadení Propasti na policii podali trestní oznámení, se rozplynula. Příčinou je zřejmě to, že policie úspěšně nalezla způsoby jak i pod pláštěm právního a demokratického státu těžce napadat a zastrašovat některé skupiny obyvatelstva. V Propasti byly bezdůvodně zbity desítky lidí, někteří z nich se dostali do nemocnic s vážnými zraněními, někteří vyvázli jen s šokem nad brutalitou policie. Ukázalo se, že za útok ozbrojeného komanda nebude pohnán k zodpovědnosti nikdo! Byla zde těžce podupána lidská práva. Pošlapána lidská důstojnost, bylo narušeno právo návštěvníků na svobodné shromažďování a projev. Domníváme se, že bylo porušeno také právo na svobodné utváření názoru a politického přesvědčení... Celý policejní útok byl následně podepřen nebyvalou sérií naprostých lží, manipulacemi s výpověďmi svědků, záměrnými dezinformacemi a kruhovou sebeobranou represivních a justičních orgánů státu (státní zástupce se sice odvolal, ale požaduje jen peněžitý trest!)...“ Autonom14-15/1997. Srv.: Vyjádření pro ČTK za HOST Stanislav Penc a Lenka Procházková. Mf Dnes 5. 5. 1996.

² „Nejsem si vědom žádné chyby, protože jsme účastníky vyzvali několikrát k odchodu, a pak byl teprve dán rozkaz k vytlačení od vchodu budovy,“ řekl Caroline Antonín Fedorko, šéf uniformované jednotky hl. m. Prahy. Mezi zraněnými byl také fotoreportér agentury ČTK Tomáš Železný, který slova Antonína Fedorka popírá: „Snažil jsem se policistům vysvětlit, že jsem novinář, ale srazili mě k zemi a tvrdili, že na novinářský průkaz špatně vidí.“ Policie tvrdě zasáhla proti demonstrantům. MF Dnes 6.5. 1997

¹ První Antifašistická akce (Antifaschistische Aktion) byla založena v Německu v roce 1932. Byla úzce provázána s Komunistickou stranou Německa (KPD), přičemž navazovala na činnost (antifašistické složky) paramilitárního křídla KPD Rote Frontkämpferbund od roku 1924. Po převzetí moci nacionálními

sharpovém klubu Propast. Vznik pražské pobočky AFA a její činnost postupně iniciovala nový rozvoj antifašistického hnutí a vznik dalších skupin. Na činnosti antifašistické akce praktikující krom anarchistů, antifašisticky orientovaní skinheadi (vedle SHARP, i RASH (Red and Anarchist Skinheads). V tomto případě se potvrdilo pravidlo, že užití represe vyvolává radikalizaci těch, proti nimž je užita...

V pozadí vzniku této iniciativy byly dva významné proudy a to anarchistické hnutí (v politické rovině) a antifašističtí skinheadi (v rovině subkulturní). Antifašistická akce navázala ideově na původní militantní skupiny a přihlásila se k anarchistickému antifašismu. Je třeba upozornit na fakt, že AFA vznikla nikoliv v reakci na útok ze strany krajní pravice nebo v reakci na vzestup popularity fašistických uskupení, ale v reakci na zásah státních složek.² Antifašistická akce deklarovala za své cíle: ochranu politického a veřejného prostoru pro anarchistické hnutí, zabezpečení jeho šíření pomocí propagace, sociální boj s neonacismem i státní mocí a konečně zamezování veřejného působení neonacistických a ultrapravicových skupin. „AFA vyzývá k jednotě, zmobilizování protifašistických sil a aktivnímu odporu ve všech formách. AFA zároveň podporuje všechny hnutí a organizace bojující za prostor bez fašismu, rasismu, sociální diskriminace a autoritářství, plně solidarizuje s emancipačními snahami společenských, etnických a sexuálních menšin, bojujících za své zrovnoprávnění v majoritní společnosti. V našem boji se není možné spoléhat na policii, justici a státní aparát, které proti nám samy o sobě vystupují represivně. Organizujme se, připravujme odpor zdola a postavme se rázně všem formám extrémní pravice a neofašismu, které se nás stále častěji dotýkají. Antifašistická akce usiluje o vytvoření organizace spolupracujících regionálních autonomních skupin a jednotlivců, která bude schopna efektivně čelit rasistickým, neofašistickým a neonacistickým aktivitám.“¹

AFA začala vydávat svůj vlastní časopis nazvaný Antifa news, později přejmenovaný na Akce. Brzy také začala vyrábět první nálepky a plakáty. AFA začala pořádat demonstrace, ale také přednášky a promítání filmů s antifašistickou tematikou. Nedílnou součástí taktiky byly i benefiční koncerty spojené nejen s punkem nebo hard corem, ale také s hip-hopem a techno hudbou. AFA vydala také několik brožur

socialisty v Německu byla původní Antifaschistische Aktion zlikvidována. V současné podobě se objevuje v 80. letech minulého století, a to ve Velké Británii, Německu a později i dalších evropských zemích. Tyto první AFA byly opět úzce spojeny s marxistickými skupinami, nicméně výrazný podíl měli i aktivisté z anarchistického prostředí. Situace se v tomto ohledu často liší i v rámci jednotlivých národních států. Antifašistická akce: od subverze k vigilantismu? Bastl M.: Rexter 02/2010.

² Autonomie 1997.

¹ Programové prohlášení AFA, osobní archiv autora.

týkajících se problematiky fašismu a antifašismu. Také monitorovala neonacistické aktivity a násilnou konfrontaci neonacistických veřejných vystoupení a fyzických útoků na představitele ultrapravice, jehož snahou bylo zatlačit neonacisty do kulturního podzemí, kde bude jejich možnost působit na veřejnost minimální.² V následujících letech se AFA profilovala coby militantní organizace, do značné míry integrovaná do anarchistického prostředí. Avšak také zůstala i součástí mládežnických subkultur a to jednak proto, že nezanedbatelnou část příznivců ochotných vstupovat do násilných střetů s policií a oponenty z řad krajní pravice tvořili antifašističtí skinheadi, jednak proto, že hudební produkce (benefiční koncerty) je pro ni důležitým zdrojem finančních prostředků.³

12. Hudba a subkulturní život

Pojítkem skinheadske scény byla od počátku hudební produkce. Hudební formace mají pro subkulturu zcela zásadní význam. Formují a šíří její tradice a poselství, na jejich koncertech se příznivci setkávají, navazují nové kontakty a utužují pocit jednoty. Hudba tak působí jako silný integrační faktor a pořádání koncertů patří, mimo jiné aktivity, mezi významné součásti subkulturního života.

² Bastl M.: Antifašistická akce: od subverze k vigilantismu? Rexter 02/2010.

³ Tamtéž.

Tyto aktivity bývají tvořeny na principu D.I.Y. – Do It Yourself – udělej si sám. Tento princip v mnoha subkulturách již od 70. let. Je považován za jeden z pilířů punkové subkultury. Tento princip v sobě zahrnuje nejrozličnější aktivity – vydávání desek, psaní a tisk zinů, plakátů, pořádání koncertů, výrobu oblečení, módních doplňků. Jde o obranu proti ekonomickému zneužívání subkulturních prvků. V této strategii jsou role interpreta a spotřebitele vzájemně provázány, přičemž se každý svými možnostmi podílí na jednotlivých aktivitách.¹

12.1 Hudební formace a jejich charakteristika

Kolem roku 1983 tu začala fungovat první hudební kapela, která se již názvem přihlásila k té formě "pouličního" punku, jež byla čerstvá i ve Velké Británii. Liberecká hudební skupina Oi! Oi! Hubert Macháně. O tom, jak vznikl název kapely, vypráví Ivan Macháček: „Jednou jsme seděli u Mirka a přemýšleli o názvu. Měl tam nějaké Bravo, kde byly fotky jakési šílené německé kapely s názvem Hubert Kah. Hubert se nám všem líbil. Macháně je postava z tehdy populárního filmu Jára Cimrman ležící, spící. Byl to známý škrtič a dvojník císaře Františka Josefa. A tak vznikl název Oi! Oi! Hubert Macháně. Nikdo z nás tehdy nevěděl, co to jsou skinheads a co znamená Oi, a i když jsme znali kapely jako Angelic Upstarts, Sham 69, Cockney Rejects a další, které jsou dnes považované za skinheadské, pro nás to byla další vlna punkových kapel navazujících na Sex Pistols, Clash a Damned.“² Kapela se na skinheadské hudební scéně stala v jistém slova smyslu legendou. Paradoxní ale je, že její členové (až na jednu výjimku) se za skinheady nikdy nepovažovali. Kapela spíše hudebně těžila z tradic hospodského rokenrolu a punku, ale byli to právě, kteří jako jedni z prvních v osmdesátých letech napsali rasistickou píseň „Práskni negra do hlavy“, která se stala velmi populární. „Tahle věc, kterou jsme od té doby už skoro nehráli, se stala pro kapelu osudnou. Zatímco skini si z toho udělali hymnu, anarchističtí se nad tím pohoršují a diví se, jak jsme mohli něco podobného hrát. Můžu k tomu napsat jen to, že v roce 1984 v tehdejší socialistické vlasti, kdy ještě žádný skini ani anarchističtí neexistovali, byl

¹ Podrobněji: Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 93.

² O tom, jak vznikl název kapely, vypráví Ivan Macháček: Exkurs: Oi Oi Hubert Macháně – mýtus skinheadské hudební legendy, Krucipusk.blog.cz.

náš cíl šokovat každou cenu a to se podle ohlasu celkem povedlo.“¹ Kapelu tak paradoxně proslavila jediná nahrávka, která v žádném případě nebyla směřována skinheadskému publiku, o jehož existenci neměli členové skupiny vůbec ponětí. V lednu 1991 skupina nahrává první a poslední oficiální LP Huberta Macháně. Skupina působila (spolu s Třemi sestrami a Orlíkem) pod agenturou Monitor.²

Po roce 1989 se skinheadské hnutí vyprofilovalo rasisticky. Jak již bylo řečeno, svou roli sehrál i vliv hudebních skupin Orlík, Braník a do jisté míry i kapely Tři Sestry, které po roce 1989 rasistické skinheads podporovaly. Jak již bylo řečeno, doba po roce 1989 znamenala nejen společenské změny, ale také jistou překotnost až zmatenost. Mnoho lidí, možná i v dobré víře, se připojilo ke skinheadskému hnutí, čehož později litovali. Pro příklad příběh zpěváka punkové skupiny Plexis – Petra Hoška, který své „skinheadské období“ hodnotil později takto: „Byl to můj životní úlet, za kterej se ještě teď stydím...“³ Někteří z předlistopadových skinheadů se stahují do ústraní na protest proti politizaci subkultury, avšak stále uznávají její kořeny a tradice.

Braník byla pražská, skinheadská kapela, která, proslula rasistickými a xenofobními texty vůči přistěhovalcům a minoritním skupinám: „Kam já se podívám ňáká žlutá tlama, každej dutej rákos dejchá tady s náma, my Češi už toho máme vážně plný dásně, pošlem je do hajzlu a budem se mít krásně Oi...“ (Čechy Čechům, LP Power, 1991). Po vydání oficiální desky „Power“ v roce 1991, které bylo vydáno u oficiální pobočky firmy Monitor, byla soudním rozhodnutím zakázána další hudební činnost vzhledem k paragrafu zákona o "podněcování k národnostní a rasové nenávisti a podpoře hnutí směřujících k potlačování práv a svobod občanů." Deska byla stažena z prodeje a v roce 1995 bylo všech pět členů skupiny definitivně odsouzeno na 8 měsíců s odkladem na zkušební dobu 1 a 1,5 roku.¹

Tři Sestry je pražská/branická „pub-punková“ kapela, působící od druhé poloviny 80. let. Kritici kapele Tři Sestry vyčítali společné koncertování s Orlíkem, účinkování na festivalu „Branická žízeň“ (kde po brutálním napadením punkerů skinheady, odmítli kapely, kromě Tři Sester, na protest proti tomuto násilí vystoupit). Na jejich koncertech, na počátku 90. let, docházelo k násilí často. „Během koncertu, který se konal v Lucerně, se odehrál doslova hon na punkáče, které fyzicky napadali a stříhali jim vlasy. Koncert proběhl za nadšených ovací a hajlování asi 200 přítomných skinheadů, které kapela

¹ Textař a bubeník Tomáš Hájiček (dnes zpěvák úspěšných Krucipůsk, Krucipůsk.blog.cz

² Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

³ Svítivý E.: Punk Not Dead. Rozhovor s Petrem „Sidem“ Hoškem. Praha, 1991, s. 170.

¹ Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v české republice. Brno 1998, s. 121.

nezapomněla patřičně pozdravit a povzbuzovat.² Kapela také hrála na již zmiňovaném „skinheadském“ festivalu v Bzenci (1991), kde se zpěvák Lou Fanánek Hagen³ na dotaz, co si myslí o druhé desce skupiny Orlik, odpověděl: „Je to tam všechno navstro – cikáni a všichni tyhle ti šmejdi.“⁴ Tři Sestry jsou velmi populární hudební skupina, která dodnes koncertuje a vydává desky. Přestože část „punk-skinheadské“ komunity nezapomněla na minulost kapely, většina jejich dnešních příznivců o tom nic neví nebo nechce vědět.

Také slovenská punková skupina Zóna A je obviňována, že zpěvák má dobré kontakty se členy bývalé neonacistické kapely Krátký Proces, později Juden Mord. Údajně hrála na oslavě narozenin jednoho z nich. Také vystupovala s nazi-punkovou kapelou Squad 96. Kritika se však táhne od počátku 90.let, kdy kapela vydala píseň s rasistickým textem – „Cikánský problém“. Celá kauza vyvrcholila 30. května 2004 na „Unite festu“⁵ v pražské Stromovce, kdy skupina antifašistů (pravděpodobně AFA) obsadila pódium a znemožnila kapele vystoupit. Tato událost byla komentována a řešena především v subkulturních časopisech a slovo dostala také samotná kapela. Protože strany konfliktu tradičně stály na svých pozicích shody nebylo dosaženo.⁶

Zhruba v roce 1992 vznikla kapela Buldok a s ní i regulérní hudební česká White Power scéna, která sem přivázela první zahraniční neonacistické kapely. Mezi nejvýznamnější patří Bulldog, Diktátor, Vlajka, Valašská liga, Zášť 88, Excalibur, Beowulf, Agrese 95, Conflict 88 a Impérium.¹

12.2 Sonda do textů neonacisticky zaměřených kapel

² A-Kontra 8/1991.

³ Frontman a zpěvák Lou Fanánek Hagen, občanským jménem František Moravec, stavební inženýr, autor hudebních textů pro děti. Měl dobré styky s fotbalovými chuligány Sparty Praha.

⁴ Dokument televize BBC „Punks & Skins in Czechoslovakia“ (1991).

⁵ Unite fest – festival kapel, které vystupují proti rasismu (zmiňovaný ročník vystoupili mimo jiné Los Fastidios, Skarface, Chancers...). Tento festival pořádala agentura „Tiger Heroes“, která patří mezi agentury pořádající koncerty nerasistických skupin, převážně punkových, street-punkových, ska, oiatp. Mezi další podobné agentury patří: HPK, Ladrogang...atd.

⁶ Podrobněji: A-Kontra 3/2004: Z prohlášení Antifašistické akce k událostem na Unite festu č.4, „Zóna A není fašistická kapela a ani to nikdo netvrdí. Zóna A je pouze kapelou, která fašismus toleruje, není ochotna proti němu vystoupit a nečiní jí problémy s fašisty se stýkat.“ Z obhajoby kapely: „Myslím si, že ti kteří nás poznají a veria nám, nikdy neverili žiadnym ohováračským sračkám. A tí, ktorí nám neveria, nám verit' aj tak nebudú. Zóna vždy bola, je a bude o slobode. O slobode v hudbe, v obliekaní, v názoroch, v politike, vo všetkom... A takisto bola, je a bude vždy proti diktatúram, ktoré se snažia túto slobodu obmedzovať. Či už ultrapravicovým alebo ultraľavicovým.“

¹ Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v české republice. Brno 1998, s. 123.

České hudební texty nebyly nikdy tak brutální jako v tomto případě, kdy vybízela tak jednoznačně a otevřeně k násilí a zabíjení. Tyto texty prolíná fundamentální černobílý etický kodex, jímž jsou ospravedlňovány a mravně zdůvodňovány jejich činy a postoje. Hodnotovou a motivační orientaci a cíle lze demonstrovat na rozboru textů několika těchto kapel.

Texty se vyznačují agresivním výrazivem proti "společenské špíně" (političtí protivníci, barevní, židé, přistěhovalci, etnické či jinak orientované menšiny) - Ve všech městech na ulicích zavládne nový řád, vyženeme židáky a bolševický smrad, rozdupeme to všechno svinstvo, co se staví proti nám! Nový řád! Nový řád! Nový řád! Nechme samet sametem, s komoušema zametem. Přestavba to nespraví, všichni jsou už zkažení, kdo to tady napraví, správnou cestu napoví? Oi, oi, je jediná cesta, která vede doprava...² nebo další ukázka: „Obsadili náměstí, kavárny a bary, teď se všichni divíte, komu jste Čechy dali. Nenechám se v noci od Cikána podříznout. Neplatí nájemný, na záchody kašle, kdy už v týhle zemi chcípnu? Kdo je tady nechce, ať jde s námi do kola... Tohle nikdo nevidí, že svou přítomností Cikán naše krásné Čechy haní... nejsou nikde doma, budou ronit slzy, narvat je do plynu a sbohem...“³

Vedle již zmíněných textů podporující rasistické, antisemitské, neonacistické a xenofobní myšlenky, se často v textech objevuje adorace organizací jako je Blood and Honour nebo Ku Klux Klan. Zpívaly o něm např. hodonínská skupina Agrese 95 v písni K.K.K. („...Rytíři noci bíle/Ku Klux Klan/jedou na koních k cíli...), pražská skupina Vlajka v písni „Pod vlajkou klanu“ („...Neviditelná říše rytířů Ku Klux Klanu/bojuje za rasu a národ/bratře zvol si tu správnou stranu/boj pod vlajkou Ku Klux Klanu) či plzeňský Conflict 88 v písni „Klan“ („Ku Klux klan/zničí negra navždy).¹ Písně propagují škálu tradičních charakterových vlastností a morálních hodnotbezvýhradnou službu jednotlivce zájmům národního, popřípadě rasového celku (Nic než národ), kamarádký kolektivismus, kázeň, pořádek, věrnost, víru, fyzickou sílu, bojovou

² Specifickým antilevicovým motivem je agrese vůči těm odnožím skinheadského hnutí, které jsou orientovány doleva (Red skins) nebo antirasisticky, a levičáctví je jim podsouváno (Sharp): „Říkáš, že jsi lepší skinhead než já, Ty jsi ale blázen, otáčející se doleva... Pro mě jsi bastard bez práva žít, věř mi, až se potkáme, užiju si bolest, kterou pocítíš...“ Rataj J.: Je pořád hezká, ta naše písnička česká? Ze skinheadské politické voničky. Listy 2/95.

³ Conflict 88 je plzeňská neonacistická kapela, která účinkuje od roku 1995. Kapela se pravidelně účastní neonacistických akcí i v zahraničí. Texty starších písni naplňují podstatu trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (např. písně Za rasu a národ, Všem zrádcům, Rudolf Hess, Sionismus aj.). Kapela podporuje evropské divize Blood and Honour svým pravidelným účinkováním na jejich srazech. Zpěvák Petr Ouda byl odsouzen za svoji činnost v plzeňské divizi Blood and Honour. Informační materiál ke koncertu pořádaném dne 17.9.2005 Národním odporem Praha a českou divizí divizi Blood and Honour / C 18. Osobní archiv autora.

¹ Miroslav M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR. Rexter 3/2001.

tvrdost, hrdinné pojetí života, čest – „Vlast i národ nade vše, chceme zavést pevný řád, vyhnat židovský cizáky a azylantskej smrad. Na komunisty, anarchisty platí jenom bič, cikáni tu maj svý jistý a je jich tu čím dál víc. Českej národe zvedni hlavu, nenech se Židem ovládat, nenech si od politiků na hlavu srát. My jsme elita národa, víme co je pro vlast dobré, my se budem bít do roztrhání za lidi bílé, za rasu a národ...“² Písně hájí tradiční rodinu a tradiční úlohu ženy jako strážkyně rodinného krbu. Vystupují nejen proti pornografii, ale i proti feminismu a požadavkům lesbiček a homosexuálů na společenské zrovnoprávnění.

V textech, podobně jako i v textech ostatních odnoží subkultury, je často opěvován tradiční životní styl skinheadů, záliba v pivu a fotbalu: „Fotbalovej den právě začíná. Leštíš botky, bereš šálu. Ty víš, co to znamená. Tvůj klub je tvoje rodina, za to život položíš, Když seš hrdina. R. Snad nezradíš mě kamaráde, a budeš za mnou stát, pak se tomu v hospodě už budem jenom smát. Nepřátelská bojůvka, už jde proti nám. Ukaž, co v tobě je, teď seš za sebe sám. Vždyť je jedno, čemu fandíš, každej co má rád. Ale jednou proti sobě v kotli budem stát. R. Snad nezradíš mě kamaráde, proto, co máš rád, Doufám, že za to Budu vždycky stát.“³

Ukázky textů charakterizují formování a propagaci vlastní subkulturní ideologie a často jsou v rozporu k paragrafu zákona o "podněcování k národnostní a rasové nenávisti a podpoře hnutí směřujících k potlačování práv a svobod občanů." Také proto hudební nosiče vycházejí ilegálně a nejsou běžně distribuovány.

Neustálý nárůst zaznamenává apolitická scéna. Z významnějších českých kapel, které se označují za tradiční skinheads lze jmenovat The Riot, Pilsner Oiquell a Operaci Artaban. V poslední letech roste ale i ta část, která se za apolitickou jen vydává. Naprosto typickým příkladem pseudo-apolitických kapel z Čech a Moravy jsou kapely Squad 96 a Randall Gruppe. V případě Squad 96, šlo o původně punkovou kapelu, proti které byla vedena kampaň, ve které byla obviňována v napojení na neonacistickou scénu a byla kvalifikována jako nazi-punková. Nazi-punks představují zcela specifickou součást punkové subkultury a svým rozsahem i vlivem jsou skupinou zcela marginální. Původ tohoto směru punku je problematické přesně určit. Punková subkultura bývá spojována v celkovém kontextu spíše s anarcho-levicovou orientací, zatímco tuto odnož lze zařadit mezi ultrapravicí. Zpočátku znamenalo užívání nacistických symbolů jen

² Podrobněji: Rataj J.: Je pořád hezká, ta naše písnička česká? Ze skinheadské politické voničky. Listy 2/95

³ Text písně Fotbal od skinheadské skupiny 3:2 pro MH. Osobní archiv autora.

provokaci a odpor proti konvencím, později mohli hrát roli v příklonu k neonacismu, jejich osobní zkušenosti s kriminalitou gangů složenými z přistěhovalců. Přívrženci tohoto směru vyznávají hudbu stylově punkovou, jejíž texty mají rasový či xenofobní podtext. Nazi-punks se odmítají zapojit do práce zájmových skupin a politických stran, které realizovali ultrapravicoví skinheads. Nemají natolik intenzivní vnitrosukkulturní život jako ziny, hudební skupiny, internetové stránky apod. U ostatních punkových směrů, vzbuzuje tato subkultura opovržení a nenávisť.¹ Čeští Nazi-punks se vyprofilovali v první polovině 90. let a primárně vycházeli primárně z nacionalismu. Také v českém prostředí měl tento směr vždy pouze marginální význam. Na údajnou fašizaci a profašistické postoje u punkerů v ČSSR upozorňovala i X. správa SNB, která v letech 1981–1983 ostře postupovala proti punku. Jednalo se však o snahu tehdejšího komunistického režimu zdiskreditovat tuto subkulturu jako celek.²

Zpěvák kapely Squad 96 Pačes byl obviněn, že vystoupil jeden koncert v tričku Skrewdriver a rozhněvaní fanoušci se ho ptali, co to znamená, vylouval se, že tričko dostal darem a že neví, co nápis na něm znamená. Dále se objevily fotografie s neonacistickou runou na Pačesově ruce. Hackerům z Antifašistické akce se podařilo cracknout mailovou schránku amerického neonacisty českého původu vystupujícího pod přezdívkou Brutus-Maximus a v jeho poště se našla i korespondence právě s Pačesem:

88!

Muj znamy mi poslal link na stranky kapely Squad96, ze pry jste punks, ale ne levicaci, ze spis naopak. Pochopil jsem to spravne ze v te kapele hrajes? Precetl jsem si kus knihy navstev a moc se mi libily tvoje nazory, takže jsem si naseł tvuj mail. Poledni dobou nam zacina delat problemy vsiva AFA, kdybys mel nejake informace, ktere by mohli vest k jejich odhaleni, tak mi prosimte napis. Pokud bys vedel, jak ti vam mohu pomoci ja, tak se take ozvi, urcite to udelam. Zatim Zdar!

Brutus Maximus Vudce a zakladatel NSEC

Date: Sat, 11 Oct 2003 00:44:18 -0700 From: brutus-maximus@ziplip.com

To: Squad96@centrum.cz¹

¹ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s.179-180.

² Správa SNB (1983) konstatovala, že „jsou získávány poznatky o snaze některých přívrženců PUNKU vytvořit určitou radikálnější odnož. Tzv. NACI PUNK. Cílem vyznavačů NACI PUNKU je shromažďování nacistické symboliky a snaha o organizování násilných akcí proti osobám vietnamské národnosti apod. ABS X.správa SNB, A – 36, inv.j.715.

¹ Napojení zpěváka punkové kapely Squad96 na neonacisty? A nejen to...11. 12. 2003, www. old czechcore.cz

Zdar

pane!

Jsem rad, že jsi mi napsal. Vase stranky NSEC jsou skvěly. Jsem tam denne. Tipuju, že mail na me jsi získal od mého dobrého kamaráda MK.² Moje kapela je jak já říkám RAC stretpunk, jen chci předeslat, že všechno děláme legální cestou, to znamená skryté vyznamy, proti drogám atd.. Máme velké jméno hlavně ve Francii. AFA teď po nás samozřejmě jde, ale na to káseme. Jen jste na vysvětlenou, kluci z kapely nejsou NS jako já, a do politiky se nechtej plest. Ale jsou to super lidi a vyborní muzikanti. Preju vám hodně úspěchu s EC webem. Jsem strašně moc rad, a to nejsem sám, že to děláte. A děláte to perfektně.

Vítezství zdar! Paces Prag

Date: Sun, 12 Oct 2003 12:57:55 From: "Paces Bin" squad96@centrum.cz To: "NS EC" ³ Brutus-Maximus@ziplip.com

Kapela se v roce 2004 rozpadla právě pod tíhou důkazů o propojení jejího zpěváka s neonacismem.

Brněnská RAC/Punková kapela Randall Gruppe patří mezi skinheadské skupiny podporující platformu R.A.C. (Rock proti komunismu) a minimálně koketující s ultrapravicovou ideologií. Její texty jsou rasistické a antisemitské – „Hey jude, jak se máš? Dlouhý roky o tobě nezpívám, hey jude, v uších máš hnis, smradlavý nohy, ve vlasech špína. Míru jsem dal poslední šanci, špinavá jude, kulatý brejle, já ale k smrti miluji válku, moje zvrhlé 'imagines'.“ Nebo skladba Příliš gypsi: „Vzali nám povoz a koně jsme sedli, další dům už je vybydlen, Dežo zas v base nevině sedí za čúro gadžovi do žeber. Refrén: Dyk, dylina, digitálky, Dežo dostal doživotí, Dyk, dylina, digitálky, do Anglie, do Kanady. Rasisti před námi zamykaj domy, stavějí zdi, vypouštěj psy. A co svým dětem k jídlu dám? Když ani holuby k nám nelítaj. Ruce by pracovali a hlava bolí, žloutenka bydlí doma snámi, hlad je velkéj, přídavky malý, jsme příliš gypsi a máme vás rádi.“¹ Jak již bylo řečeno frontman Randall Gruppe Martin Korec jeden ze zakladatelů Bohemia Hammer Skins z Brna, původně člen neonacistické kapely Zášť 88 a také člen neonacistické kapely Beowulf. Podle vlastních slov „je hrdý na to, že

² Snad jen tolik, že onen Pačesův „dobrý kamarád MK“ je ve skutečnosti Martin Korec, jeden ze zakladatelů Bohemia Hammer Skins z Brna, původně člen neonacistické kapely Zášť 88 a dnes člen neonacistické kapely Beowulf a RAC/Punkové kapely Randall Gruppe se kterou Squad 96 vystupují. Je dobré dodat že kapela Randall Gruppe je jinak složena pouze ze členů neonacistických kapel Beowulf a Excalibur. Zdroje: antifa, čsaf.

³ Napojení zpěváka punkové kapely Squad96 na neonacisty? A nejen to...11.12.2003, www. old czechcore.cz

¹ Doležal J. X.: Co jsou zač chlapi z Randall Gruppe? Reflex 45/2004.

pomáhal na začátku 90. let organizovat dezorientovanou mládež do neonacistické organizace Hammer Skins, která je dlouhodobě označována za jednu z nejnebezpečnějších svého druhu.”² Na koncerty těchto kapel chodí jak neonacisté, tak někteří „apolitičtí“ skinheads, tak třeba i lidé z různých „vlasteneckých“ spolků typu Vlastenecká liga nebo Litoměřičtí vlastenci. V obou případech jde o pokus etablovat neonacistické skupiny na hudební scéně pod hlavičkou „apolitických“ Oi! nebo streetpunkových kapel.

12.3 Reflexe hudebních kořenů

Již v počátku 90. let se někteří tuzemští skinheadi, a zejména lidé z autonomního a anarchistického hnutí, kteří se často potýkali s útoky neonacistů, začali zajímat o skutečnou historii subkultury, která sahá až k jamajským kořenům. Zájem o tradiční skinheady a „jejich“ hudební styl zvaný ska, který v té době zažíval v Evropě renesanci (kupříkladu v Německu vznikl label Grover, který vydával i některé významné jamajské umělce) se poprvé dostal i do České republiky. Jedním z hybatelů nově se rodící scény se stala nezávislá agentura a zároveň dýdžejská skvadra Rudeboy Rhythm, která do Česka vozila první zahraniční kapely.¹ První podobné koncerty se konaly v pražských squatech na Ladronce, na Miladě, na Cibulce, strahovském klubu 007, později v klubu Propast na pražském Žižkově. Vladimír Červený, který provozuje v pražských Vršovicích obchod se skinheadskou modou, vydal roku 1998 první vinylovou desku Oi! kapely The Protest! a o dva roky později i jejich debutové album, které neslo jasný název – S.H.A.R.P.² Ve stejném roce vznikly, z podhoubí strahovského klubu 007 a z inspirace prvními zahraničními ska koncerty, první domácí ska kapely: The Chancers a Fastfood Orchestra. Nahrávkami a koncerty postupně získávaly stále významnější počet fanoušků, což iniciovalo vznik řady dalších kapel i vyšší zájem lidí o subkulturu

² Doležal J. X.: Co jsou zač chlapani z Randall Gruppe? Reflex 45/2004.

¹ Oblíbení byli zejména slovenští Polemic, kteří dnes patří mezi hvězdy českých i slovenských festivalů; v té době ovšem zpívali po squatech o subkultuře. Jejich hitem byla třeba skladba Skank s úderným refrémem: "Oi! Ignorujem okolie." Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6.3. 2009.

² "Ať si hnědej, žlutej, bílej černej, právo nebo na život stejný máš. Nedej na kecý, co náckové šířej, vždyť do držky jim vždycky dáš. Dobýváme svět – Oi! Oi! Oi!" Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

skinheads. Díky tomu vznikl subkulturní festival Mighty Sounds, který se a stal se největší podobnou akcí v Evropě.

12.4 Fanziny

Média mnohdy představují subkulturu zcela povrchně, chybně a s předsudky, která se brání vytvářením vlastních, informačních kanálů. Důležitou roli při formování a sjednocování scény sehrály i nepravidelně vydávané samizdatové tiskoviny – tzv. ziny, z anglického fanzine, které jsou atributy většiny mládežnických subkultur. Ziny sloužily a slouží k tomu, aby upevňovaly a sjednocovaly scénu. Většina zinů byla posílána přes P.O. boxy. Ziny ultrapravicových skinheads dosáhly v ČR největšího rozmachu v letech 1993–1998.³ "Životnost" jednotlivých titulů však byla malá, mnohdy z různých důvodů vyšlo pouze jedno číslo. Neonacisté v České republice usilovali ve velké míře o to, aby jejich světový názor byl šířen v tištěné podobě. Náklad konkrétních titulů zinů se pohyboval či pohybuje od několika jednotlivých kusů až po několik set. Nezanedbatelnou roli při vydávání tiskovin měla i finanční stránka věci.¹ Mezi významné fanziny nerastických skinheads patřili či patří především Bulldog, Riot News, Messenger, (antirasistický Oi, Ska Reggae zine) či Sunrise (antirasistický skinhead fanzin). Na ose Riot News a Bulldog se profilovala podoba českých SHARP. Vydavatelé těchto dvou časopisů disponovali poměrně rozsáhlou sítí kontaktů na světovou skinheadskou scénu. Riot News se blížily linii levicových SHARP a Bulldog pak skinheadskému apolitickému tradicionalismu.²

V současné době ziny ustupují internetovému prostoru, webové stránky často nahradily jednotlivé ziny, které jsou v mnoha případech nostalgickou vzpomínkou na osmdesátá a devadesátá léta. Většina zinů si však udržuje vysoký standart a nehodlá se smířit s tím, že by ustoupily ze scény.³

³ Vedoucí protiextremistického oddělení potvrdil, že je složité zasáhnout proti vydavatelům rasistických tiskovin. Pokud se policie k takovým periodikům vůbec dostane, musí za pomoci odborného posudku prokázat, že se jedná o publikaci s rasovým podtextem. Časopisy jsou distribuovány přes P.O. Boxy, jejich vlastníkem zpravidla není konkrétní osoba, ale firma či právnická osoba. Toto není trestně postižitelné. Jsou tiskoviny (Republika, Politika apod.), které byly z hlediska zákona shledány závadnými a těmi se v současné době zabývá soud. Týden 10/98

¹ Mareš M., Štěchovský R.: Neonacistické tiskoviny v České republice. Rexter 0/2002

² Zakladatelem tohoto zinu se stal Vladimír Červený propagátor "apolitických" skinheadů a Bulldog, díky obsáhlé anglické sekci se dočkal ohlasu i v zahraničí. Bastl M.: S.H.A.R.P. Skinheadi proti rasovým předsudkům. Brno 2001, s. 17-24.

³ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 93.

Tato kapitola charakterizovala jednotlivé vývojové trendy a profilování subkultury. Věnovala se tradičním tématům v textech pravicově laděných skinheadských kapel. V neposlední řadě popsala další aktivity subkulturního života, jakými jsou pořádání koncertů či vydávání fanzinů.

13. Symbolika a móda

Důležité téma, které je diskutováno v souvislosti se subkulturou skinheads, tedy především s jeho ultrapravicovým křídlem, je symbolika. Ta má specifický význam: je vyjádřením vlastního přesvědčení navenek a výrazně pomáhá upevnit kolektivní identitu. S tím úzce souvisí, jak již bylo řečeno, vizuální image skinheadské subkultury, která byla a je pro ni podstatná. Podobně jako život subkultury se také postupně mění především módní trendy. Vedle již tradičně klasických značek se objevují přímo značky pro skinheady.

13.1 Symbolika

Symbolem rozumíme umluvené nebo obvyklé znamení či značku pro nějaký předmět věcného nebo ideologického charakteru. Může prezentovat názor, postoj,

vlastnost nebo příslušnost ke skupině. Mimo grafického znaku může mít formu barvy nebo kombinace barev, číselné hodnoty, gesta, zvuku nebo melodie. Někdy mají konkrétní a jindy zase skrytý význam. Skrytý význam je většinou ve znacích, které představují některou z ideologií jako např. fašismus, kdy pravý znak by bylo pro extremisty z hlediska trestního práva riskantní použít.¹ Ale tento znak je vždy srozumitelný pro členy skupiny, která ho užívá. Skupina si pomocí znaků vytváří vlastní identifikaci. Přijetí symbolu pro mladého člověka znamená, že se zařadil, stal se členem společenství. Symboly mohou být dlouhodobého charakteru, nebo mohou být vytvořeny účelově.²

Rasističtí a neonacističtí skinheads se často zdobí runami, symboly, číselnými akronymy a slovními zkratkami vztahujícími se k nacionálnímu socialismu a jeho představitelům, případně starogermánské a vikingské historii. Místo svastiky (hákového kříže), jejíž veřejné nošení je vzhledem k případnému trestnímu stíhání velmi rizikové, užívají rasističtí skinheads keltský kříž, orlici, oregon, sonnenrad a zejména odální runy, Sig runy, vlčího máku aj.³ Pravicově extremistickou symboliku lze rozlišovat i z hlediska rasového podtextu použitých symbolů na: symboliku se zjevným rasovým motivem, kdy členové anticipují rasový motiv, svým grafickým provedením navozují nebezpečí porušování práv a svobod občanů.¹ Danými symboly otevřeně deklarují národnostní, rasovou, třídní nebo náboženskou příslušnost. Jejich rasový, antisemitský a jiný xenofobní obsah je obecně známý z historických souvislostí – zástupné znaky jsou obecně, celou společností nebo dokonce v celém mezinárodním společenství odmítány.² Symbolika s latentním rasovým motivem, kdy příslušné symboly jsou typické pro určité skupiny obyvatel. Rasový, antisemitský, protináboženský charakter není obecně zřejmý ani známý, zpravidla není zcela jednoznačně znám jejich samotný význam a obsah. Rozdíl od znaků první kategorie spočívá v míře obecného povědomí významu a charakteru znaku a v míře identifikace jednotlivce s obsahem a významem znaku.

¹ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, In: Bohdánek M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.

² Mareš R.: Skinheads: subkultura zničená ideologií. Nová přítomnost 4/1997.

³ Chmelík J.: Symbolika v extremistických hnutích. Praha 2004.

¹ Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989, in: Bohdánek M., Bringt F. (Eds): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany 2009.

² Chmelík J.: Symbolika v extremistických hnutích. Praha 2004, s. 33.

Z hlediska společenské nebezpečnosti nejsou veřejností tak zcela jednoznačně považovány za společensky závadné. Často zůstává jejich ideový obsah skryt.³

Symbolika prostá rasového motivu je taková, kdy nelze soudit, že by směřovaly k podpoře či propagaci rasismu, antisemitismu, fašismu, nacismu. Tyto symboly nejsou zakázány, ale mohou být obecně zavrhovány z morálního hlediska pro svůj obvykle vulgární nebo jinak nevhodný obsah a způsob prezentace.⁴

Vedle znaků dále rozeznáváme symboliku: číselnou, barev, hesel, zkratek, textů, zvuku, pozdravů a v neposlední řadě personifikovanou symboliku. Řada symbolů užívaných extremistickými skupinami propagujícími fašismus je záměrně kombinována s číselnými symboly. Tato čísla vyjadřují pořadová čísla písmena v abecedě a jsou obvykle kryptogramem pro iniciálu významné osobnosti fašistického Německa.

Obvyklou číselnou kombinací jsou:

18 – Vyjadřuje první (A) a osmé (H) písmeno abecedy, tedy kryptogram iniciál jména Adolfa Hitlera.

88 – Podle pořadí osmého písmena (H) v abecedě vyjadřuje kryptogram fašistického pozdravu „HEIL HITLER“

Dalším číselným znakem užívaným v neonacistickém prostředí je 14, odpovídající počtu slov ve větě: „We must secure the existence of our people and a future for white children!“ (My musíme chránit existenci svých lidí a budoucnost bílých dětí!).¹

Neonacistické a neofašistické skupiny využívají barevnou symboliku odkazující ke Třetí říši. Těmito barvami jsou bílá, červená a černá. Kombinaci těchto tří barev lze nalézt téměř na všech fašistických symbolech.² V českém prostředí lze narazit na „národní kombinaci“ bílé a červené. Antifašisté, kteří se mohou prolínat s anarchistickým hnutím, používají červenou a černou. V tradiční skinheadské komunitě bývá využívána kombinace černé a bílé, jako symbol protirasistického postoje.³

³ Strmiska M.: Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích. In: Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno 1998.

⁴ Tamtéž

¹ V českém prostředí má stejný význam i číslo 10, překlad tohoto hesla z angličtiny. Číslo 28 odkazuje na Blood and Honour (BH). Pro úplnost Antifašistická akce používá číslo 161, které znamená zkratku této organizace (AFA). Mareš M.: Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. MV ČR 2006, s 23.

² Chmelík J.: Symbolika v extremistických hnutích. Praha 2004, s.36.

³ Pokud se týká symbolů, které používají tradicionalističtí skinheads, kteří se hlásí k odkazu vzniku subkultury v roce 1969, často symboly obsahující číslo „69“ (např. „Duch devatašedesátého“ – Spirit of 69"). Populární je i různá verze loga s trojským válečníkem ("Trojan Skins"), která odkazuje oblíbenému

Příznivci různých extremistických hnutí s oblibou používají zkratky, mezi ty pravicové patří například C18 (Combat18), RAHOWA alias Racial Holly War, označující Rasovou svatou válku, kterou jsou neonacističtí skinheads rozhodnutí vést proti všem nepřátelům rasy. Čeští rasističtí skinheads také ze zahraničí přejali symbol „WHITE POWER“ znázorňující bílou zaťatou pěst symbolizující ideu „Bílé síly“, tedy nadřazenosti bílé rasy nad rasami ostatními.⁴ Často používanou zkratkou je A.C.A.B - "All Cops are Bastards" („všichni poliši jsou bastardi“), což je původně název písně britské hudební skupiny 4-Skins z roku 1978. Tato skupina patřila k tehdejšímu proudu skinheadské subkultury, který nepřínáležel do její rasistické části. Přesto se stala tato skladba kultovním hitem pro krajně pravicové skinheady, včetně neonacistů. Je však oblíbena i u nerasistických skinheads a také se často objevuje v kultuře fotbalových ochozů.⁵

Extrémisté používají také slovní spojení a hesla, které v sobě nesou symbolický význam. Pro neonacisty to jsou Blood and Honour (odkazuje na Blut und Ehre, tj. Krev a čest, heslo používané Hitlerjugend i jednotkami SS), další hesla vztahující se k Třetí říši: Meine Ehre heist Treue (Moje čest znamená věrnost) je heslem SS, Sieg Heil (Vítězství zdar) ve spojení se zdviženou pravicí je nacistický pozdrav. Sem můžeme zařadit i některé písně a melodie, například hymnu Třetí říše Deutschland, Deutschland über alles atd.¹ Některé významné osoby hnutí se stávají symbolem. U neonacistů k těmto postavám vedle představitelů nacismu jako Adolf Hitler nebo Rudolf Hess patří Horst Wessel, který byl v roce 1930 zavražděn při rvačce s komunisty a je připomínán jako mučedník. K novodobým ikonám patří Ian Stuart Donaldson, popularizátor neonacismu mezi evropskými rasistickými skinheads, ale i popírači holocaustu David Irving, Ernst Zündel, David Lane atd.² V českém prostředí jsou ze strany neonacistů pojmání jako mučedníci někteří zabití příslušníci krajně pravicové mládežnické scény z polistopadového období, přičemž v den jejich úmrtí jsou tzv. slavnostní pochody. Jde především o Aleše Martinů, který zemřel 23. 5. 1991 v Praze poté, co jej při konfliktu

hudebnímu vydavatelství "Trojan Records". Mazel M.: Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In Fiala, P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno 1998, s. 117–119.

⁴ Podrobněji: Mareš M.: Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. MV ČR 2006.

⁵ Vochocová L.: Třetí poločas – fotbaloví chuligáni v ČR a násilí. Rexter 02/2007.

¹ Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Ostrava 2007.

² Mazel M.: Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno 1998, s. 121.

bodnul nožem sochař Pavel Opočenský, dále o Daniela Hejdánka, který byl zastřelen 5. prosince 1992 v Pardubicích patrně příslušníkem romského etnika atd.³

Vedle mezinárodních symbolů, které neonacistické hnutí převzalo, se používala symbolika Druhé republiky, Národní obce fašistické, Vlajky atd. Neonacisté v českém pohraničí, kteří odvozují svoji identitu od nacistických proudů v sudetoněmeckém politickém hnutí, mohou využívat jak obecných symbolů sudetoněmeckého hnutí, tak na historické sudetoněmecké organizace, včetně předválečné Sudetoněmecké vlastenecké fronty (Sudetendeutsche Heimatfront – SHF) či Sudetoněmecké strany (Sudetendeutsche Partei – SdP) a dalších sudetoněmeckých organizací.⁴ Symboly českého ultrapravicového nacionalismu vycházejí zpravidla z tradiční české, případně i moravské a slezské symboliky, a proto jsou často totožné s oficiálními či běžně užívanými symboly. Za symbolická jsou českými nacionalisty považována důležitá data české historie a státnosti i různé osoby významné pro dějiny českého národa.⁵

Pro soudobý český nacionalismus jsou typická i některá hesla, přičemž často je užíváno heslo „Čechy Čechům“, které je používáno ve smyslu xenofobní nacionalistické exkluzivity, podobně jako heslo „Nic než národ“ (heslo prvorepublikového Národního sjednocení). Tato hesla zaznívají i na neonacistických demonstracích v ČR.¹

13.2 Móda

Skinheadská image užívaná v České republice během devadesátých let (letecká bunda bomber, maskáče, vojenské boty) je postupně opouštěna ve prospěch oděvních značek vlastněných lidmi udržujícími kontakty s neonacisty.

³ Podrobněji: Danics Š.: Extremismus – hrozba demokracie. Praha 2002, s. 98. Mazel M.: Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno 1998, s. 117-277.

⁴ Strmiska M. - Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích. In: Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno 1998.

Podrobněji: Mareš M.: Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. MV ČR 2006.

⁵ jedná se o významné osoby české státnosti (Přemyslovce, Karla IV" Františka Palackého apod.), historické nacionalisty (Karla Kramáře, Viktora Dyka, Josefa Svatopluka Machara apod.) či dokonce fašisty (např. vůdce prvorepublikové Národní obce fašistické Radolu Gajdu). Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Ostrava 2007.

¹ Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Ostrava 2007.

Vedle toho je u nerasistických odnoží subkultury stále populární tradiční oblečení: Fred Perry, Ben Sherman, Lonsdale, Harrington atd.² Výrobci těchto oděvů se bránili zneužívání ze strany neonacistických skinheads, podporováním antifašistických a antirasistických aktivit nebo vytvářeli vlastní kampaně, což byl jeden z důvodů, proč se neonacisté od těchto značek odvrátili. Mezi další oblíbené oděvní značky patří sportovní oblečení jako např. Everlast, Pitbull, Hooligan, Troublamaker, které mají své příznivce především z řad fotbalových fanoušků, ale zároveň jsou používány širokou veřejností. Žádná z nich není v přímé spojitosti s neonacistickým hnutím, neonacisté je však mohou nosit.³

V 90. letech začali neonacisté vyrábět vlastní oblečení. Nejdříve trika a mikiny s potisky kapel např. Skrewdriver, Brutal Attack, ale také politicky orientované slogany a hesla (White power, White pride worldwide, Rock against Communism). V roce 2002 se začali němečtí neonacisté oblékat do specializované oděvní značky Thor Steinar. Zaregistroval ji roku 2002 ve Spolkové republice Německo, Axel Kopelke, od r. 2003 vystupuje za TS firma Mediatex GmbH.⁴ Názvem i symbolikou Thor Steinar odkazuje k nordické mytologii, která je důležitým ideovým zdrojem nacismu a neonacismu. Název vychází ze severského boha války Thora. Symbol Thor Steinar je složen ze dvou křížících se run – runy života (šipka směřující vzhůru) a vlčího háku (prodloužené obrácené N), které jsou doplněny dvěma tečkami v úpatí runy života. Toto logo bylo velmi podobné symbolu Thule Seminar (německá neonacistická organizace), proto bylo roku 2004 zakázáno a firma začala používat nové - G runu s dvěma tečkami.¹

Přestože podle zástupců firmy Mediatex nebylo toto oblečení primárně určeno pro neonacisty, patří k této firmě i několik aktivních lidí z pravicové scény. Oblečení značky Thor Steinar je velmi oblíbené nejen v Německu, ale také v ČR. Výhradní dovozce značky Thor Steinar pro ČR a SR je firma Irminsul s.r.o.², jejíž majitelé Tomáš Marek a Robert Fűrých jsou napojeni na neonacistickou kapelu Conflict 88 a Národní odpor. V souvislosti se soudním stíháním, které bylo vedeno v Německu proti této firmě

² podrobněji kapitola 2

³ Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

⁴ <http://www.antifa.net>

¹ Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Ostrava 2007.

² Tato firma dováží také další německou neonacistickou oděvní značku - Consdaple. Zakladatelem je Franz Glasauer (dlouholetý člen německých republikánů a NDP). Jedním z hlavních podnětů k založení značky byla kampaň „Lonsdale loves all colors“ roku 2003. Logo je dá se říct okopírované od Lonsdale, název byl zvolen, aby obsahoval zkratku NSDAP. <http://www.antifa.net>

z propagace nacismu (2004) v Německu byly provedeny i v českých obchodech v Karlových Varech, v Plzni, v Praze a v Českých Budějovicích policejní razie proti distributorům této značky. Vyšetřování však nevedlo k odsouzení distributorů, protože se nepodařilo prokázat spojitost starého loga Thor Steinar s nacistickou symbolikou. Zabavené věci byly prodejčům vráceny a Thor Steinar je i nadále distribuován a patří k nejoblíbenějším značkám mezi pravicovými extremisty.³ Proti značce Thor Steinar je v Německu, ale i v dalších státech včetně České republiky, vedena kampaň upozorňující běžné kupující, že logo Thor Steinar je vlastněno sympatizanty ultrapravicové scény a že nákupem tohoto oblečení je podporováno neonacistické hnutí. Především jde o kampaň Good Night White Pride (která vznikla v levicovém hardcorovém prostředí; jedná se o široké spektrum aktivit, jako jsou propagační koncerty, demonstrace, letákové, nálepkové a plakátové akce, pouliční násilí apod.).⁴ Novou kampaní je „Žádné prachy náckům“, inspirovaná německou „Kein Bock auf Nazis“, v ČR realizovaná i pod heslem „We will rock you“.¹ Dochází při ní k útokům na obchody a firmy, které jsou chápány jako nacistické, tj. různé obchody s oblečením, tetovací studia, army-shopy

³ Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

⁴ Kampaň Good Night White Pride (GNWP) původně vznikla v prostředí hudebních subkultur jako jsou hardcore nebo punk. GNWP je angažovaným postojem, jenž je spjat s odmítnutím lhostejnosti vůči tomu, co se děje v našem okolí, scéně či subkultuře. Už od svého vzniku je o rázném odmítnutí xenofobních postojů - nacionalismu, rasismu, diskriminaci kvůli barvě pleti či sociálnímu postavení, fašismu, nacismu, všem snahám svázat životy lidí pod dohledy všudypřítomných kamer či pravidel chování a myšlení. GNWP funguje na principu D.I.Y., čili Do It Yourself (udělej to sám) a říká: každý může udělat něco proti ultrapravicí. Ať je to šíření letáků či plakátů, ať jsou to texty v muzice, netolerování zmíněných xenofobních názorů ve svém okolí, nebo občas nezbytná fyzická konfrontace. V posledních letech se projevila snaha některých neonacistů pronikat do různých subkultur, například hardcoreové či metalové. A právě kampaň GNWP se jim v těchto pokusech snaží zabránit. Proč tolerovat ty, kteří sami tolerance nejsou schopni? Proč se bát o práva těch, kteří nám je chtějí při první příležitosti vzít? I když i v rámci různých proudů a směrů existují na některé společenské problémy různé názory, jedno nás spojuje: rázné odmítnutí diskriminačních ideologií a názorů – antifašismus. Kampaň Good Night White Pride (GNWP) není svázaná žádnými pravidly a omezeními. Vychází z myšlenky, že jí vytváří všichni, kteří jí podporují a je jedno jaký způsob si vyberou. GNWP již není jen kampaní různých hudebních subkultur, přidávají se k ní i skateboardisté, bikeři a další. Pokud ji chceš podpořit, použij logo kampaně ve svém fanzinu, na webu, v bookletu tvé kapely, na pozvánce na koncert, jako plachtu na pódiu, v klubu, na baru, jako samolepku na svém kole či prkně... Především však nebuď lhostejný/á k nenávisným projevům ve svém okolí. Více o gnwp: wwry.antifa.net

1 We Will Rock You – Dobrý způsob, jak získat peníze pro neonacistické hnutí, se nevyhnul ani České republice. Evropský trend posledních let, kdy sami neonacisté zakládají oděvní značky a firmy, které se ve skrytu veřejně neznámých nazi-kódů a symbolů tváří jako nepolitické, se nebezpečně šíří také u nás. O pozadí těchto kšeftů, nejnovějších značkách a největších rybách v hnědém byznysu informuje právě kampaň We Will Rock You, která aktivně vystupuje nejen proti nejznámější značce v rukou neonacistů s názvem Thor Steinar. Kampaň, která se zabývá rasismem na fotbalových stadionech se jmenuje - Love Football Hate Racism – Baví tě sport, hraješ fotbal? Pak je tu pro tebe kampaň Miluj fotbal - nenávid' rasismus. Neonacisté jsou na našich stadionech vidět i slyšet. Bučení na hráče tmavé pleti, rasistická chorea, ultrapravicové znaky a provázanost některých fanoušků s neonacistickými skupinami jenom dokazuje, že i na fotbale je třeba antifašismus podpořit. Kampaň bojuje právě proti takovým projevům a komercializaci fotbalu nejen pravidelnými fotbalovými turnaji proti rasismu. <http://wwry.antifa.net>

apod., které buď vlastní příslušníci neonacistické scény nebo nabízejí věci určené pro krajní pravici. V rámci kampaně jsou rozbíjeny či sprejovány výlohy, zazdívány vchody, realizovány blokády vchodů apod.

Čeští neonacisté sdružení kolem Národního odporu také vytvořili roce 2002 vlastní design a značku Grassel. Název značky, který v obecné češtině označuje lotra, využívá dvojitého SS, tedy otevřeně odkazuje k označení nacistických jednotek SS (SchutzStaffel). Část neonacistických obchodů s oblečením odmítá značku Grassel distribuovat patrně kvůli neshodám s majitelem ochranné známky Petrem Ondrušem.² Přes tyto neshody je i nadále oblíben mezi řadovými účastníky demonstrací české ultrapravice. Další českou neonacistickou oděvní značkou je brněnský Nibelung, který odkazuje k severské mytologii. Logo této značky tvoří symbol užívaný jednotkami SS a majitel byl v minulosti znám svými kontakty na Národní odpor. Slovenská značka Eighty-Eight na oficiálních svých internetových stránkách udává různé důvody volby tohoto čísla, není však mezi nimi šifra nacistického pozdravu Heil Hitler!. V souvislosti s oběma značkami lze konstruovat vazby na neonacismus.³ Asi od roku 2007 se čeští neonacisté začínají zejména na demonstracích odívat celí do černého - černá čepice, černá kukla nebo kapuca a černé brýle. Tento styl používala radikálně militantní levice (zejména anarchisté a autonomové) při pouličních protestech proti státu, policejnímu násilí a represí, v poslední době především v rámci antiglobalizačního hnutí. Podstatou tohoto odívání je anonymizovat osoby pohybující se na akcích. Tato jednotná uniforma dává nejen pocit sounáležitosti, ale také případně anonymizovat jednotlivce. Lze říci, že česká ultrapravice tento styl dokonale okopírovala. Nevýhodou je pro takto oděné jedince možná vzájemná záměna v případě pouličních střetů s levicově orientovanou Antifašistickou akcí.¹ První obchod orientovaný na skinheadský streetwear byla pražská Černá múra, která vznikla v první polovině 90. let. Záhy byly zakládány obchody i v dalších městech. V současné době existuje v celé ČR přibližně 20 obchodů distribuujících oblečení oblíbené mezi neonacisty. Nejvýznamnějším obchodem je pražský Hate Core Shop, jehož majitel Martin Franek stál mimo jiné za organizováním neonacistických koncertů v Křteticích a Dražicích a plzeňský Originál Store.² Neonacisté se ke skinheadské image pravděpodobně již nikdy nevrátí. Domnívat se, že

² Petr Ondruš je dlouholetý aktivista pražského Národního odporu, aktivní kickboxer, v současnosti odsouzený za násilný trestný čin. <http://wwry.antifa.net>.

³ Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

¹ Antifašistická akce 3/2010.

² <http://www.antifa.net>

tím že z ulic zmizeli neonacističtí skinheads v bombrech, došlo k poklesu sympatizantů tohoto hnutí, by bylo nedomyšlené podceňování závažné situace. Tito aktivisté na sebe nechtějí upozorňovat signifikantními znaky, kterými v minulosti byly holá hlava, bomber a těžké boty. Tato nová image „hodného hochá“ může úspěšně skrývat neonacistické a rasistické přesvědčení před svým okolím. Nástupem nových technologií se velmi zjednodušila výroba oblečení a dnes si každý vlastně může vytvořit vlastní design či logo a nechat jej vyrobit a distribuovat. Nástup této vlny v oděvním průmyslu znamená pro jmenované módní značky hospodářský úspěch, výroba a distribuce meziročně stoupá. Oproti devadesátým létům, kdy bylo k dispozici pouze několik stále se opakujících vzorů, si dnešní neonacisté mohou vybrat z desítek kolekcí (jenom Thor Steinar ročně vyrobí čtyři kolekce).³ Tato popularita také znamená nemalé prostředky, které mohou být následně použity na rozvoj neonacistického hnutí.

14. Prolínání subkultury do fotbalového prostředí

Podle české literatury zabývající se fotbalovým chuligánstvím na českém území lze rozdělit chuligánství na dvě etapy. První je nazývána jako pre-chuligánská etapa, která se vyznačovala svou neorganizovaností, a druhá etapa moderního fotbalového chuligánství. Pre-chuligánskou etapu lze datovat od počátku fotbalu na českém území až do poloviny 90. let.¹

Problémy s neukázněnými návštěvníky stadionu začaly narůstat v 80. letech. V tomto období se fanoušci různých klubů začali ve stále větší míře vydávat na venkovní zápasy. Byly to hlavně skupiny příznivců Sparty Praha, Baníku Ostrava, Zbrojovky Brno, Slavie Praha, Škody Plzeň, Bohemians Praha, ze slovenských pak fanoušci Slovanu Bratislava a Spartaku Trnava. Vzhledem k represivnímu charakteru tehdy

³ Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

¹ Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha 2010, s. 159-163 Podrobněji: Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbaloví chuligáni. Evropská dimenze subkultury. Brno 2004.

panujícímu režimu se za jediný účinný prostředek jednání s jakkoli odlišnými skupinami mládeže, fotbalové výtržníky nevyjímaje, považovala jejich násilná eliminace. Z hlediska komunistické ideologie šlo o skvrnu na pověsti „socialistické mládeže“ a proto zde byla snaha zametat tyto jevy pod koberec, bagatelizovat je či zapírat. Postupně se však tyto negativní jevy staly společenským problémem.² Prvním, dalo by se říci zlomovým incidentem fotbalového chuligánství, bylo zdemolování vlaku vlajkonosi Sparty Prahy v roce 1985, když cestovali na zápas do Banské Bystrice: „Ten noční rychlík, v jízdním řádu označený Hron, byl z úterka na středu brzy překřtěn na Sparta-express. A odtud už bylo jen kousíček k označení vlak hrůzy... Vezl totiž snad tři stovky, možná víc, mladíků a pár děvčat, spěchajících do Banské Bystrice na utkání kola. Pravda, několik se jich do vlaku nedostalo už na pražském hlavním nádraží. Prostě nebyli způsobilí jízdy. Mezi ty, kteří desetihodinovou cestu vsedě, dvanáctihodinovým čekáním na zápas, devadesátiminutovým povzbuzováním a zase desetihodinovou cestou zpět dokazovali lásku ke spartánským barvám a fotbalu vůbec, se vetřela i parta gaunerů. Zdemolovaná kupé, rozbitá okna, rozřezaná sedadla, podlaha plná střepů od lahví. Spoušť za sebou zanechali neurvalci, kteří se rovněž ověnčili vším možným v barvě červené, žluté i modré. Pro některé cesta skončila už v Pardubicích, pak průběžně museli vystoupit další, největší počet v Žilině, kde zpoždění rychlíku narostlo na dobu delší než fotbalový zápas. Materiální škody a ztráty způsobené zpožděním šplhají do mnohatisícové výše.“¹ Bylo obžalováno 13 fanoušků z výtržnictví. Tehdejší tisk komentoval soudní řízení takto: „Pětidenní jednání přineslo obraz o tom, kdo vlastně tyto sportovní fanoušci jsou. Jedná se o mladé lidi, kteří již v minulosti ve většině případech přišli do rozporu se zákonem či přinejmenším do rozporu s pravidly slušného chování. Dvanáct chlapců a jedna dívka, z nich pak více než polovina mladistvých. Většinou jde o učně či o mladé lidi, kteří učební poměr nedokončili. Jen dva jsou z úplných rodin. Na vandalství a výtržnostech se podílelo víc fanoušků, než jich bylo postaveno před soud. Mnozí se neznají jménem, jen přezdívkami. Většina má sklon k alkoholismu a právě ten, spolu s určitou jistotou danou anonymitou davu, podporuje jejich agresivní sklony...“²

² Vochocová Lenka: Třetí poločas – fotbaloví chuligáni v ČR a násilí. Rexter 02/2007

¹ Ing. Rastislav Jambor, zástupce náčelníka železniční stanice Žilina: „V podnapilém stavu po dobu jízdy poškodili zařízení šesti vagónů, znemožňovali výkon služby vlakové čety, průvodčí dokonce chtěli za jízdy vyhodit z vlaku! Jízda málo spanilá. Vandalismus v našem sportu nestrpíme! Čs. Sport 19. 6. 1985.

² Nešlo jim o sport. Čs. Sport 18. 12. 1985

V roce 1987 natočil režisér Karel Smyczek film s názvem Proč?, který se věnoval právě této události.³ Ač byl natočen jako odstrašující případ, efekt měl zcela opačný a se stal kultovním pro všechny fotbalové chuligány a tento fenomén mezi mládeží ještě více zpopularizoval.⁴

Po pádu komunistického režimu v listopadu roku 1989 přibývalo problémů s chuligány stále častěji. Vytvářely se organizované celky a v Česku tak nastala doba moderního fotbalového chuligánství, které bylo převzato z anglické scény. Došlo k velkému nárůstu výtržností a incidentů, na kterou nebyla vznikající demokratická společnost připravena. Rovněž Policie ČR, která v té době vznikla z dřívější SNB, si neuměla s chuligány poradit. Mareš, Smolík, Suchánek k tomuto uvádějí: „Dočasné přerušení kontinuity práce některých bezpečnostních složek anebo jejich dezorientace v nových poměrech se rovněž negativně podepsaly na schopnosti potlačovat některé negativní projevy chuligánů.“⁵ V tomto období se také zvýšila organizovanost lidí v „kotlich“ i frekvence návštěv zápasů svého týmu na cizích hřištích, což přinášelo příležitosti ke střetu s fanoušky protivníka. Množily se také incidenty mimo stadiony. Rovněž styl povzbuzování se stal vizuálně i akusticky působivější. Skupiny militantních příznivců nabyly konzistentnější podoby, objevily se i první pokusy o vydání tiskovin zaměřených na „mimodiváckou“ fotbalovou sféru. Zřejmě prvním fanouškovsko-chuligánským zinem byl ostravský Bazal, který příznivci Baníku vydávají od roku 1991 do současnosti.¹

V druhé polovině 90. let se „po anglickém vzoru“ konstituovaly při několika klubech konsolidované gangy se specifickými názvy, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické (chuligánské) entity. Rozdíl oproti předchozí etapě je zřejmý. Chuligánské skupiny jsou velmi dobře zorganizované a mnoho násilností a výtržností, ke kterým dojde, jsou předem plánované. Ač většinová společnost považovala chuligánskou subkulturu za záležitost dělnické mládeže, nalezneme mezi chuligány střední vrstvy, středoškoláky i vysokoškoláky, kteří chuligánství vnímají jako adrenalinový sport.² Podobně jako jinde v Evropě i v tehdejší Československu, začali

³ Avšak ani "slavná" cesta do Banské Bystrice se nezrodila z ničeho - násilné střety za účasti stovek lidí mezi fanoušky a policií byly charakteristické již na počátku osmdesátých let např. pro Baník Ostrava, byť o nich tehdejší režimní média neinformovala, aby nediskreditovala protežovaný hornický region. Další případ se odehrál v roce 1988 v Plzni, kde při střetu znepřátelených part přišla o život starší paní, kterou údajně neúmyslně srazil ze schodů nádražní haly jeden z chuligánů, když prchal před příslušníky VB. Jiráček J.: Hooligans : násilí na fotbalových stadionech. Bakalářská práce. Brno 2009.

⁴ V pražském kině Blaník byly zaznamenány v premiérovém týdnu tohoto filmu i drobné výtržnosti. Řízené rozhovory s pamětníky: Martin B. (1969)

⁵ Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbaloví chuligáni. Brno 2004, s.129-133.

¹ Blíže: Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbaloví chuligáni. Brno 2004, s.129-133.

² Vochocová L.: Třetí poločas – fotbaloví chuligáni v ČR a násilí. Lenka Rexter 02/2007.

fotbalové ochozy navštěvovat příslušníci skinheadské subkultury³, která právě v 90. letech zažívala na českém území expanzi co do počtu členů a násilných incidentů. Skinheads často akceptovali rasistické, anebo neonacistické prvky, které v podobě skandování rasistických hesel, nadávek hajlování apod. masivně vnesli na stadiony, kde leckdy inspirovali i ne-skinheadské násilníky a výtržníky.⁴ Hajlování na stadionech se mnohdy odehrávalo v takové míře, která by dnes vedla k několikadennímu mediálnímu skandálu.⁵ Na oblecích a transparentech byly symboly, které by dnes přivodily okamžité zatčení.⁶ Často se fotbaloví chuligáni účastnili demonstrací ultrapravicově laděných skinheads a aktivně se zapojovali do bitek s punkery a anarchisty. Avšak bylo by chybné generalizovat všechny fotbalové chuligány jako politické extremisty.⁷

Zmínky o politických preferencích českých chuligánů a jejich ideologické inklinaci jsou velké téma této subkultury. Tendencí je spíše apolitičnost chuligánů nebo alespoň nadřazování chuligánské identity identitě ideologické. Chuligáni své politické postoje explicitně prezentují například jako „spíše pravicové“, objevují se ale požadavky, aby chuligáni politikou nevnášeli „neshody mezi fans“ – „Pilsen boi!s nejsou levičáci. To jen vy se snažíte politikou vnášet neshody mezi plzeňské fans. (...) P.S.: NO POLITICS“.¹ Přes tolikrát deklarovanou „apolitičnost“ fotbalových chuligánů, je zřejmé, že jistý druh provázanosti nebo alespoň spřízněnosti či naopak rivality mezi chuligány a těmito skupinami zřejmě existuje. K jisté úloze ideologií v subkultuře fotbalových chuligánů odkazují i zmínky o útocích chuligánů proti skupinám s konkrétními (často „extrémními“) ideologickými preferencemi, ať už levicovými, či pravicovými. Také je všeobecná známost o provázání chuligánů na nacistický proud v skinheadském hnutí (Sparta Praha, Zbrojovka Brno etc.). Typickou ukázkou je vyprofilování fotbalových

³ Slepíčka P.: Sportovní diváctví, Praha 1990, s. 102.

⁴ blíže: Slepíčka P.: Sportovní diváctví, Praha, 1990, s.102.

⁵ Avšak již dříve bylo možno se setkat s hajlováním na československých fotbalových stadionech jako např. v soutěžní sezóně první fotbalové ligy 1983-84: při utkání Bohemians Praha – R.H. Cheb, kdy s příznivci hostů přijela skupinka pre-skinheadů, kteří sice ještě neměli klasickou skinheadskou uniformu, ale americké vojenské „invazáky“, kožené bundy a vojenské kanady. Tato skupina vedle hajlování, neustále skandovala „Sudety, Sudety!“ V sezóně 1988-89 před zápasem Sigma Olomouc-Sparta Praha, hajlovali někteří příznivci hostujícího klubu. Domnívám se, že šlo spíše o snahu šokovat či provokovat okolí... Vlastní paměti autora.

⁶ Např. číslice 8 v názvu skupiny symbolizuje osmé písmeno v abecedě, tedy H, dvě osmičky můžeme číst jako HH, tedy jako zkratku zvolání „Heil Hitler!“ Dvě osmičky má v názvu například olomoucká skupina „NS Commando 88“. Zdroj: FF 1/2003, ročník 6, číslo 19, duben 2003, str. 6, Historie fans Sigmy Olomouc.

⁷ Projevy rasismu na fotbalových zápasech ve většině případů nejsou spojeny s politickou preferencí jednotlivých chuligánů. (Projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu mohou v tomto případě být vnímány jako součást norem značně specifické subkultury, které jsou samozřejmě jinak vnímány mimo rámec fotbalového utkání.) Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbaloví chuligáni. Evropská dimenze subkultury. Brno 2004, s. 69.

¹ FF 1/2003, ročník 6, číslo 19, duben 2003, str. 53, Pavel – Viktoria Plzeň & Senco Doubravka.

chuligánů při brněnské Zbrojovce. V druhé polovině 90. let rozdělil brněnské fanoušky spor Rabiát Gangu (apolitičtí skinheads) a nazi-skinheadů ze skupiny Jonny Kentus gang (JKG). Začátkem léta 2001 probíhají pouliční boje např. mezi brněnskými SHARPy a neonacisticky orientovanými skinheady organizovanými v hooliganské skupině Jonny Kentus gang. Vzhledem k tomu, že podle některých indicií naziskinheadi-hooligani z JKG disponují kontakty na policii a zároveň navštěvují demonstrace Hnutí za národní sjednocení (HNS), Vlastenecké fronty (VF) a Národní obce vlastenecké (NOV), lze již bezesporu hovořit o politické rovině těchto konfliktů. V plzeňské Viktorce došlo k zajímavému přechodu chuligánů k SHARP hnutí, které se odrazilo i ve vzniku hudební skupiny Pilsen Oiquelle.² Čeští SHARPOvé jsou mezi příznivci pražského fotbalového klubu Bohemians, jehož fanoušci se prezentují jako antifašističtí a fotbalový klub Bohemians postupně získává (i v zahraničí) image antifašistického klubu.³

Problém fotbalového násilí existoval již v době komunistického Československa, přestože tehdejší politický režim, alespoň v počátcích, o tomto problému mlčel. Situace se změnila po bruselské tragédii, kdy se začaly v tehdejším tisku objevovat články věnované této problematice a jejími příčinami. Po pádu komunistického režimu a s ním související společenských změn se situace dynamicky vyvíjela. Docházelo k aktivizaci, radikalizaci a politizaci celé fotbalové kultury. Ač v té době sílící skinheadská subkultura měla na této změně jistý vliv, bylo to také atmosféra porevolučního období, která umožnila rozvoj tohoto fenoménu.

² Subkultura skinheads, [www. antifa.cz](http://www.antifa.cz)

³ Snad neznámější fotbalový klub, který se důsledně hlásí k antifašismu a antirasismu je hamburský St. Pauli. Mezi fanoušky jsou hodně vidět punks, shapers, různé levicově a jinak alternativně smýšlející lidé. Hodně zde chodí na fotbal i cizinci (Turci, černoši i jiní auslanderé). St. Pauli má fanoušky po celé Evropě, ale i v Americe. Příznivci tohoto klubu se vyjádřili v roce 1992 proti vzrůstajícím projevům rasismu tím, že rasismu vyhlásili heslo „gegen fechte“. V prosinci téhož roku nastoupili všichni hráči v trikotech „Mein freund ist auslander.“ (Cizinec je můj přítel.) Řeřicha D.: Krátké ohlédnutí do historie hnutí Skinheads, 2005, [www. i-zhubnu.cz](http://www.i-zhubnu.cz)

15. Obraz subkultury ve společnosti a médiích

Po roce 1989 přišlo zlomové období v historii této země, které bylo spojováno s pozitivním očekáváním, jako šanci na lepší, spravedlivější a svobodnější společnost. Lidé, plni ideálů, byli v jejich jménu ochotni vyjít do ulic a postavit se na odpor. Brzy však přišlo vyčerpání revolučního nadšení, společný odpor se vytratil a nastoupila postupná rezignace, lhostejnost a apatie. Místo společenské soudržnosti a solidarity, která na krátký čas jakoby ovládla celou společnost, se začala rozmáhat netolerance, nesnášenlivost a vylučování celých skupin.¹ V této atmosféře sociální nejistoty a strachu z budoucnosti se dobře daří fašistickým skupinám, které se začínají výrazně politizovat

¹ Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

a staví se do role ochránců práva a pořádku. Lhostejnost, mlčenlivý souhlas, ale stále častěji otevřená podpora části veřejnosti jim jejich činnost umožňuje. Tyto postoje většinové společnosti znamenaly prudký nárůst sympatizantů hnutí skinheads. Nemalou roli v tomto nárůstu hrají tehdejší veřejné sdělovací prostředky, které, především na počátku 90. let, v mnoha případech informovaly veřejnost neobjektivně a povrchně.

15.1 Subkultura a společnost

Jak již bylo řečeno, do bývalého Československa proniklo skinheadské hnutí především z Německa, a to rasistická až neonacistická odnož. Postoje s rasistickým podtextem lze pozorovat u poměrně značné části naší veřejnosti všech věkových i vzdělanostních skupin již před rokem 1989, přestože komunistický režim tabuizoval tuto problematiku. Změny, které následovaly po pádu totalitního režimu, přinesly kromě občanských svobod i řadu nových problémů na které nebyla společnost připravena. V reakci na ukončenou dobu komunistického režimu, řada lidí se kloní k tendenci zaujímat ostře pravicové postoje.² Stejně tak se ale jednalo i o reakci na obavy ze sociálních změn. Tyto obavy často vedly k hledání obětního beránka, kterým se stali Romové.

Nejčastější terčem rasově motivovaných činů v ČR byla a je romská národnostní menšina, která je také nejpočetnější. Z předsudků vycházející kritika vůči Romům jsou na denním pořádku. Podle výzkumu IVVM z března 1993 mají negativní vztah k Romům dvě třetiny dotázaných. Pouze 6 % respondentů má k romskému etniku vztah „velmi dobrý“ či „spíše dobrý“, 22 % je neutrálních.¹ Česká společnost obecně považuje Romy za líné či za zloděje. Nenávist a předsudky vůči Romům jsou posilovány nezvládnutou integrační politikou, která se projevuje sociální exkluzí. Právě z těchto důvodů byla rasistická odnož hnutí skinheads přijata většinovou společností velmi

² Pojem pravice neměl v té době žádné jasné kontury a dominoval mu zejména odpor vůči bývalému režimu. Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

¹ Jiný výzkum z téhož roku o postoji Pražanů k Romům, říká následující: Sympatie k sociálním skupinám „Romové“ a „Skinheadi“ jsou na stejné úrovni – zcela nesympatické jsou 43 % respondentů, na sedmistupňové škále získaly shodně velmi nízký průměr 2,2 (negativnější postoj zaujímá veřejnost již jen k neonacistům). Pražský výzkum Univerzity z června 1993. Mareš R.: Skinheads: subkultura zničená ideologií. Nová přítomnost 4/1997, s. 5.

tolerantně, často se sympatiemi.² Beztrestnost rasistických postojů na veřejnosti vedlo k eskalaci rasistických nálad. V této době, také vznikají nelegální aktivity společenské sebeobrany před rostoucí kriminalitou, zejména kriminalitou Romů. Aktivity tohoto druhu prakticky vždy nesou pečeť rasistického zaměření, jako např. v Praze nedávno vzniklá „Rada ochrany občanů“. ³ Rasistické útoky nebyly veřejností odsouzeny, naopak důraz na kázeň a pořádek, kult síly a vůdcovské autority zajistil rasově laděným skinheadům podporu značné části veřejnosti i politického spektra. „Průvod můj známou „cikánskou“ hospodu Na Sklenářce. Několik desítek ramenatých skinů vbíhá dovnitř. V jejich čele černovlasý muž v maskáčích se strništěm a náušnicí v uchu, redaktor Reflexu Jiří Doležal. „Přeci si nenechám ujít, jak cikáni dostanou do držky... Uvnitř naštěstí nikdo není. Rozcuchaný hospodský říká: „Žádný cikán tady není, tak jsem je hnál ven. Jeden se vydával za novináře. Přeci si nenechám rozbít židle za 500 korun. Jinak to schvaluju, cikánů mám plný zuby. Jsou jako vši.“ V otlučených domech na hlavní Seifertové ulici se otevírají okna. Obyvatelé Žižkova se vyklánějí a radostně zdraví pochodující zástup“.⁴

Útoky byly bagatelizovány a orgány činné v trestním řízení je často odkládaly pro údajný nedostatek důkazů, v lepších případech uzavíraly jako drobné narušování občanského soužití. Policie bývala poměrně často obviňována, že „holé lebky“ nejen tolerovala, bránila před kritikou i v některých případech s nimi spolupracovala.¹ Poručík J. Tichý vysvětluje: „Problém se mi zdá trochu nafouknutý. Sám jsem zažil alespoň deset falešných poplachů, kde nám bylo hlášeno, že do obvodu směřují skupiny skinů. Nikdy to nebyla pravda. Někdy se říká, že policisti mají ke skinům blízko. To je tak – skin nikdy policistu nenapadne. Cítí se také strážcem pořádku a má pocit, že nám pomáhá. Kdežto anarchisty, pankáče nebo fotbalové fanoušci se prostě melou hlava

² „Většina lidí toleruje, když vidí holohlavé kluky chodit v bombrech. Nevadí jim, že vykřikují rasistická hesla a říkají si, jsou hloupí, oni z toho vyrostou. Jenže oni z toho moc nevyrostou, pokud budou dále chodit na srazy a koncerty a navzájem se stýkat. Spíš se utvrzují, že bojují za správnou věc, že oni jsou ta vyvolená rasa,“ konstatuje vedoucí protixtremistického oddělení PČR Rudolf Zeman. Týden 10/98

³ Z prohlášení „Rady“ vyplývá, že hodlá udělat pořádek po svém: „Ty, kteří na ulicích ať ve dne, ale zejména v noci, ohrožují bezpečí, budeme trestat na místě, včetně lynče.“ Také městská prokuratura v Praze obdržela i některé další anonymní materiály a dopisy, volající po účinném zásahu proti kriminalitě Romů v Praze. V opačném případě prý udělají pořádek sami pracující pražských továren. Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Praha 1990, s. 20.

⁴ Report ze skinheadského pochodu, který se konal 24.11. 1991 na pražském Žižkově. Brabec J.: Bílá síla. Respekt, XII/1991

¹ Viz kapitola 7: demonstrace před Výstavištěm 30. května 1991.

nehlava. Je pravda, že skiní jsou zaujati proti Romům. Ale zeptejte se policajtů, co si myslí o Romech a o jejich trestné činnosti.“²

Rasistická ideologie skinů, poměry, kdy je postoj policie a příslušných státních orgánů mírně řečeno vlašný, je varováním. Čeští skinheadi totiž pouze vyslovují nahlas to, co si mnoho našich spoluobčanů myslí. Jejich činnost je tedy jen logickým výrazem či vyvrcholením postojů většinové společnosti. Významnou roli v boji proti rasově motivovanému násilí hrály občanské iniciativy i jednotlivci. Proti rasismu začalo vystupovat především anarchistické hnutí a tzv. alternativní mládež, která se v důsledku toho sama stává terčem násilí ze strany pravicových extremistů.³ V červnu 1996 vznikla Antifašistická akce (AFA). Antifašistická akce deklarovala za své cíle: ochranu politického a veřejného prostoru pro anarchistické hnutí, zabezpečení jeho šíření pomocí propagace, sociální boj s neonacismem i státní mocí a konečně zamezování veřejného působení neonacistických a ultrapravicových skupin. Její činnost postupně iniciovala nový rozvoj antifašistického hnutí a vznik dalších skupin.⁴

První významnou nevládní organizací, která výrazně zlepšila situaci ve veřejném prostoru a dlouhodobým upozorňováním na pochybení veřejné správy přispěla ke zlepšení situace, bylo Hnutí občanské solidarity a tolerance (HOST). HOST monitoruje aktivity krajní pravice a rasově motivovaného násilí, soustředí se na zlepšování diskriminovaných minorit v ČR a posiluje postoje občanské veřejnosti proti rasismu a netoleranci obecně.¹ Na tyto aktivity navázaly další nevládní organizace. Monitoringem a analyzováním veřejných aktivit krajní pravice (demonstrací, koncertů white power hudby) se dlouhodobě zabývá občanské sdružení Tolerance a občanská společnost.²

² Spurný J.: Čekání na konflikt. Policie údajně bezmocná. Respekt, XII/1991.

³ Alternativní mládež: v tomto případě je myšleno např. na příslušníky hnutí punk, kteří v mnoha případech se postavili striktně proti rasismu, ale nemuseli nutně sdílet anarchistické myšlenky. Dále to mohou být příznivci hip-hopu, techna, hard-core, „skejťáci“... atp.

⁴ Viz kapitola 13.

¹ Novotná A.: Rozhovor Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

² Jde o jedinou nestátní a nepolitickou expertní organizaci angažující se v této oblasti. Archiv organizace je dlouhodobě využíván ostatními nevládními organizacemi jako podklad pro vytváření antirasistických kampaní a vzdělávacích programů. Nevládní organizace Romea a Slovo 21 se snaží zlepšit mediálně pokřivený obraz Romů. Společnost Člověk v tísni se zabývá zaměřenými vzdělávacími a osvětovými projekty, včetně tématických besed pořádaných v rámci filmového dokumentárního festivalu o lidských právech Jeden svět. Pravicovým extremismem na internetu se zabývá Český helsinský výbor. Právnícká nevládní organizace In Iustitia se zabývá právní pomocí obětem násilí motivovaného nenávisť a podporou komunit ohrožených neonacismem a krajní pravíci. Cakl O.: Tolerance a občanská společnost, o. s., Jaroslav Valůch, Člověk v tísni – společnost při ČT, o. p. s. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3 květen 2008 Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.

Vznik občanských iniciativ byl pozitivní reakcí občanské společnosti na ohrožení veřejného prostoru subjekty propagujícími rasismus a xenofobii.

15.2 Subkultura a média

Média se v souvislosti se subkulturami mládeže často podílejí na vytváření stereotypů, jež jsou sdělovány širší veřejnosti. Většina lidí si například pod pojmem skinhead vybaví hajlujícího podnapilého mladíka, aniž by tušili, že existují skinheads odsuzující rasismus a nacismus.³

Před rokem 1989 byly informace o subkultuře zmatené a často neodpovídaly realitě. Nejdříve komunistická propaganda představovala skinheadskou subkulturu jako módní výstřelek „zhýralé“ kapitalistické mládeže. Asi od roku 1985, v souvislosti s masakrem v Bruselu, se v tehdejší tisku objevují články, které popisují scény plné rasově motivovaného násilí, kterého se dopouštěli skinheadi v západní Evropě. Ale také autoři těchto článků, hovoří o příčinách jako je nezaměstnanost a jí způsobené frustrace tehdejší mládeže.⁴ S těmito informacemi si někteří z tehdejších sympatizantů začali dělat o subkultuře ne zcela přesnou představu. Je nesporné, že tehdejší komunistické sdělovací prostředky měly značný vliv na formování a tendence vznikající subkultury. Po změně politického režimu a s tím spojené svobody slova a tisku, se média věnují subkultuře častěji a do jisté míry se podílí na její popularizaci¹, stále zůstávají informace obecně neobjektivně, zkreslené nebo zcela mylné. Subkultura je často popisována jednostranně, s předsudky, podle již zaběhnutého stereotypu. Ale nelze to říct obecně, i v tomto období se objevují zmínky, články, studie o historii a kořenech subkultury. Na počátku 90. let, docházelo na stránkách některých periodik k projevům, xenofobie, rasismu a antisemitismu (např. v poledním listě *Expres* vycházely tzv. Protokoly siónských mudrců). Jako na kuriozitu nelze zapomenout na aktivity týdeníku *Reflex*,

³ Smolík J.: *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky.* Praha, 2010, s. 161.

⁴ Viz kapitola 4.

¹ První deska Orlíku, kapely s keltským křížem v logu, se stala prodejním hitem a bodovala v televizní hitparádě. Česká televize společně s BBC natočila poměrně povedený dokument o subkulturách skinheads a punks v letech 1988-1991. ČT také dala prostor členům kapely Orlík, kteří zde vystoupili s „výzvou“ po rasovém pogromu v centru Prahy. Česká televize společně s BBC natočila poměrně povedený dokument o subkulturách skinheads a punks v letech 1988-1991. Viz kapitola 6

který podporoval koncert českých a slovenských skinheadských kapel ve Bzenci. Jeho novinář Jiří X. Doležal horoval pro vytváření občanských hlídek, v nichž by skinheadi, pod velením zvláštního odboru ministerstva vnitra, řešili tzv. romskou problematiku.² Skinheads se pro řadu Čechů stali synonymem pro rasisty či neonacisty. Avšak skutečnost je jiná, navzdory mediálnímu obrazu, je mnohem víc skinheads mezi bojovníky proti rasismu než na druhé straně barikády.³

Situace se pochopitelně mění. Po převratových dobách, kdy jsou lidé otevřenější radikálnějšími postojům, přichází období „normalizační“. Příliš otevřené násilí přeci jenom českou společnost spíše odpuzuje a děsí. Rasističtí skinheads jsou vytlačeni na okraj společnosti, zájmy případných či skutečných obětí se snaží hájit občanská sdružení. K projevům rasového násilí a diskriminace nebo k jeho tolerování či podpoře přesto neustále dochází. Jak již bylo řečeno, ve většinové společnosti nadále převládá stereotyp „skinheada“ jako rasisty, případně neonacisty.

Závěr

Počátky skinheadské subkultury na území dnešní České republiky se datují do druhé poloviny 80. let. Její původní podoba nebyla vyprofilovaná a počet její členů se pohybovala v desítkách až stovkách. V této době byla součástí punkové subkultury, z které se vyčlenila po změně politického systému, kdy se začala postupně strukturizovat.

Důležitým integračním faktorem se pak stala skupina Orlík, která skinheadskou subkulturu masivně zpopularizovala. Zde je třeba připomenout, že na rozdíl od ostatních zemí, kde šlo hnutí zdola, u nás, alespoň v počátku, byli její nositeli umělci a veřejně

² Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

³ Vedral J.: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

známé osobnosti. Směry či odnože, které se na našem území prosadily, vykazovaly příklon k rasismu i neonacismu. Hlavní důvod tohoto příklonu jsou, jak společenské změny po roce 1989, tak inspirace ze sousedního Německa, kde právě byl rasistický a neonacistický proud subkultury dominantní. Jistý vliv na profilaci subkultury nesou tehdejší sdělované prostředky, které již za komunistického režimu charakterizovaly skinheads jako, rasisty, fotbalové chuligány a neonacisty. Po změně režimu se média věnovala subkultuře častěji a do jisté míry se podílela na její popularizaci. Nadále však jsou podávané informace obecně neobjektivní, zkreslené nebo zcela mylné. Subkultura je často popisována jednostranně, s předsudky, podle již zaběhnutého stereotypu.

Počátek 90. let byl ve znamení rasistického násilí namířeného především proti Romům, ale také byli napadáni cizinci a jednotlivci a skupiny z řad odpůrců rasistických skinheads. Důvodem tohoto vypjatého stavu byly změny ve společnosti po roce 1989, které přinesly „nové“, neobvyklé jevy. Lze tvrdit, že většinová společnost nebyla k romské komunitě příznivě nakloněna, především z důvodu špatné integrační politiky, jistou sociální exkluzí. Rasistické útoky byly bagatelizovány a policie či příslušné orgány je často odkládaly pro údajný nedostatek důkazů, v lepších případech uzavíraly jako drobné narušování občanského soužití. Policie bývala poměrně často obviňována, že „holé lebky“ nejen tolerovala, bránila před kritikou i v některých případech s nimi spolupracovala. Čeští skinheadi totiž pouze vyslovují nahlas to, co si mnoho našich spoluobčanů myslí. Jejich činnost je tedy jen logickým výrazem či vyvrcholením postojů většinové společnosti. Tato situace přetrvává dodnes, i když ne zdaleka v takové míře.

Vedle rasistických skinheads, se v průběhu 90. let vyprofilovaly také subkulturní směry, které se staví proti rasismu nebo jsou ochotny vystoupit proti němu i násilím. Příslušníci subkultury resp. jejich odnoží jsou spolu spojeni různými symboly a rituály, zájmy a způsobem života, morálními hodnotami, oblečením atp. Důležitým nositelem subkultury bylo prostředí fotbalových tribun. Podobně jako jinde v Evropě i v tehdejší Československu, začali fotbalové ochozy navštěvovat příslušníci skinheadské subkultury. Jejich příchod do fotbalové kultury, částečně znamenal její radikalizaci, kdy jsou vytvářeny první chuligánské skupinky. Docházelo tak k propojení části fotbalových ultras a hooligans, s ultrapravicovými skinheads, a tím zároveň k rasistickým či antisemitským projevům nebo užíváním nacistické či jiné ultrapravicové symboliky na vlajkách, transparentech apod. V rámci chuligánské subkultury, ale existují i zcela apolitická nebo ultralevicová fotbalová chuligáni. Přes snahu chuligánské subkultury

definovat se jako apolitické, stále k politizaci dochází. Přes jistou radikalizaci fotbalové kultury, kterou lze částečně spojovat s příchodem skinheadů do ochozů, nelze tvrdit, že násilí nebylo i v „pre-skinheadském“ období.

V atmosféře počátku 90. let, kdy se „mohlo všechno“, se odehrávaly z dnešního pohledu těžko pochopitelné věci. Důraz na kázeň a pořádek, kult síly a vůdcovské autority, ale také lhostejnost a mlčenlivý souhlas, zajistil rasově laděným skinheadům podporu značné části veřejnosti. Postoj většinové společnosti se, však časem změnil. Revoluční, radikální období pominulo a pro českou společnost otevřené násilí přeci jenom není akceptovatelné. Přesto k projevům rasového násilí a diskriminace nebo k jeho tolerování či podpoře neustále dochází. Většinová společnost i v současné době chápe pojem skinhead ve spojení s rasismem či neonacismem.

Seznam literatury:

Prameny:

ABS X.správa SNB, A – 36, inv.j.715 (Analýza problematiky boje bezpečnostních orgánů s projevy propagace fašismu a kultu násilí mezi mládeží)

Ministerstvo Vnitra České Republiky: Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2000.

Řízené rozhovory s pamětníky:

Aleš K. rok narození (1969), Martin B. (1969), David N. (1968), Miroslava P. (1967)

Hudební prameny:

Dokument televize BBC „Punks & Skins in Czechoslovakia“ (1991)

LP Demise (1991) Monitor

O tom, jak vznikl název kapely, vypráví Ivan Macháček: Exkurs: Oi Oi Hubert Macháně – mýtus skinheadské hudební legendy ,oficiální stránky kapely

Text písně Fotbal od skinheadské skupiny 3:2 pro MH

textář a bubeník Tomáš Hájíček (dnes zpěvák úspěšných Krucipüsk), oficiální stránky kapely

Periodika

Akce 2/2000

A – Kontra : (7/91, 10-11/91, 16/91, 5/92, 9-10/94, 5-7/95 1-2/95 3/04 4/05)

Autonom 14-15/97

Autonomie 1997

Buldog č. 23-4/2002

Deník Lučan- Louny, 25. 11. 1996

Football Factory 1/2003

Gramorevue 15/1991.

Haló noviny 2. 8. 1997

Lidové noviny, 2. 3. 2008

Lidové noviny, 21. 5. 1996.

MfDnes, 5. 5. 1996

MfDnes Slovo, 7. 5. 1996

MfDnes, 12. 5. 1996

MfDnes 21. 5. 1996

Reflex 10/95

Vokno 18/1990

Články:

Bastl M.: Antifašistická akce: od subverze k vigilantismu? Rexter, 07. 11. 2010.

Brabec J.: Bílá síla. Report ze skinheadského pochodu, který se konal 24. 11. 1991 na pražském Žižkově. Respekt, XII/1991.

Doležal J. X.: Co jsou zač chlupci z Randall Gruppe? Reflex 45/2004.

Kruml M.: Říkají si skinheads. Mladý svět 11/1986.

Kříž R.: Historie ultrapravicových hnutí v České republice. Struktura a systém organizací se stále proměňují. Týden 10/98.

Mareš M.: Ku Klux Klan a pravicový extremismus V ČR. Rexter 3/2001.

Mareš M., Štěchovský R.: Neonacistické tiskoviny v České republice. Rexter 0/2002.

Mareš R.: Skinheads: subkultura zničená ideologií. Nová přítomnost 4/1997.

Neff O.: Regulérní bitva. Mladá fronta 31. 5. 1991.

Netolický T.: Skinheads – milování i nenávidění. A-kontra 4/2005.

Novotná A.: Vraždy ve jménu druhotných ctností. Rozhovor s Jakubem Polákem. Bulletin o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice číslo 3. 5. 2008. Zdroj: Next Generation, vzdělávací program Jeden svět.

Policie tvrdě zasáhla proti demonstrantům. MF Dnes 6. 5. 1997.

Rabenseifnerová M.: Propast: Policejní tým Drogy se zřejmě na zásahu nepodílel. Lidové noviny, 21. 5. 1996.

Rataj J.: Je pořád hezká, ta naše písnička česká? Ze skinheadské politické voničky. Listy 2/1995

Rod R.: ...nebo vás zabijem! Mladá fronta 27. 5. 1991.

Sládková K.: Zpomalená reakce státu. Týden 47/96.

Slonková S., Gallo R.: Propast mezi Romy a bílými se nezmenšuje, varuje zpráva. Mf Dnes 14. 8. 1997.

Spurný J.: Čekání na konflikt. Policie údajně bezmocná. Respekt, XII/1991.

Topol J.: Nejsem fašista, říká Daniel Landa, zpěvák kapely Orlík. Respekt č.11/1990.

Teddy Boys, Mods a ti ostatní... Mf Dnes 15. 8. 2008.

Vedral J: Subkultura skinheadů prošla vývojem, rasisté z ní zmizeli. Mf Dnes 6. 3. 2009.

Vochocová L.: Třetí poločas – fotbaloví chuligáni v ČR a násilí. Rexter 2007

Vraždili pro názor, Večerní Praha, 23. 9. 1993.

Výzva skinheadské kapely Orlík ze dne 3.5. 1990, Respekt č. 9/1990.

Zárok v klubu Propast byl podle pražských policistů málo razantní. Slovo, 7. 5. 1996.

Zelinský Miroslav: Kdož jsou boží bojovníci. Tvar 4/1996.

Literatura:

Barker Ch.: Slovník kulturních studií. Portál, Praha 2006.

Bastl M.: S.H.A.R.P. Skinheadi proti rasovým předpoklům. Středoevropské politické studie MPÚ. Brno 2001, vol. III, no. 3, s.17-24.

Bastl M.: Radikální levice v ČR, 90. léta 20. století. Brno 2001.

Bohdánek M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany 2009.

Farin K., Seidel-Pielen E.: Skinheads. München 1993.

Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v české republice. Masarykova universita Brno 1998.

Frištenská H.: Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace. In: Šišková, T.(ed): Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha 1998.

Geist B.: Sociologický slovník. Praha 1992.

- Giddens A.: Sociologie. Argo, Praha 1999.
- Hebdige, D.: Subculture: The Meaning of Style. London and New York: Routledge, 1997.
- Charvát J.: Současný politický extremismus a radikalismus. Portál, Praha 2007.
- Chmelík J.: Extremismus a jeho sociologické a právní aspekty. Linde Praha a. s., Praha 2001.
- Jandourek J.: Sociologický slovník. Praha, Praha 2007.
- Jeřábek J.: Hooligans : násilí na fotbalových stadionech. Bakalářská práce, Masarykova universita, Brno 2005.
- Kalibová K.: Rasové násilí a násilí páchané pravicovými extremisty – Situace v ČR po roce 1989. In: Bohdánek M., Bringt F. (Ed.): Nebezpečné známosti. Pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR). Drážďany, 2009.
- King M., Knight M.: Hoolifan: 30. let násilí. Praha 2006.
- Mareš M.: Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Barrister and Principal, Brno 2003.
- Mareš M., Smolík J., Suchánek M.: Fotbalové chuligáni. Evropská dimenze subkultury. Centrum strategických studií a Barrister & Principal, Brno 2004.
- Marsh P., Fox K., Carnibella G., McCann J. and Marsh J.: Football Violence in Europe. Oxford 1996.
- Mazel M.: Oponenti systému. In: Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v české republice. Brno, Masarykova universita 1998.
- Miller D. , Colemanová J.: Blackwelova encyklopedie politického myšlení. Barrister & Principal, Praha 2002.
- Muggleton D.: Inside Subculture: The Post Modern Meaning of Style, Oxford 2000.
- Munková G.: Sociální deviace, přehled sociálních teorií. Slon, Praha 2001.
- Rajman L.: Slovník cizích slov. SPN, Praha 1966.
- Slepička P.: Sportovní diváctví. Olympia, Praha 1990.
- Smolík J.: Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Grada Publishing a. s., Praha 2010.
- Strmiska M.: Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. Příspěvek k diskusi o pojetí „politického extremismu“ a „antisystémovosti“ v soudobých demokraciích. In: Fiala P. (ed.): Politický extremismus a radikalismus v ČR. Brno 1998.

Svítivý E.: Punk Not Dead, AG kult, Praha 1991.

Ščurek R.: Aktuální bezpečnostní hrozby plynoucí z násilných činů, terorismus, extremismus a organizovaný zločin. Diplomová práce, Fakulta bezpečnostního inženýrství. Katedra bezpečnostního managementu, Oddělení bezpečnosti osob a majetku VŠB – TU Ostrava, 2007.

Šišková T.(ed.): Výchova k toleranci a proti rasismu. Portál, Praha 1998.

Tomin M.: Společenské konflikty s rasistickým podtextem: poznatky z výsledků průzkumu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 1990.

Vaněk M.: byl to jenom rock'n'roll ? Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989. Academia, Praha 2010.

Yinger, J. M.: Contraculture and Subculture. In Arnold, D. O. (ed.): The Sociology of Subcultures. Santa Barbara, University of California 1970.

Žaloudek K.: Encyklopedie politiky. Libri, Praha 2004.

Internet:

<http://www.antifa.cz>

<http://www.i-zhubnu.cz>

<http://www.mv.cz/extremis/2000/index.html>

<http://www.mvcr.cz/extremis/2002/index.html>,

http://www.mvcr.cz/dokumenty/bezp_si03/extrem03.doc.

<http://www.old.czechcore.cz>

<http://www.TrojanSkinsLegionPrague>

<http://www.vlastenecka-liga.cz>

Skins.blog.cz

Válka s Chebem, internetový server slávistických fanoušků.(psk), 2009.

Ostatní:

Hnutí občanské solidarity a tolerance – HOST, leták vydaný a distribuovaný v srpnu 1994.

Informační materiál ke koncertu pořádaném dne 17.9.2005 Národním odporem Praha a českou divizí divizi Blood and Honour / C 18.

Leták Fronty individuálního odporu. (F.I.F.)

Program občanského sdružení Vlastenecká liga.

Programové prohlášení AFA.

Výstava: „Myslíš, že je to za námi?“ Zdroj AFA, MAY DAY 2010.

Seznam zkratk:

A.F.F. – Antifašistická fronta

AFA / ANTIFA – Antifašistická akce

BHS – Bohemia Hammer Skinheads

F.I.F. – Fronty individuálního odporu

HNS – Hnutí národního sjednocení

HOST – Hnutí občanské solidarity a tolerance

N.O.F – Národní obce fašistické - N.O.F

NFC – Národní front castistů

PMEZ – Pohár mistrů evropských zemí v kopané

R.A.S.H. – Red and Anarchist SkinHeads / Rudí a Anarchističtí SkinHeadi

RAC - Rock against Communism

RM – Republikánská mládež

S.H.A.R.P. – SkinHeads Against Racial Prejudice / SkinHeadi Proti Rasovým
Předsudkům

SPR-RSČ – Sdružení pro republiku, Republikánská strana Československa

VF – Vlastenecká fronta

VL - Vlastenecká liga

S.A.A. - Skupina antifašistické akce

W.A.R. - White Arian Resistance / Bílý árijský boj

WP - White Power (bílá síla)